

**Ocena programowa
Profil praktyczny**

Raport Samooceny

UNIWERSYTET im. KAZIMIERZA WIELKIEGO W BYDGOSZCZY
85-064 Bydgoszcz
ul. Jana Karola Chodkiewicza 30

Nazwa ocenianego kierunku studiów: Turystyka i rekreacja

1. Poziom/y studiów: **studia pierwszego i drugiego stopnia**
2. Forma/y studiów: **studia stacjonarne**
3. Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek^{1,2}
nauki o Ziemi i środowisku

W przypadku przyporządkowania kierunku studiów do więcej niż 1 dyscypliny:

- a. Nazwa dyscypliny wiodącej, w ramach której uzyskiwana jest ponad połowa efektów uczenia się wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla dyscypliny wiodącej w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

Nazwa dyscypliny wiodącej	Punkty ECTS	
	liczba	%
nauki o Ziemi i środowisku	117	65%

- b. Nazwy pozostałych dyscyplin wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla pozostałych dyscyplin w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

L.p.	Nazwa dyscypliny	Punkty ECTS	
		liczba	%
1.	geografia społeczno- ekonomiczna i gospodarka przestrzenna	54	30
2.	nauki o zdrowiu	9	5

---

¹Nazwy dyscyplin należy podać zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych, Dz.U. 2018poz. 1818.

² W okresie przejściowym do dnia 30 września 2019 uczelnie, które nie dokonały przyporządkowania kierunku do dyscyplin naukowych lub artystycznych określonych w przepisach wydanych na podstawie art.5 ust. 3 ustawy podają dane dotyczące dotychczasowego przyporządkowania kierunku do obszaru kształcenia oraz wskazania dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia.

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów

EFEKTY KSZTAŁCENIA DLA KIERUNKU
określone Uchwałą Senatu Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego
Nr EU-TiR-US112/2018/2019
z dnia 14 maja 2019

Nazwa podstawowej jednostki organizacyjnej prowadzącej kierunek studiów: Instytut Geografii			
Nazwa kierunku studiów: turystyka i rekreacja			
Poziom kształcenia: studia pierwszego stopnia			
Profil kształcenia: praktyczny			
L.p.	symbol kierunkowych efektów uczenia się	kierunkowe efekty uczenia się	odniesienie do charakterystyki drugiego stopnia efektów uczenia się (kod składnika opisu)
Wiedza			
1.	K_W01	posiada podstawową wiedzę z zakresu problematyki turystyki i rekreacji i jej związków ze środowiskiem przyrodniczym	P6S_WG
2.	K_W02	ma wiedzę pozwalającą na prawidłowe interpretowanie procesów zachodzących w środowisku przyrodniczym dla potrzeb rozwoju turystyki i rekreacji	P6S_WG
3.	K_W03	posiada wiedzę umożliwiającą identyfikację i interpretację związków i zależności na linii środowisko przyrodnicze – człowiek	P6S_WG, P6S_WK
4.	K_W04	posiada wiedzę w zakresie technik i narzędzi badawczych umożliwiających planowanie i przeprowadzanie badań związanych z turystyką i rekreacją oraz ich opisywanie i interpretowanie	P6S_WG
5.	K_W05	posiada wiedzę na temat sposobów wykorzystania najnowszych osiągnięć nauki dla działalności społeczno-gospodarczej w obszarze turystyki i rekreacji	P6S_WK
6.	K_W06	zna podstawowe pojęcia i mechanizmy związane z aktywnością turystyczną i rekreacyjną różnych środowisk społecznych	P6S_WK, P6S_WG

7.	K_W07	zna podstawowe zasady bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ergonomii	P6S_WK
8.	K_W08	zna i rozumie zasady prawa autorskiego stosowane w nauce oraz branży turystycznej i rekreacyjnej	P6S_WK
9.	K_W09	ma wiedzę z zakresu tworzenia i rozwoju form przedsiębiorczości odnoszącej się do sektora turystyki i rekreacji	P6S_WK
Σ	9		
Umiejętności			
1.	K_U01	stosuje podstawowe narzędzia i metody badawcze w realizacji badań w zakresie turystyki i rekreacji	P6S_UW
2.	K_U02	wykorzystuje dostępną literaturę oraz nowoczesne źródła informacji z zakresu gospodarki turystycznej i sektora usług rekreacyjno-sportowych	P6S_UW
3.	K_U03	planuje i wykonuje proste zadania badawcze lub ekspertyzy pod kierunkiem opiekuna naukowego	P6S_UW
4.	K_U04	stosuje podstawowe metody statystyczne i informatyczne do analizy danych z zakresu turystyki i rekreacji	P6S_UW
5.	K_U05	posiada umiejętności niezbędne do planowania, projektowania i realizowania zajęć o charakterze turystyczno-krajoznawczym i rekreacyjnym	P6S_UW, P6S_UO
6.	K_U06	wykazuje umiejętność przygotowania i prezentacji w formie ustnej własnych poglądów dotyczących turystyki i rekreacji w języku polskim i obcym	P6S_UK
7.	K_U07	potrafi samodzielnie przygotować opracowanie dotyczące problematyki turystyki i rekreacji	P6S_UU, P6S_UW
8.	K_U08	potrafi posługiwać się językiem obcym w obszarze dziedzin związanych z turystyką i rekreacją	P6S_UK
Σ	8		
Kompetencje społeczne			
1.	K_K01	rozumie konieczność ciągłego podnoszenia kompetencji i kwalifikacji niezbędnych w gospodarce turystycznej i sektorze usług sportowo-rekreacyjnych	P6S_KK
2.	K_K02	potrafi pracować w grupie, pełniąc różne stanowiska związane z branżą turystyczną i sportowo-rekreacyjną	P6S_KR, P6S_KO
3.	K_K03	postępuje etycznie i odpowiedzialnie, dostrzega i rozwiązuje dylematy związane z wykonywanym zawodem	P6S_KR
4.	K_K04	potrafi odpowiednio określić priorytety służące realizacji określonego przez siebie lub innych zadania	P6S_KK
Σ	4		

EFEKTY KSZTAŁCENIA DLA KIERUNKU
określone Uchwałą Senatu Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego
Nr EU-TiR-US113/2018/2019
z dnia 14 maja 2019

Nazwa podstawowej jednostki organizacyjnej prowadzącej kierunek studiów: Instytut Geografii			
Nazwa kierunku studiów: turystyka i rekreacja			
Poziom kształcenia: studia drugiego stopnia			
Profil kształcenia: praktyczny			
L.p.	symbol kierunkowych efektów uczenia się	kierunkowe efekty uczenia się	odniesienie do charakterystyki drugiego stopnia efektów uczenia się (kod składnika opisu)
Wiedza			
1.	K_W01	posiada pogłębioną wiedzę z zakresu problematyki turystyki i rekreacji	P7S_WG
2.	K_W02	posiada pogłębioną wiedzę z zakresu geografii, kultury fizycznej, która umożliwia identyfikację i interpretację związków i zależności na linii środowisko przyrodnicze - człowiek - gospodarka	P7S_WG
3.	K_W03	posiada pogłębioną wiedzę w zakresie technik i narzędzi badawczych umożliwiających planowanie i przeprowadzanie badań związanych z turystyką i rekreacją	P7S_WG
4.	K_W04	posiada pogłębioną wiedzę o środowisku przyrodniczym, procesach w nim zachodzących i ich znaczeniu dla rozwoju turystyki i rekreacji	P7S_WG
5.	K_W05	wyjaśnia efekty oddziaływania aktywności turystyczno-rekreacyjnej podejmowanej w różnych warunkach środowiskowych	P7S_WG
6.	K_W06	zna ogólne zasady tworzenia i rozwoju różnych form przedsiębiorczości, ma wiedzę z zakresu podstaw prawnych, struktury i funkcjonowania branży turystycznej i sportowo-rekreacyjnej	P7S_WK

7.	K_W07	posiada wiedzę na temat sposobów pozyskiwania i rozliczania funduszy na realizację projektów aplikacyjnych w zakresie turystyki i rekreacji	P7S_WK
8.	K_W08	posiada wiedzę z zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ergonomii	P7S_WK
9.	K_W09	zna i rozumie zasady prawa autorskiego stosowane w przedsiębiorstwie turystycznym i obiektach sportowych	P7S_WK
Σ	9		
Umiejętności			
1.	K_U01	biegle wykorzystuje dostępne źródła informacji, wykazuje umiejętność krytycznej analizy i selekcji informacji zwłaszcza ze źródeł elektronicznych	P7S_UW P7S_UK
2.	K_U02	stosuje zaawansowane narzędzia i metody badawcze w realizacji badań w zakresie turystyki i rekreacji, zbiera i interpretuje dane empiryczne i na ich podstawie formułuje wnioski	P7S_UW P7S_UO
3.	K_U03	potrafi samodzielnie planować własną karierę zawodową lub naukową	P7S_UW P7S_UU
4.	K_U04	planuje i wykonuje zadania badawcze lub ekspertyzy pod kierunkiem opiekuna naukowego	P7S_UW
5.	K_U05	stosuje metody statystyczne i informatyczne do analizy danych z zakresu turystyki i rekreacji	P7S_UW
6.	K_U06	posiada poszerzone umiejętności prowadzenia zajęć o charakterze turystyczno-krajoznawczym i rekreacyjnym opierając się o wiedzę z zakresu nauk o ziemi i nauk o kulturze fizycznej	P7S_UO P7S_UK
7.	K_U07	wykazuje umiejętność przygotowania i prezentacji w formie ustnej wyników własnych badań w języku polskim i obcym	P7S_UW
8.	K_U08	potrafi samodzielnie przygotować opracowanie naukowe dotyczące problematyki turystyki i rekreacji na podstawie własnych badań	P7S_UW P7S_UU
9.	K_U09	ma umiejętności językowe w zakresie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla studiowanego kierunku studiów, zgodne z wymaganiami	P7S_UK

		określonymi dla poziomu B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego	
Σ	9		
Kompetencje społeczne			
1.	K_K01	rozumie konieczność ciągłego podnoszenia kwalifikacji zawodowych w sektorze usług turystycznych	P7S_KK
2.	K_K02	potrafi odpowiednio określić priorytety służące realizacji określonego przez siebie lub innych zadania i wie, kiedy zwrócić się do ekspertów	P7S_KK
3.	K_K03	postępuje etycznie i odpowiedzialnie, prawidłowo identyfikuje i rozstrzyga dylematy związane z wykonywanym zawodem	P7S_KR
4.	K_K04	potrafi współdziałać i pracować w grupie, zarządzać nią, oceniać pracę indywidualną i grupową, rozwiązywać sytuacje konfliktowe, motywować do pracy, wyznaczać cele i zadania, negocjować, itp.	P7S_KO
5.	K_K05	wykazuje kreatywność i przedsiębiorczość w działaniu, niezależnie od szczebla zawodowego, czy pełnionej funkcji	P7S_KO
Σ	5		

Skład zespołu przygotowującego raport samooceny

Imię i nazwisko	Tytuł lub stopień naukowy/stanowisko/funkcja pełniona w uczelni
Dawid Szatten	dr, adiunkt, Zastępca Dyrektora IG ds. Kształcenia
Hanna Michniewicz-Ankiersztajn	dr, adiunkt, Przewodnicząca Rady kierunku turystyka i rekreacja
Zbigniew Podgórski	dr hab., prof. uczelni, Dyrektor Instytutu Geografii UKW
Alicja Gonia	dr, adiunkt, członek Rady kierunku turystyka i rekreacja, opiekun kierunkowy praktyki zawodowej
Beata Rinke	lic., specjalista, sekretariat zastępcy ds. kształcenia

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów	3
Prezentacja uczelni	10
Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu praktycznym	11
Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	11
Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	14
Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	19
Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	25
Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie	31
Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	34
Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	36
Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia	41
Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach	47
Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	48
Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów	53
Część III. Załączniki	55
Załącznik nr 1. Zestawienia dotyczące ocenianego kierunku studiów	55
Załącznik nr 2. Wykaz materiałów uzupełniających	70

Prezentacja uczelni

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (UKW) jest największą w mieście, a drugą w regionie, dynamicznie rozwijającą się uczelnią. Jednocześnie jest jednym z najmłodszych szerokoprofilowych uniwersytetów w kraju dobrze wypełniającym zadania w zakresie nauki i szkolnictwa wyższego, w szczególności w regionie kujawsko-pomorskim. W 2019 r. Uniwersytet, będąc spadkobiercą swoich poprzedniczek Akademii Bydgoskiej, Wyższej Szkoły Pedagogicznej oraz Wyższej Szkoły Nauczycielskiej, obchodził jubileusz 50-lecia istnienia. W Uniwersytecie studiuje około 8 tys. studentów, a zatrudnionych jest ponad 600 nauczycieli akademickich, którzy wraz z pracownikami administracyjnymi i obsługi tworzą wspólnotę akademicką. Ofertę edukacyjną Uniwersytetu tworzy blisko 60 kierunków studiów, a jednym z nich jest turystyka i rekreacja. Kierunek turystyka i rekreacja jest prowadzony od roku akademickiego 2008/2009 jako studia pierwszego stopnia. Natomiast od momentu uruchomienia studiów drugiego stopnia w roku akademickim 2016/2017, oba prowadzone są jako studia o profilu praktycznym. Obecnie na kierunku turystyka i rekreacja (studiach I i II stopnia) w trybie stacjonarnym studiuje łącznie około 150 studentów. Doświadczenie praktyczne stanowi główny filar kierunku, gdyż absolwenci w ramach studiów wyposażeni zostają w unikalne kompetencje, odpowiadające bieżącemu zapotrzebowaniu dynamicznie zmieniającego się rynku pracy w branży turystyki i rekreacji. W dotychczasowej strukturze Uniwersytetu był on prowadzony przez Instytut Geografii funkcjonujący w ramach Wydziału Kultury Fizycznej, Zdrowia i Turystyki, a od roku akademickiego 2019/2020 [Instytut Geografii](#) jest jedną z podstawowych jednostek organizacyjnych Uniwersytetu powstałych na kanwie reformy nauki i szkolnictwa wyższego. Instytut ten, oprócz turystyki i rekreacji, prowadzi także studia na kierunku geografia (studia I i II stopnia) oraz dwóch kierunkach inżynierskich: rewitalizacji dróg wodnych (I stopnia) oraz zarządzaniu kryzysowym w środowisku (I stopnia), stanowiących łącznie cztery z 21 kierunków studiów prowadzonych w ramach Kolegium III, jednostki organizacyjnej do obsługi procesu dydaktycznego i zapewniania jakości kształcenia.

Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu praktycznym

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

Koncepcja kształcenia na kierunku turystyka i rekreacja w Instytucie Geografii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy wpisuje się w ideę zrównoważonego rozwoju, uwzględniającą zarówno potrzebę ochrony środowiska przyrodniczego, jak również działania na rzecz wzmocnienia społeczności budujących lokalną gospodarkę. Dobór treści kształcenia wynika z wnikliwej analizy relacji na linii człowiek – środowisko przyrodnicze – gospodarka (badania naukowe prowadzone przez pracowników IG), jej skonfrontowania z istniejącym stanem zagospodarowania przestrzeni turystycznej, możliwościami rozwoju turystyki, a także problemami branży turystycznej. Moduły i kolejność zajęć zostały skonstruowane tak, aby student w pierwszym etapie kształcenia uzyskał wiedzę na temat interakcji pomiędzy otoczeniem społeczno-gospodarczym i środowiskiem geograficznym. Zdobyta wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne w tym etapie mają na celu ukształtowanie postaw pro-społecznych i pro-środowiskowych, zgodnych z ideą zrównoważonego rozwoju. W drugim etapie kształcenia student ma szansę zastosowania uzyskanej wiedzy i nabytych umiejętności, śledząc mechanizmy funkcjonowania branży turystycznej (w modułach przedmiotów dotyczących organizacji rynku turystycznego, funkcjonowania i tworzenia przedsiębiorstwa turystycznego, tworzenia produktów turystycznych, itp.) oraz stosując je w praktyce – podczas realizacji praktyk zawodowych.

Koncepcja kształcenia na kierunku turystyka i rekreacja jest spójna z misją i celami strategicznymi Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy zapisanych w Strategii Rozwoju na lata 2021-2026, stanowiącej [uchwałę Senatu UKW nr 44/2020/2021 z dnia 29 czerwca 2021 r. oraz Strategii Instytutu Geografii UKW w Bydgoszczy na lata 2021-2026](#) (Uchwała nr 1/2021/2022 Rady Naukowej IG z dnia 30.11.2021). Zapewnienie najwyższych standardów jakości kształcenia w połączeniu ze wzmocnieniem pozycji naukowej Uniwersytetu, umożliwić ma kształcenie specjalistów dla rynku pracy i liderów społecznych, którzy będą działać na rzecz rozwoju otoczenia społeczno-gospodarczego w skalach: miasta Bydgoszczy, regionu kujawsko-pomorskiego oraz Polski. Interdyscyplinarność kierunku turystyka i rekreacja wywodzi się z charakteru uczelni szerokoprofilowej, odzwierciedlającej się m.in. w badaniach dziedzictwa kulturowego i środowiskowego oraz wrażliwości społecznej wspólnoty akademickiej. Kształcenie studentów, w duchu otwartości i samodzielności w warunkach zmieniającego się otoczenia, jest jednym ze składników misji Uniwersytetu, odzwierciedlanych również w koncepcji kierunku turystyka i rekreacja.

Odnosząc się do Strategii Instytutu Geografii kierunek turystyka i rekreacja wzbogaca ofertę dydaktyczną, zgodnie z kierunkami rozwoju dyscyplin naukowych reprezentowanych przez kadrę badawczo-dydaktyczną jednostki, uwzględniając przy tym utrzymanie wysokiej jakości kształcenia.

Prezentowany kierunek od początku wpisuje się w potrzeby strategiczne miasta Bydgoszczy. Znajduje to odzwierciedlenie także w aktualnych dokumentach takich jak np. „Strategia 2030. Strategia rozwoju” ([Uchwała Rady Miasta Bydgoszczy Nr XXIV/603/20 z dnia 27 maja 2020](#)), które zakładają wysoki poziom kształcenia (obszar II Strategii) oraz funkcjonowanie miasta atrakcyjnego turystycznie (obszar VI Strategii). Środowisko naukowe, reprezentujące różne dziedziny naukowe: nauk ścisłych i przyrodniczych (wiodąca) oraz nauk społecznych, nauk medycznych, nauk o zdrowiu (wspomagające), dało szansę do stworzenia kierunku turystyka i rekreacja o praktycznym profilu kształcenia. Proponowana oferta dydaktyczna jednostki odpowiada rosnącym potrzebom rynku pracy na

wykwalfikowaną kadre powiazaną z turystyką i rekreacją, a absolwenci kierunku realnie wplywają na lokalną gospodarke i środowisko społeczne.

Kształcenie na poziomie studiów licencjackich na kierunku turystyka i rekreacja pozwala studentom zdobywać podstawowe kompetencje z zakresu organizowania pracy i podejmowania przedsięwzięć w przestrzeni geograficznej w sferze turystyki i rekreacji. Stanowi ono logiczną podbudowę do dalszego kształcenia wykwalifikowanej kadry na II stopniu kierunku turystyka i rekreacja. Jednocześnie jest odpowiedzią na współczesne przemiany środowiska przyrodniczego oraz środowiska społeczno-gospodarczego na poziomie lokalnym, regionalnym oraz międzynarodowym. Przejawia się ona m.in. istnieniem dwóch bloków modułów zajęć do wyboru, które merytorycznie powiazane są z zarządzaniem turystyką lub rekreacją ruchową na studiach pierwszego stopnia oraz z obsługą ruchu turystycznego lub rekreacją i fitness na studiach drugiego stopnia.

Oczekiwania wobec kandydatów na studia kierunku turystyka i rekreacja opisane są szczegółowo w uchwale rekrutacyjnej, corocznie aktualizowanej na poziomie Senatu Uniwersytetu. Dla studiów I stopnia określono szczegółowo wymagania proceduralne związane z etapem zakończenia nauki ponadpodstawowej. Natomiast dla kandydatów studiów II stopnia, niezwiązanych bezpośrednio z ukończeniem studiów na kierunku turystyka i rekreacja na poziomie I stopnia, określono szczegółowe warunki przyjęcia dla absolwentów kierunków pokrewnych oraz tryb przeprowadzenia egzaminu wstępnego.

Program studiów kierunku turystyka i rekreacja posiada kompleksowy charakter, obejmujący swym zakresem moduły tworzące bazę dla obszaru środowiskowego i społecznego oraz przedmiotów je uzupełniających, dzięki czemu absolwent tych studiów charakteryzuje się interdyscyplinarną wiedzą, kompetencjami i umiejętnościami, umożliwiającymi mu podjęcie zatrudnienia lub prowadzenia własnej działalności gospodarczej związanej z branżą turystyki i rekreacji, jak też do kontynuowania kształcenia na studiach II stopnia na kierunku turystyka i rekreacja. Praktyczny wymiar studiów odzwierciedlony został w programie studiów starannym doбором modułów, jak i form ich realizowania, w szczególności jako laboratoriów i ćwiczeń terenowych oraz praktyk zawodowych, będących integralną częścią programu studiów. Z dużą starannością poszczególnym modułom przypisano stosowną liczbę godzin, jak też zadbano o właściwą merytorycznie kolejność ich realizacji w poszczególnych semestrach oraz stopniach studiów.

Cechami wyróżniającymi koncepcję kształcenia kierunku turystyka i rekreacja są:

- dopasowanie oferty dydaktycznej do współczesnych wymogów rynku pracy;
- ewaluacja i modyfikowanie programów kształcenia w oparciu o sugestie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych – stała współpraca z jednostkami samorządowymi i podmiotami prywatnymi z zakresu turystyki i rekreacji;
- rozwój potencjału kadrowego, powiazanego z rozwojem naukowym;
- wsparcie studentów w ich rozwoju naukowym i społecznym.

Kierunkowe efekty uczenia się dla kierunku turystyka i rekreacja, stacjonarne studia I stopnia o profilu praktycznym zostały przyjęte [uchwałą Senatu UKW Nr 112/2018/2019 z dnia 14 maja 2019 r.](#), natomiast dla stacjonarnych studiów II stopnia o profilu praktycznym zostały przyjęte [uchwałą Senatu UKW Nr 113/2018/2019 z dnia 14 maja 2019 r.](#) Dla studiów I stopnia zostało określonych 21 efektów kształcenia, z czego: 9 efektów kształcenia w obszarze wiedzy, 8 efektów w obszarze umiejętności i cztery efekty w obszarze kompetencji społecznych. Dla studiów II stopnia zostały określone 23 efekty kształcenia, odpowiednio: 9 efektów kształcenia w obszarze wiedzy, 9 efektów w obszarze umiejętności i pięć efektów w obszarze kompetencji społecznych. Spośród wszystkich efektów uczenia

się, można wyróżnić efekty kluczowe z punktu widzenia strategii kształcenia na kierunku turystyka i rekreacja.

Do najważniejszych efektów uczenia się osiągniętych na studiach I stopnia należy zaliczyć te, które prowadzą do uzyskania w stopniu podstawowym wiedzy o: (i) pojęciach i mechanizmach związanych z aktywnością turystyczną i rekreacyjną, (ii) zakresie tworzenia i rozwoju form przedsiębiorczości odnoszącej się do sektora turystyki i rekreacji. W kategorii umiejętności za kluczowe efekty kształcenia należy uznać: (i) umiejętność projektowania i realizowania zajęć o charakterze turystyczno-krajoznawczym i rekreacyjnym, (ii) posługiwanie się branżowym językiem obcym. W ostatniej kategorii efektów – kompetencjach społecznych – do najistotniejszych należy zaliczyć: (i) świadomość konieczności ciągłego podnoszenia kompetencji i kwalifikacji oraz (ii) znaczenie pracy w grupie.

Do najważniejszych efektów uczenia się osiągniętych na studiach II stopnia należy zaliczyć te, które prowadzą do uzyskania rozszerzonej wiedzy o: (i) efektach aktywności turystyczno-rekreacyjnej, (ii) pozyskiwaniu i rozliczaniu funduszy na realizację projektów aplikacyjnych oraz (iii) zakresie technik i narzędzi badawczych umożliwiających planowanie i przeprowadzanie badań. W kategorii umiejętności za kluczowe efekty kształcenia należy uznać: (i) samodzielne planowanie kariery zawodowej, (ii) poszerzone umiejętności projektowania i realizowania zajęć o charakterze turystyczno-krajoznawczym i rekreacyjnym oraz (iii) stosowanie zaawansowanych narzędzi i metod badawczych. W ostatniej kategorii efektów – kompetencjach społecznych – do najistotniejszych należy zaliczyć: (i) kreatywność i przedsiębiorczość w działaniu.

Absolwent kierunku turystyka i rekreacja o profilu praktycznym wyposażony jest w narzędzia umożliwiające mu dostosowanie się do przemian społeczno-gospodarczych i wyzwań rozwojowych. Dzięki zdobyciu szerokiej wiedzy, pozwalającej na rozumienie, diagnozowanie i wyjaśnianie współczesnych procesów i zjawisk związanych z turystyką i rekreacją, ale również nabycie doświadczenia praktycznego w tym zakresie, jest przygotowany do kreatywnego funkcjonowania w zmieniającym się świecie. Odpowiada to potrzebom rynku pracy oraz szczegółowym oczekiwaniom pracodawców, zgodnym z wymaganiami współczesnych realiów gospodarczych i społecznych. Absolwent posiada interdyscyplinarną wiedzę na temat zjawisk i problemów w turystyce i rekreacji w skalach: miasta, regionu oraz w przestrzeni globalnych zależności.

Absolwent studiów kierunku turystyka i rekreacja jest przygotowany do pracy w przedsiębiorstwach powiązanych z branżą turystyki i rekreacji, m.in. w biurach podróży, hotelach, ośrodkach wypoczynkowych i sportowo-rekreacyjnych, gospodarstwach agroturystycznych, centrach rekreacji i odnowy biologicznej. Posiada również kompetencje umożliwiające pracę zawodową w instytucjach publicznych różnych szczebli (np. urzędach gmin, starostwach powiatowych, urzędach marszałkowskich, urzędach wojewódzkich) oraz na stanowiskach związanych z zarządzaniem i rozwojem turystyki i rekreacji w jednostkach terytorialnych. Absolwent może również obrać ścieżkę kariery zawodowej powiązanej z organizacjami pozarządowymi, np. lokalnymi organizacjami turystycznymi. Ponadto dysponuje niezbędną wiedzą i umiejętnościami do samodzielnego prowadzenia działalności gospodarczej. Absolwent zna język obcy na poziomie biegłości B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy.

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Program studiów na kierunku turystyka i rekreacja o profilu praktycznym kształcenia, obejmuje treści wynikające z aktualnych wymagań rynku pracy branży turystycznej i rekreacyjnej, uwzględniając rozwój dyscyplin naukowych do których kierunek został przypisany. Program studiów nieustannie ewoluuje, co wynika z czynników wewnętrznych – sugestii ze strony studentów i prowadzących zajęcia na kierunku oraz czynników zewnętrznych – opinii interesariuszy zewnętrznych (zgłaszających potrzeby kadrowe dla branży turystycznej i rekreacyjnej). Wpływ mają na to także zmiany wytycznych Uniwersytetu oraz Ministerstwa Edukacji i Nauki. Przesłankami do jego modyfikacji jest dążenie do podniesienia jakości kształcenia, zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami społecznymi, gospodarczymi oraz rynku pracy. Wprowadzanie zmian w programie kształcenia poprzedzone jest zawsze analizą aktów prawnych, konsultacjami z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi, czego efektem jest obecnie realizowany program studiów.

Struktura programu kształcenia:

W programie studiów kierunku turystyka i rekreacja (dla studiów I i II stopnia) przedmioty zostały pogrupowane w moduły: zajęć podstawowych, zajęć do wyboru, zajęć z dziedzin nauk humanistycznych lub społecznych oraz praktyki. Struktura ta umożliwia studentowi osiągnięcie kierunkowych efektów kształcenia, poprzez nabycie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, dających szerokie możliwości zawodowe.

W trwającym roku akademickim funkcjonują dwa programy studiów turystyka i rekreacja I stopnia, odpowiednio dla:

- cyklu 2021/2022 – 2023/2024, plan studiów SP-TiR-21/22 ([uchwała Senatu UKW Nr 34/2020/2021 z dnia 25 maja 2021 r.](#)),
- cykli wcześniejszych (rozpoczynających się od roku akad. 2019/2020, plan studiów SP-TiR-19/20 ([uchwała Senatu UKW Nr 112/2018/2019 z dnia 14 maja 2019 r.](#))).

Program studiów turystyka i rekreacja I stopnia (według planu studiów Nr SP-TiR-21/22) obejmuje łącznie 1860 godziny, w tym 735 godzin wykładów, 450 godzin ćwiczeń, 615 godzin ćwiczeń laboratoryjnych oraz 60 godzin seminarium realizowanego w semestrach V i VI. Program studiów obejmuje moduł zajęć podstawowych (1020 godzin, 97 ECTS), dwa bloki zajęć do wyboru (po 510 godzin, 54 ECTS każdy), moduł zajęć z dziedzin nauk humanistycznych lub społecznych (30 godzin, 5 ECTS) oraz praktyki (6 miesięcy; 300 godzin, 24 ECTS). Od roku akademickiego 2021/2022 zgodnie zapisami [zarządzenia Nr 96/2020/2021 Rektora UKW z dnia 20 września 2021 r.](#) wprowadzono obowiązkowe zajęcia wprowadzające dla studentów pierwszych roczników w wymiarze łącznym 15 godzin, obejmujące: zajęcia dotyczące organizacji uczelni i etykiety akademickiej (2 godz. – realizowane przez opiekuna rocznika); szkoleń: BHP (4 godz.), bibliotecznego (1 godz. – realizowane przez nauczycieli akademickich Biblioteki UKW), z praw i obowiązków studenta (2 godz. – realizowane przez Samorząd studencki UKW), antydyskryminacyjnego (1 godz. – realizowane przez Pełnomocnika Rektora ds. pomocy psychologicznej) oraz z zakresu planowania kariery zawodowej (5 godz. – realizowane przez pracowników Biura Karier UKW).

Program studiów turystyka i rekreacja I stopnia (według planu studiów Nr SP-TiR-19/20) obejmuje łącznie 1860 godziny, w tym 750 godzin wykładów, 465 godzin ćwiczeń, 585 godzin ćwiczeń

laboratoryjnych oraz 60 godzin seminarium realizowanego w semestrach V i VI. Program studiów obejmuje moduł zajęć podstawowych (1020 godzin, 97 ECTS), dwa bloki zajęć do wyboru (po 510 godzin, 54 ECTS każdy), moduł zajęć z dziedzin nauk humanistycznych lub społecznych (30 godzin, 5 ECTS) oraz praktyki (6 miesięcy; 300 godzin, 24 ECTS). W ramach zajęć dodatkowych organizowanych przez Uczelnię na początku pierwszego semestru są realizowane szkolenia: BHP i biblioteczne, oraz zajęcia dotyczące planowania kariery zawodowej.

Kluczowe treści kształcenia na ocenianym kierunku dla modułu zajęć podstawowych obejmują przede wszystkim podstawowe zagadnienia z zakresu nauk o Ziemi i środowisku (m.in. geografia regionalna Polski i Świata, geoinformacja), pogłębione zagadnienia z zakresu środowiska przyrodniczego w kontekście turystyki i rekreacji (geografia turystyczna Polski i Świata, klimatyczne uwarunkowania turystyki i rekreacji, zasoby wodne w turystyce i rekreacji, walory turystyczne regionów Polski), oraz niezwykle ważną, z punktu widzenia pożądaných na rynkach pracy kompetencji społecznych absolwenta, problematykę z zakresu nauk humanistycznych lub społecznych. Treści kształcenia, ze względu na praktyczny profil kształcenia, obejmują również zagadnienia umożliwiające budowanie kompetencji zawodowych studentów – przyszłych specjalistów branży turystycznej i rekreacyjnej. W tym zakresie koncepcja kształcenia, poza wprowadzeniem kolejnych treści kształcenia w ramach przedmiotów specjalistycznych (m.in. elementy prawa i ubezpieczeń w turystyce, zarządzanie produktem turystycznym, obsługa ruchu turystycznego, podstawy hotelarstwa, ekonomika turystyki i rekreacji) umożliwi studentom dokonanie wyboru bloku zajęć I lub II. W I bloku zajęć do wyboru treści kształcenia obejmują zagadnienia związane tematycznie z obsługą ruchu turystycznego, m.in. pilotaż i przewodnictwo, kreatywne przedsiębiorstwo turystyczne, turystyka kulturowa. W II bloku zajęć do wyboru treści kształcenia obejmują zagadnienia związane tematycznie z rekreacją i fitness, m.in. funkcjonowanie uzdrowisk i centrów odnowy biologicznej, edukacja zdrowotna, plenerowe formy rekreacji ruchowej w lecie oraz w zimie.

W programie studiów turystyka i rekreacja II stopnia (według planu studiów Nr SD-TiR-19/20) są łącznie 975 godziny, w tym 390 godzin wykładów, 195 godzin ćwiczeń, 300 godzin ćwiczeń laboratoryjnych oraz 90 godzin seminarium realizowanego w semestrach II, III i IV. Program studiów obejmuje moduł zajęć podstawowych (315 godzin, 40 ECTS), dwa bloki zajęć do wyboru (po 345 godzin, 51 ECTS każdy), moduł zajęć z dziedzin nauk humanistycznych lub społecznych (15 godzin, 5 ECTS) oraz praktyki (6 miesięcy, 300 godzin, 24 ECTS). Podobnie jak w przypadku studiów I stopnia, w ramach zajęć dodatkowych organizowanych przez Uczelnię na początku pierwszego semestru realizowane są szkolenia: BHP i biblioteczne, oraz zajęcia dotyczące planowania kariery zawodowej.

Kluczowe treści kształcenia na ocenianym kierunku dotyczą przede wszystkim specjalistycznych zagadnień z zakresu turystyki i rekreacji (m.in. infrastruktura turystyczna i rekreacyjna, marketing usług turystycznych i rekreacyjnych, funkcjonowanie obiektów hotelarskich, czy współczesne tendencje w turystyce i rekreacji), a także problematykę z zakresu nauk humanistycznych lub społecznych, która jest niezwykle ważną z punktu widzenia kompetencji społecznych absolwenta. Treści kształcenia, ze względu na praktyczny profil kształcenia, obejmują również zagadnienia umożliwiające budowanie kompetencji zawodowych studentów – przyszłych specjalistów branży turystycznej i rekreacyjnej. W tym zakresie koncepcja kształcenia, umożliwi studentom dokonanie wyboru bloku zajęć I lub II. W I bloku zajęć do wyboru treści kształcenia obejmują zagadnienia związane tematycznie z zarządzaniem turystyką m.in. pilotaż wycieczek i rezydentura, funkcjonowanie biura turystycznego, zarządzanie zasobami ludzkimi w turystyce, turystyka społeczna. W II bloku zajęć do wyboru treści kształcenia obejmują zagadnienia związane tematycznie z rekreacją ruchową, m.in. turystyka

i rekreacja różnych grup społecznych, turystyka zdrowotna, animacja czasu wolnego, turystyka specjalistyczna.

W przypadku planów studiów na obu stopniach ważnym elementem są przedmioty umożliwiające osiągnięcie kompetencji językowych, niezwykle istotnych z punktu widzenia pracy w branży turystycznej. Dostosowane są one do zróżnicowanego poziomu językowego studentów, umożliwiając zdobycie umiejętności językowych na poziomie wymaganym przez pracodawców. Są to zarówno lektoraty (realizowane w semestrach 1-4 w wymiarze łącznym 120 godzin na studiach I stopnia oraz realizowane w semestrze drugim w wymiarze łącznym 30 godzin na studiach II stopnia), jak i lektoraty z języka obcego specjalistycznego w wymiarze 30 godzin w semestrze trzecim studiów II stopnia, poszerzające umiejętności lingwistyczne studentów. Powyższe zajęcia prowadzone są przez wykwalifikowaną kadrę nauczycieli akademickich zatrudnionych w Studium Języka Obcego i Tłumaczeń UKW. Dodatkowo w planach studiów znajdują się zajęcia specjalistyczne prowadzone w języku angielskim (15 lub 30 godzin na studiach I stopnia oraz 30 godzin na studiach II stopnia), mające na celu szkolenie umiejętności w posługiwaniu się językiem branżowym. Zajęcia te prowadzone są przez nauczycieli akademickich zatrudnionych w Instytucie Geografii, posiadających odpowiednie kompetencje językowe oraz doświadczenie międzynarodowe.

Treści kształcenia odpowiadają zakresom badań zarówno prowadzonym w jednostce realizującej kierunek studiów, jak i prowadzonym przez osoby realizujące zajęcia dydaktyczne, a będące spoza Instytutu Geografii (zgodnie z reprezentowaną dyscypliną). Treści kształcenia związane są także z doświadczeniem praktycznym kadry realizującej zajęcia, które kształtują umiejętności praktyczne studentów na kierunku turystyka i rekreacja.

Harmonogram realizacji programu:

Studia I i II stopnia na kierunku turystyka i rekreacja prowadzone są w trybie stacjonarnym. Ostatni cykl realizacji studiów na kierunku turystyka i rekreacja w trybie niestacjonarnym zakończył się w roku akademickim 2014/2015.

Studia stacjonarne I stopnia o profilu praktycznym trwają sześć semestrów i kończą się uzyskaniem tytułu zawodowego licencjata. Natomiast studia stacjonarne II stopnia, również o profilu praktycznym, trwają cztery semestry i kończą się uzyskaniem tytułu zawodowego magistra.

Na studiach I stopnia w trybie stacjonarnym realizowanych jest 1860 godz. dydaktycznych, natomiast na studiach II stopnia w trybie stacjonarnym realizowanych jest ich 975. W przypadku obu trybów studiów, łączny wymiar wykładów nie przekracza 40%, zaś pozostałe formy zajęć, tj. ćwiczenia, laboratoria i seminaria nie przekraczają 60% łącznej liczby godzin, co jest zgodne z Wytycznymi Senatu dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych w zakresie programów kształcenia dla studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich, a także w zakresie wykonywania podstawowych zadań Uczelni od roku akademickiego 2019/2020 ([uchwała Senatu UKW Nr 6/2018/2019 z dnia 27 listopada 2018 r.](#)).

Na studiach stacjonarnych I stopnia, student realizuje praktykę w wymiarze łącznym 300 godz., rozłożoną równomiernie po 3 semestry w semestrach 2 i 4, natomiast na studiach stacjonarnych II stopnia jej wymiar jest taki sam, a realizacja rozłożona jest na semestry 2 i 3.

W przypadku studiów na kierunku turystyka i rekreacja, efekty uczenia się zostały opracowane tak, aby student uzyskując wymaganą liczbę punktów mógł ukończyć studia zgodnie z czasem przewidzianym w Regulaminie Studiów.

Formy i organizacja zajęć:

Zajęcia na kierunku turystyka i rekreacja organizowane są w formach zgodnych z [zarządzeniem Rektora UKW Nr 61/2018/2019 z dnia 20 września 2019 r.](#) w sprawie określania liczebności grup oraz zasad uruchamiania zajęć do wyboru – zajęć specjalnościowych/bloków zajęć do wyboru oraz wytycznymi zawartymi w [uchwale Senatu UKW nr 6/2018/2019 z dnia 27 listopada 2018 r.](#) w sprawie ustalenia Wytycznych Senatu dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych w zakresie programów kształcenia dla studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich a także w zakresie wykonywania podstawowych zadań Uczelni od roku akademickiego 2019/2020 oraz zapisów zawartych w [zarządzeniu Rektora UKW nr 33/2019/2020 z dnia 2 stycznia 2020 r.](#) w sprawie wprowadzenia i stosowania w Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego procedury powoływania/modyfikacji i przechowywania programu kształcenia, tj. wykładach, laboratoriach, ćwiczeniach i seminariach. Liczebności poszczególnych grup dla ww. typów zajęć określone w ww. zarządzeniu, wynoszą: wykład (do 150 osób), ćwiczenia audytoryjne i konwersatoryjne (25-35 osób), zajęcia laboratoryjne (12-20 osób), seminaria (max. 16 osób), lektoraty języków obcych (18-25 osób) i ćwiczenia wychowania fizycznego (25-30 osób).

Plan studiów realizowany jest w oparciu o przedmioty wymagające obecności na zajęciach. Przedmioty w blokach do wyboru realizowane są poprzez wybór jednego z dwóch proponowanych modułów.

W systemie USOSweb dostępne są sylabusy przedmiotów, w których dla poszczególnych form zajęć, znajdują się szczegółowe informacje dotyczące: efektów uczenia się przypisanych do modułu zajęć, przedmiotów wprowadzających i wymagań wstępnych, bilansu pracy studenta w rozbiciu na godziny kontaktu bezpośredniego z prowadzącym i pracy własnej studenta, rygoru i formy zaliczenia zajęć, metod i kryteriów oceniania, metod dydaktycznych oraz treści programowych wraz z podaniem literatury podstawowej i uzupełniającej.

Metody kształcenia:

Metody kształcenia na kierunku turystyka i rekreacja dostosowane są do interdyscyplinarnego charakteru tych studiów, umożliwiając osiągnięcie założonych efektów uczenia się. Są one zależne od formy zajęć oraz treści programowych danego przedmiotu. Do bazowych metod stosowanych w ramach należą: wykłady konwersatoryjne, kursowe, monograficzne, realizowane w toku problemowym. Inne formy cechują się zastosowaniem metod aktywizujących studenta, tj. dyskusje, kooperatywne, problemowe, praca ze źródłami, czy nauczanie i realizacja zadań ruchowych. Równie ważne są metody proseminaryjne – przygotowujące studentów do realizacji pracy dyplomowej, oraz metody seminaryjne – w momencie jej realizacji. Równocześnie ze względu na specyfikę kierunku studiów, ważnym elementem są ćwiczenia terenowe i warsztaty, nastawione na praktyczne wykorzystanie wiedzy i umiejętności zdobytych w ramach toku studiów.

Kształcenie praktyczne studentów odbywa się m.in., poprzez:

- symulacje działań podejmowanych przez podmioty branży turystycznej (np. tworzenie oferty turystycznej w tym produktów turystycznych, działania planistyczne, diagnostyczne, obsługa ruchu turystycznego) i rozwiązywanie sytuacji problemowych w oparciu o rzeczywiste narzędzia i metody wykorzystywane w branży turystycznej i rekreacyjnej, np. przedmioty, tj. Kreatywne przedsiębiorstwo turystyczne (I stopień), Funkcjonowanie biura turystycznego (II stopień);

- organizowanie wizyt studyjnych w podmiotach turystycznych i rekreacyjnych, np. przedmioty terenowe, tj. Walory turystyczne regionów Polski (I stopień), Wyjazd studyjny (II stopień) – przykład [wizyty w Uzdrożysku Ciechocinek](#);
- prowadzenie części zajęć dydaktycznych przez ekspertów-praktyków, np. przedmiot Funkcjonowanie biura turystycznego;
- realizację praktyk zawodowych w podmiotach związanych z branżą turystyki i rekreacji.

W procesie kształcenia podejmowane są ciągłe działania mające na celu doskonalenie procesu dydaktycznego. Rada kierunku weryfikuje realizację założonych efektów kształcenia, wykorzystując napływające raporty koordynatorów, w przypadku niemożności ich spełnienia wprowadza działania naprawcze, ponadto zatwierdza zgodność merytoryczną tematów prac dyplomowych. Rada pozostaje również w ciągłym kontakcie z interesariuszami zewnętrznymi. Ponadto w ramach spotkań z pracownikami Instytutu Geografii przeprowadzane są przez Zastępcę ds. Kształcenia okresowe szkolenia wewnętrzne dotyczące zagadnień dydaktycznych. Są one niezmiernie istotne w świetle zmieniających się ucelnianych aktów prawnych. Zastępca Dyrektora IG ds. kształcenia jest również członkiem Rady Kolegium III, w którym następuje wymiana dobrych praktyk w ramach polityki jakości kształcenia Uczelni. Równocześnie Zastępca Dyrektora prowadzi analizę wyników ankiet ewaluacyjnych oraz hospitację zajęć dydaktycznych. Pomijając incydentalne znaczenie stanu pandemii, zmuszającego Uczelnię do kształcenia w trybie wykorzystującym narzędzia pracy zdalnej, na szczególną uwagę zasługuje implementacja do planów studiów w roku akad. 2019/2020 metod nauczania w formie e-learningu, z wykorzystaniem platformy Moodle. Zgodnie z [Uchwałą Senatu Nr 52/2017/2018 z dnia 27 lutego 2018 r.](#) w programie studiów na kierunku turystyka i rekreacja przewidziano możliwość stosowania metody kształcenia na odległość (w wymiarze 5 pkt ECTS – dwa przedmioty z zakresu modułu zajęć podstawowych).

Odbywanie zajęć dydaktycznych poza siedzibą Instytutu, w terenie – wymaga odpowiedniego zgłoszenia ([formularz](#)) przez prowadzącego do Zastępcy Dyrektora IG ds. Kształcenia. Poza możliwością rozliczenia godzin realizowanych przez nauczycieli akademickich w terenie, procedura ta ma na celu prawnie uregulowane zapoznanie się studentów z obowiązującym w Instytucie [Regulaminem zajęć terenowych](#) oraz podstawowymi zasadami bezpieczeństwa obowiązującymi w czasie trwania zajęć w terenie.

Program i organizacja praktyki:

Program i organizacja praktyki na kierunku turystyka i rekreacja jest zgodna z [zarządzeniem Nr 101/2020/2021 Rektora UKW z dnia 27 września 2021 r.](#) w sprawie wprowadzenia Regulaminu Praktyk Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. Jednostką ogólnouczelnianą, odpowiedzialną i kreującą realizację praktyk przez studentów jest [Studium Praktyk UKW](#).

Podstawowym celem praktyki jest stworzenie warunków do osiągnięcia założonych efektów uczenia się. Priorytetem jest wykształcenie umiejętności praktycznego zastosowania wiedzy specjalistycznej i narzędzi z zakresu turystyki i rekreacji zdobytych w czasie studiów, oraz poznanie własnych możliwości na rynku pracy. Na poziomie jednostki prowadzącej oceniany kierunek, funkcjonuje Program praktyki zawodowej – odrębny dla każdego stopnia studiów, szczegółowo wyznaczający procedurę realizacji i zaliczenia praktyki przez studentów, przygotowany przez kierunkowego opiekuna praktyk zawodowych. W przypadku kierunku turystyka i rekreacja funkcję tę sprawuje dr Alicja Gonia. Student zobowiązany jest do realizacji praktyki w 2 i 4 semestrze (na studiach stacjonarnych I stopnia) oraz w 2 i 3 semestrze (na studiach stacjonarnych II stopnia) w wymiarze po

150 godzin na semestr (łącznie 300 godzin). Praktyka zawodowa na kierunku turystyka i rekreacja może być realizowana przez studenta w biurach podróży, obiektach noclegowych, jednostkach samorządowych oraz instytucjach, organizacjach i stowarzyszeniach i innych podmiotach, których zadaniem jest rozwój, obsługa ruchu turystycznego, lub rekreacji na danym terenie. Podczas trwania praktyk studenci, oprócz wypełniania dziennika praktyk, przygotowują materiały do portfolio, które wraz opinią wystawioną przez pracodawcę (obejmującą również zakres osiągniętych efektów kształcenia) stanowi podstawę do zaliczenia praktyk. Zaliczenie odbywa się dwuetapowo – na poziomie opiekuna praktyki – sprawdzenie przebiegu praktyki w miejscu jej odbywania (hospitacja przez opiekuna kierunkowego) i osiągnięcia wyznaczonych efektów kształcenia, oraz na etapie formalnym – przez Kierownika Studium Praktyk UKW. W większości, miejscami odbywania praktyk w latach 2019-2021 były biura podróży i obiekty noclegowe, w tym również za granicą kraju.

Tabela 1. Liczba studentów realizujących praktykę zawodową w podziale na rodzaje miejsc praktyk w latach 2018-2021

	Biura podróży	Obiekty noclegowe	Muzea	Informacje turystyczne	Organizacje	Ośrodki kultury i rekreacji	Obiekty gastronomiczne	Inne	Poza granicą RP
2020/2021	17	34	10	7	7	8	8	10	4
2019/2020	20	22	13	7	7	4	6	11	7
2018/2019	22	18	12	7	3	9	3	16	5

Jako, że praktyka realizowana jest dwukrotnie w czasie trwania studiów zaleca się, aby student odbywał ją w różnych podmiotach. Jednakże, w przypadku odbywania praktyki w tym samym miejscu, student informowany jest o konieczności rozszerzania zakresu wykonywanych zadań. Studenci samodzielnie poszukują miejsc do realizacji praktyki, a opiekun praktyk zatwierdza wybór pod kątem zgodności z programem i kierunkiem kształcenia.

Wszelkie informacje związane z praktyką zawodową są dostępne u opiekuna praktyki oraz w zakładce [Praktyki zawodowe](#) na stronie internetowej Instytutu Geografii oraz w [Studium praktyk UKW](#).

Organizacja procesu nauczania i uczenia się:

Szczegółową organizację roku akademickiego, po opracowaniu przez Dział Jakości i Organizacji Kształcenia i konsultacjach z Samorządem studenckim, ogłasza Rektor UKW w semestrze poprzedzającym rozpoczęcie roku akademickiego. W przypadku obecnego roku akademickiego regulują to zapisy [zarządzenia Nr 54/2020/2021 Rektora UKW z dnia 9 marca 2021 r.](#) Zasady organizacji studiów, w tym wymagania dotyczące udziału studenta w procesie kształcenia i jego prawa zostały określone w Regulaminie Studiów. Proces kształcenia odbywa się zgodnie z aktualnym programem studiów.

Plany zajęć dydaktycznych dla studiów stacjonarnych dostępne są w systemie USOSweb.

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

Zasady rekrutacji na studia na kierunku turystyka i rekreacja corocznie zatwierdzone są uchwałami Senatu UKW. Zgodnie z wytycznymi Rad kierunku dokumentację w tym zakresie przygotowuje [Dział](#)

[Rekrutacji i Spraw Studenckich UKW](#). Dostęp do danych jest możliwy poprzez strony internetowe: <http://rekrutacja.ukw.edu.pl/>, <https://irka.ukw.edu.pl/pl/>. Z ich pomocą kandydaci mogą uzyskać niezbędne informacje dotyczące: oferty kształcenia, kryteriów przyjęć kandydata na studia, harmonogramu rekrutacji, wymaganych dokumentów i ewentualnie ich formularzy, opłat, zasad przyjmowania laureatów konkursów i olimpiad, informacji kontaktowych, zasad przyjmowania osób z niepełnosprawnościami, aktualnej podstawy prawnej rekrutowania na studia oraz poradnik dla kandydatów. Strona ta służy również do elektronicznego rejestrowania się kandydatów na portalu rekrutacyjnym UKW. Szczegółowe wytyczne dotyczące warunków, trybu oraz terminu rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji na studia stacjonarne w roku akademickim 2020/2021 zawarto w [uchwale Senatu UKW Nr 34/2019/2020 z dnia 9 czerwca 2020 r.](#), ze zmianami wprowadzonymi [uchwałą Senatu UKW Nr 25/2020/2021 z dnia 27 kwietnia 2021 r.](#) Zasady rekrutacji na oceniany kierunek określa [Załącznik Nr 3](#) do przedmiotowej Uchwały.

Szczegółowe zasady rekrutacji, dotyczące bieżącego roku akademickiego określają, iż na studia I stopnia na kierunku turystyka i rekreacja mogli rekrutować się kandydaci z „nową maturą”, kandydaci z dyplomem matury międzynarodowej oraz kandydaci ze „starą maturą”. Przyjęcie kandydatów na I rok studiów odbywa się na podstawie rankingu średniej ocen (punktów) uzyskanej z części pisemnej na egzaminie maturalnym („nowa matura”) lub egzaminie dojrzałości („stara matura”). Ocenom ze świadectwa dojrzałości uwzględnianym w procesie kwalifikacji przyznaje się liczbę punktów zgodnie z § 3 niniejszej Uchwały. Jeżeli kandydat na egzaminie maturalnym lub na egzaminie dojrzałości zdawał geografię, to liczbę przyznanych punktów za wymienione przedmioty podwyższa się o 20%. Informacje te kandydaci mogą znaleźć na [portalu rekrutacyjnym](#). Natomiast w przypadku studiów II stopnia na kierunku turystyka i rekreacja, rekrutować mogli się absolwenci studiów I stopnia kierunków: turystyka i rekreacja, turystyka, geoturystyka, agroturystyka, geografia, wychowanie fizyczne, sport, przewodnictwo i pilotaż turystyczny oraz innych pokrewnych kierunków związanych z turystyką i rekreacją. W przypadku absolwentów studiów wyższych kierunków innych aniżeli wymienione powyżej, o przyjęciu na studia decyduje wynik wstępnego egzaminu pisemnego. Informacje te kandydaci mogą znaleźć na [portalu rekrutacyjnym](#). W przypadku rekrutacji na oba stopnie studiów kierunku turystyka i rekreacja, kandydaci zobowiązani są do złożenia oświadczenia o obowiązku ubezpieczenia OC i NW na czas trwania studiów. Dodatkowo w [załączniku nr 5](#) ww. uchwały rekrutacyjnej określone zostały zasady rekrutacji cudzoziemców na studia.

W Instytucie Geografii od roku akademickiego 2019/2020 wprowadzona została anonimowa ankieta dla studentów przyjętych na I rok studiów wszystkich kierunków prowadzonych przez jednostkę. Miała ona na celu poznanie czynników decydujących o wyborze kierunku studiów. Wyniki wykorzystywane są do podjęcia działań dostosowujących ofertę dydaktyczną do potrzeb kandydatów – przyszłych studentów.

Potwierdzanie efektów uczenia się

Ogólne zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza szkolnictwem wyższym określa [Uchwała Senatu Nr 246/2018/2019 z dnia 24 września 2019 r.](#) Dotychczas nie zidentyfikowano wniosku od osoby ubiegającej się o przyjęcie na studia na kierunku turystyka i rekreacja według tryby potwierdzenia efektów uczenia się zdobytych w procesie uczenia się poza systemem studiów. Dodatkowo kwestie te reguluje [Regulamin Studiów UKW](#) w § 13 oraz § 26.

Na kierunku turystyka i rekreacja nie była dotychczas przeprowadzana ocena programowa.

Skuteczność osiągania zakładanych efektów uczenia się

Podstawowymi dokumentami wewnętrznymi regulującymi zasady systemu weryfikacji i oceny osiągania efektów uczenia są: [Zarządzenie Rektora Nr 41/2020/2021 z dnia 10 stycznia 2021 r.](#) w sprawie funkcjonowania Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego; [Regulamin Studiów UKW](#) oraz wypracowane mechanizmy współpracy na linii prowadzący – Rada kierunku – Zastępca Dyrektora ds. Kształcenia. Niezwłocznie po zakończeniu zajęć dydaktycznych w danym semestrze, prowadzący, który stwierdził niemożność osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się zobligowany jest do przekazania do Rady kierunku raportu koordynatora. Odnosi się to również do sytuacji mających istotne znaczenie w realizacji przedmiotu, związane m.in. z bezpieczeństwem w czasie zajęć, itp. W takim przypadku Rada kierunku jest zobowiązana do wskazania działań naprawczych niezbędnych do wyeliminowania nieprawidłowości. Wdrażanie Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia umożliwia podejmowanie konkretnych działań dotyczących funkcjonowania kierunków, form i poziomów kształcenia, dla osiągania założonych efektów. Celowość tych działań wynika także z dążenia do podniesienia pozycji Uniwersytetu na rynku edukacyjnym – docelowo na rynku pracy – poprzez ciągłe doskonalenie procesu kształcenia.

Proces weryfikacji osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się jest określony w sylabusach przedmiotów. Od roku akademickiego 2018/2019, zgodnie z zapisami [zarządzenia Rektora UKW Nr 57/2017/2018 z dnia 3 lipca 2018 r.](#) sylabusy są udostępniane w systemie USOSweb (na stronie www.usosweb.ukw.edu.pl). Wzór sylabusu jest jednolity na poziomie Uczelni. Zawiera informacje ogólne dotyczące przedmiotu, tj. efekty kształcenia, przedmioty i wymagania wstępne, bilans pracy studenta oraz informacje szczegółowe dla konkretnej grupy zajęciowej, m.in. efekty uczenia się, zakres tematyczny, metody dydaktyczne, metody i kryteria oceniania oraz zalecaną i dodatkową literaturę.

Ocena osiągnięcia efektów uczenia się opiera się na określonych dla danego przedmiotu metodach weryfikacji wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Dokumentacja weryfikacji efektów uczenia się jest przechowywana przez pracowników prowadzących zajęcia przez okres jednego roku po zakończeniu procesu dydaktycznego. Przykładowymi metodami weryfikacji są: egzamin (w formie pisemnej bądź ustnej), test (otwarty lub zamknięty), projekt zaliczeniowy (indywidualny bądź realizowany w formie pracy w grupie), referat z prezentacją, itp. W sylabusie przedmiotu określone są metody i kryteria oceny efektów uczenia się oraz opis czynności studenta związany z daną formą zaliczenia oraz kryteria dla danej formy. Weryfikacja realizacji efektów uczenia się z wykorzystaniem metod i technik zdalnych w czasie pandemii została szczegółowo opisana w kryterium 10 niniejszego raportu.

Prowadzący zajęcia dydaktyczne przed rozpoczęciem semestru otrzymują od Zastępcy Dyrektora ds. Kształcenia matryce efektów uczenia się, w których znajdują się corocznie zweryfikowane przez Radę kierunku, efekty kierunkowe przypisane do poszczególnych przedmiotów. W przypadku niemożności realizacji któregoś z założonych efektów przez prowadzącego, na podstawie raportu koordynatora, następuje (i) weryfikacja przypisania efektu do przedmiotu, bądź (ii) konieczność modyfikacji całego efektu przez Radę kierunku.

Sposoby dokumentowania efektów uczenia się osiągniętych przez studentów są ściśle powiązane ze specyfiką poszczególnych przedmiotów na kierunku turystyka i rekreacja. Ocena końcowa z przedmiotu ustalana jest na podstawie kryteriów zawartych w sylabusie, według skali określonej w §32 [Regulaminu Studiów UKW](#).

Student zobowiązany jest do uzyskania wymaganej liczby punktów ECTS, poprzez zaliczenie wszystkich zajęć i praktyk przewidzianych planem studiów oraz złożenie obowiązujących egzaminów

w danym okresie zaliczeniowym, wynoszącym semestr dla studiów stacjonarnych. Przebieg studiów odnotowuje się w systemie elektronicznym USOS.

Podstawą zaliczenia przedmiotu studentowi uczestniczącemu w wymianie międzynarodowej (m.in. program Erasmus+) lub programu MOST jest zrealizowanie programu zatwierdzonego przez [koordynatora](#) (dr Hanna Michniewicz-Ankiersztajn) na poziomie Instytutu Geografii – jednostki prowadzącej kierunek turystyka i rekreacja, oraz Zastępcę Dyrektora IG ds. Kształcenia i Dyrektora Kolegium III.

Proces dydaktyczny podlega ciągłej ewaluacji za pomocą systemowych narzędzi ewaluacyjnych oraz wewnętrznych procedur na poziomie jednostki prowadzącej kierunek turystyka i rekreacja. Na bieżąco prowadzony jest nadzór nad przebiegiem toku studiów przez odpowiednią Radę kierunku oraz Zastępcę Dyrektora IG ds. Kształcenia, m.in. obejmuje [hospitację zajęć dydaktycznych](#), [procedurę oceny jakości procesu dyplomowego](#) oraz analizy wyników ankietyzacji.

Hospitacja zajęć dydaktycznych odbywa się w oparciu o [zarządzenie Rektora UKW Nr 33/2020/2021 z dnia 17 grudnia 2020 r.](#) oraz [Regulamin hospitacji w Instytucie Geografii](#) (obowiązujący od dnia 4 lutego 2021 r.). [Procedura oceny jakości procesu dyplomowego](#) (obowiązująca od dnia 1 marca 2021 r.) obejmuje wewnętrzną kontrolę zgodności przebiegu tego procesu w Instytucie Geografii UKW z aktami prawnymi na poziomach: Uniwersytetu, Kolegium III oraz Instytutu, mając na celu zwiększenie dbałości o przebieg procesu dyplomowania i wyeliminowanie ewentualnych nieprawidłowości. Informacje zwrotne, pozyskane od studentów w wyniku ankietyzacji, dotyczą jakości środowiska kształcenia i pracy wykładowców na kierunku. Wnioski z powyższych analiz stanowią podstawę konsultacji prowadzonych na poziomie Instytutu (Dyrektor, Zastępca ds. Kształcenia, rady kierunków) i na poziomie Kolegium III (Dyrektor, Rada Kolegium) i Uniwersyteckiej Rady ds. Kształcenia, w celu zapewniania odpowiedniej jakości kształcenia na kierunku.

Dyplomowanie

Warunkiem ukończenia studiów i otrzymania dyplomu są: uzyskanie efektów uczenia się określonych w programie studiów, pozytywna ocena pracy dyplomowej oraz złożenie egzaminu dyplomowego (§ 51. [Regulaminu studiów UKW](#)). W przypadku kierunku turystyka i rekreacja prace dyplomowe przygotowywane są pod kierunkiem nauczycieli akademickich posiadających co najmniej stopień naukowy doktora, ze wskazaniem iż pożądanym jest, aby na studiach II stopnia promotorem był pracownik z tytułem profesora lub zatrudniony na stanowisku profesora uczelni. Student wybiera promotora pracy dyplomowej, w oparciu o zgodność zadeklarowanej przez pracownika naukowego dyscypliny naukowej i tematyki badawczej z kierunkiem studiów na którym realizowana będzie praca dyplomowa. W Instytucie Geografii (od roku akademickiego 2021/2022) obowiązuje [Regulamin wyboru promotora pracy dyplomowej](#) (z dnia 7 września 2021 r.) regulujący szczegółowo kwestię wyboru promotora przez studenta spośród szerokiego grona pracowników jednostki. Ostateczny skład grup seminaryjnych zostaje zatwierdzony przez Zastępcę Dyrektora IG ds. Kształcenia nie później niż w drugim tygodniu semestru, w którym rozpoczyna się seminarium.

Student w ramach seminarium (dyplomowego na studiach I stopnia oraz magisterskiego na studiach II stopnia), zgodnie z planem i programem studiów, wykonuje pracę dyplomową prezentującą ogólną wiedzę i umiejętności samodzielnego analizowania i wnioskowania związane z kierunkiem turystyka i rekreacja.

Zgodnie z zapisami § 47, pkt. 15 [Regulaminu studiów UKW](#), temat pracy dyplomowej na studiach I stopnia powinien być ustalony nie później niż jeden semestr przed terminem ukończenia studiów,

a w przypadku studiów II stopnia – nie później niż na dwa semestry przed terminem ukończenia studiów. Weryfikacja propozycji tematów prac dyplomowych prowadzona jest przez odpowiednią Radę kierunku, zgodnie z Ramową [procedurą zatwierdzania tematów prac dyplomowych](#) przyjętą przez Radę Kolegium III w dniu 5.11.2019 r. Celem jest zapewnienie zgodności merytorycznej realizowanych tematów prac dyplomowych z kierunkiem studiów. Po ustaleniu tematów prac dyplomowych, Zastępca Dyrektora IG ds. Kształcenia przedkłada wykaz Dyrektorowi Kolegium do zatwierdzenia.

Praca dyplomowa musi być przygotowana zgodnie ze standardami dla prac dyplomowych na kierunku turystyka i rekreacja, określonymi w dokumencie pn. [Szczegółowe zasady procesu dyplomowania](#) zatwierdzone przez Radę Kolegium III w dniu 14 stycznia 2020 r. Opis tematyki prac dyplomowych na kierunku turystyka i rekreacja I i II stopień przedstawiono w załączniku 2.7.

W 2021 r. na kierunku turystyka i rekreacja przygotowano 25 prac licencjackich oraz 19 prac magisterskich, które zostały przyjęte i były podstawą do przeprowadzenia egzaminu dyplomowego. Tematyka prac realizowanych na studiach I i II stopnia na kierunku turystyka i rekreacja, wpisuje się w problematykę dotyczącą kilku głównych zagadnień:

- oceny istniejącego potencjału turystycznego obszaru i stopnia zagospodarowania przestrzeni turystycznej,
- analizy potrzeb i motywów podejmowania aktywności turystycznej i rekreacyjnej członków różnych kategorii społecznych,
- badań ewolucji rynku turystycznego i powstawianiem nowych form turystyki oraz prowadzeniem innowacji produktowych, procesowych czy organizacyjnych.

Prace dyplomowe na studiach I stopnia, zgodnie z dokumentem „[Zasady dyplomowania dla kierunku TiR](#)” nie wymagają prowadzenia badań empirycznych, natomiast w przypadku studiów II stopnia jest to już element wymagany (por. zał. 1 i 2 Zasad Dyplomowania). Należy zaznaczyć, że większość powstałych prac dyplomowych na I stopniu TiR, z inicjatywy samych dyplomantów, zawiera element badawczy (m.in. diagnozy, analizy matematyczno-statystyczne, wyniki własnych badań np. ankietowych). Wynika to często z łączenia przez studentów pracy zawodowej w branży turystycznej (w biurach podróży, hotelach, muzeach, klubach fitness i in.) ze studiami kierunkowymi. Nierzadko sam pracodawca ułatwia pracę dyplomantom udostępniając dane statystyczne, czy wskazując zapotrzebowanie na badania strony popytowej (dotyczy to zwłaszcza prac związanych z funkcjonowaniem branży hotelarskiej, podmiotami zajmującymi się animacją czasu wolnego, klubami sportowymi, itp.).

Aspekt praktyczny prac dyplomowych dotyczących potencjału turystycznego i produktów turystycznych wiąże się z diagnozą istniejącego stanu i dynamiką rozwoju turystyki w różnych płaszczyznach przestrzennych. Powstałe prace mogą stanowić materiał źródłowy dla jednostek samorządu terytorialnego czy instytucji zajmujących się rozwojem turystyki na danym obszarze. Natomiast prace dotyczące ewolucji rynków turystycznych i zachowań rekreacyjnych stanowią wskazówkę dla instytucji, organizacji czy przedsiębiorstw turystycznych, np. określając kierunek rozwoju oferty turystycznej dla obszaru, wskazując grupy docelowe tworzonej strategii marketingowej; określając przesłanki oraz kierunki i formy dostosowania przestrzeni turystycznej i rekreacyjnej do zmieniających się potrzeb i wymagań współczesnego konsumenta.

Prace dyplomowe powstające na kierunku TiR posiadają zróżnicowaną metodykę. Bezpośrednie przygotowanie studenta do pisania prac dyplomowych: licencjackiej lub magisterskiej odbywa się odpowiednio na semestr lub dwa przed rozpoczęciem seminariów, na przedmiotach dotyczących metod (I i II stopień) i metodologii (II stopień) badań w turystyce. Studenci zapoznają się w ich trakcie

ze stosowanymi w turystyce metodami i narzędziami z zakresu badań ilościowych i jakościowych. Dzięki takiemu przygotowaniu, podczas seminarium dyplomowego studenci mają możliwość trafnego doboru metod pozwalających na realizację celu pracy i weryfikację postawionych założeń badawczych.

Procedurę składania prac dyplomowych określa obowiązujący [Regulamin Studiów](#), [zarządzenie Rektora UKW Nr 28/2018/2019 z dnia 9 grudnia 2019 r.](#) w sprawie zasad składania i archiwizacji prac dyplomowych z wykorzystaniem systemu Archiwum Prac Dyplomowych (APD) oraz sprawdzania prac dyplomowych z wykorzystaniem Jednolitego Systemu Antyplagiatowego (JSA), oraz dokumentie pn. [Szczegółowe zasady procesu dyplomowania](#) zatwierdzone przez Radę Kolegium III w dniu 14 stycznia 2020 r.

Dotychczas na kierunku studiów turystyka i rekreacja o profilu praktycznym, egzamin dyplomowy złożyli studenci trzech roczników studiów I stopnia (obrony w roku akademickim: 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021) oraz czterech roczników studiów II stopnia (obrony w roku akademickim: 2017/2018, 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021). Prace dyplomowe, w latach 2020 i 2021 (wymienione w załączniku nr 2, Cz. I, pkt. 7), realizowano w oparciu o plany studiów zatwierdzone odpowiednimi uchwałami Rady Wydziału Kultury Fizycznej, Zdrowia i Turystyki, odpowiednio:

- dla cyklu 2017/2018 – 2019/2020 (studia I stopnia) w oparciu o plan studiów SP-TiR-17/18 (zgodny z wytycznymi wprowadzonymi [Uchwałą Senatu UKW Nr 45/2016/2017 z dnia 28 lutego 2017 r.](#)),
- dla cyklu 2018/2019 – 2020/2021 (studia I stopnia) w oparciu o plan studiów SP-TiR-18/19 oraz 2018/2019 – 2019/2020 (studia II stopnia) w oparciu o plan studiów SD-TiR-18/19 (zgodne z wytycznymi wprowadzonymi uchwałami Senatu UKW [Nr 52/2017/2018 z dnia 27 lutego 2018 r.](#),

oraz [Nr 62/2017/2018 z dnia 27 marca 2018 r.](#)), oraz dla cyklu 2019/2020 – 2020/2021 (studia II stopnia) w oparciu o plan studiów SD-TiR-19/20 – przedstawiony szczegółowo powyżej.

Warto wskazać, iż prace dyplomowe realizowane na kierunku turystyka i rekreacja uzyskują wyróżnienia, m.in. w roku akademickim 2020/2021 jedna praca dyplomowa na studiach I stopnia [uzyskała wyróżnienie w Konkursie na najlepszą pracę dyplomową w Kolegium III](#), a trzy prace dyplomowe (dwie na I stopniu oraz jedna na II stopniu) w roku akademickim 2018/2019 uzyskały wyróżnienie ówczesnego Dziekana Wydziału Kultury Fizycznej, Zdrowia i Turystyki.

Ponadto, od roku akademickiego 2021/2022 wprowadzono [procedurę oceny procesu dyplomowania w Instytucie Geografii](#). Inicjatorami tego działania byli: Zastępca ds. Kształcenia oraz przewodniczący rad kierunku. Procedura obejmuje wewnętrzną kontrolę zgodności przebiegu procesu dyplomowania z aktami prawnymi, mając na celu dbałość o przebieg procesu dyplomowania i wyeliminowanie ewentualnych nieprawidłowości. Ocenie podlega minimum jeden proces dyplomowania za poprzedni rok akademicki, wskazany losowo przez Przewodniczącą Rady kierunku. Superrecenzentem jest pracownik ze stopniem naukowym co najmniej doktora. Wszystkie dane umożliwiające identyfikację procesu oraz superrecenzenta są tajne na poziomie raportu końcowego. Zastępca przedstawia raport Przewodniczącemu Rady kierunku w celu podjęcia działań pro jakościowych w procesie dyplomowania.

Z uwagi na fakt, że kierunek turystyka i rekreacja o profilu praktycznym ma niewiele roczników absolwentów śledzenie ich losów jest mocno ograniczone. Zaznaczyć należy, że wyniki monitoringu losów absolwentów są opracowywane w formie raportu przez [Biuro Karier UKW](#) na podstawie dobrowolnych ankiet, w badaniach prowadzonych po roku i po trzech latach od ukończenia studiów. Ze statystyk prowadzonych na poziomie jednostki wynika, iż w okresie 2019/2020 – 2021/2022 odsetek absolwentów studiów I stopnia kierunku turystyka i rekreacja kontynuujący kształcenia na studiach

II stopnia wynosi 84% (szczegółowo: 2019/20 – 15/18, 2020/21 – 18/22, 2021/22 – 14/16). Potwierdzają to również dane zawarte w aktualnym raporcie z monitorowania karier absolwentów kierunku turystyka i rekreacja I i II stopnia w 2021 r. (badanie 1 rok i 3 lata po studiach) oraz wcześniejszych (rok 2020 dla absolwentów studiów I stopnia), gdzie ponadto zdecydowana większość ocen poziomu przygotowania wyniesionego ze studiów wskazuje na najwyższe oceny.

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

W roku akademickim 2021/2022 kształcenie na kierunku turystyka i rekreacja (I i II stopień) prowadzi łącznie 29 etatowych pracowników kadry akademickiej UKW, w tym: 9 pracowników ze stopniem minimum doktora habilitowanego (6 zatrudnionych w jednostce prowadzącej kierunek – Instytucie Geografii), 18 pracowników ze stopniem doktora (10 zatrudnionych w IG) oraz 2 magistrów (oboje zatrudnieni w IG). W skład kadry prowadzącej zajęcia na kierunku turystyka i rekreacja wchodzi także: (i) jeden specjalista-praktyk zatrudniony na umowę cywilno-prawną, (ii) grupa lingwistów zatrudnionych w Centrum Dydaktyczno-Edukacyjnym – Studium Języków Obcych i Tłumaczeń (lektoraty) oraz (iii) prowadzący zajęcia z wychowania fizycznego – pracownicy Studium Wychowania Fizycznego i Sportu, również wchodzącymi w skład ww. Centrum.

Kierunek turystyka i rekreacja prowadzony jest w [Instytucie Geografii](#), którego struktura obejmuje:

- [Katedrę Geografii Krajobrazu](#) – 10 pracowników badawczo-dydaktycznych reprezentujących dyscyplinę: nauki o Ziemi i środowisku, kierownik: dr hab. Zbigniew Podgórski, prof. uczelni – jednocześnie Dyrektor Instytutu Geografii;
- [Katedrę Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Turystyki](#) – 5 pracowników badawczo-dydaktycznych reprezentujących dyscyplinę: geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, kierownik: dr hab. Anna Dłużewska, prof. uczelni;
- [Katedrę Rewitalizacji Dróg Wodnych](#) – 8 pracowników badawczo-dydaktycznych reprezentujących dyscyplinę: nauki o Ziemi i środowisku, kierownik: dr Michał Habel, prof. uczelni;
- [Zakład Dydaktyki](#) – 6 pracowników dydaktycznych – podlegających Zastępcy Dyrektora ds. Kształcenia – dr Dawid Szatten.

Struktura ta jest obowiązująca od 1 października 2019 r., w skutek zmian struktury Uniwersytetu wynikających z wejścia w życie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r. ([Dz. U. 2018, poz. 1668](#)). Tworzy ją zespół pracowników badawczo-dydaktycznych i dydaktycznych na miarę możliwości i potrzeb ocenianego kierunku. W okresie wcześniejszym kierunek turystyka i rekreacja wchodził w skład Wydziału Kultury Fizycznej, Zdrowia i Turystyki, kierowanego przez Dziekana prof. dr hab. Zygmunta Babińskiego.

Kadrę kierunku stanowi stały zespół pracowników Instytutu Geografii reprezentujących dyscypliny naukowe: nauki o Ziemi i środowisku (18 pracowników), geografii społeczno-ekonomiczną i gospodarkę przestrzenną (5 pracowników) oraz 6 pracowników zatrudnionych na etatach dydaktycznych w tej jednostce. Aktualny wykaz dorobku naukowego nauczycieli akademickich realizujących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku jest udostępniony w zasobach [Bazy Dorobku Naukowego Pracowników](#) UKW w Bydgoszczy.

Przedmioty specjalistyczne, zawarte w planie studiów z zakresu dyscyplin m.in. nauk o zdrowiu, nauk o kulturze fizycznej, pedagogiki, psychologii, ekonomii, biologii, itd., służące osiągnięciu dodatkowych kompetencji w czasie trwania studiów, prowadzone są z wykorzystaniem kadry

akademickiej z innych jednostek Uniwersytetu. Kompetencje nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia ze studentami zapewniają prawidłową realizację zajęć oraz osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się.

Tabela 3. Obciążenie godzinowe kadry na kierunku turystyka i rekreacja (2019/2020 – 2021/2022)

Lp.	Nazwisko i Imię	Jednostka	2019/20		2020/21		2021/22	
			I st.	II st.	I st.	II st.	I st.	II st.
1	Brzezińska Marta, mgr inż.	IG	-	-	-	-	30	-
2	Czapiewski Sebastian, mgr	IG	15	30	15	30	30	15
3	Dłużewska Anna, dr hab. prof. uczelni	IG	180	60	120	225	120	240
4	Essing Patrycja, mgr	IG	-	-	45	60	300	90
5	Gonia Alicja, dr	IG	405	180	375	360	825	315
6	Grodzinskiy Mikhaïlo, prof. dr hab.	IG	30	-	-	-	-	-
7	Jezińska-Thole Aleksandra, dr hab. prof. uczelni	IG	-	-	45	30	45	195
8	Józefowicz Iwona, dr	IG	120	45	105	30	195	30
9	Kaczmarek Halina, dr hab. prof. uczelni	IG	-	-	45	-	120	-
10	Kozioł Krystyna, dr	IG	-	-	-	-	45	15
11	Kozłowska-Adamczak Monika, dr	IG	195	75	135	45	150	45
12	Marciniak Żaneta, mgr	IG	-	15	15	-	-	-
13	Melnyk Anatolij, prof. dr hab.	IG	-	30	-	-	-	-
14	Michniewicz-Ankiersztajn Hanna, dr	IG	210	60	195	15	540	15
15	Nadolny Grzegorz, mgr inż.	IG	30	-	-	-	-	-
16	Obodovskyi Oleksandr, prof. dr hab.	IG	15	-	-	-	-	-
17	Okoniewska Monika, dr	IG	60	-	30	-	30	-
18	Podgórski Zbigniew, dr hab. prof. uczelni	IG	64	-	90	-	165	60
19	Quénéhervé Geraldine, dr	IG	60	-	-	-	-	-
20	Rabant Hubert, dr	IG	-	30	-	15	60	30
21	Rurek Mirosław, dr	IG	45	-	75	-	60	-
22	Szatten Dawid, dr	IG	-	-	-	-	60	-
23	Szkurlat Elżbieta, dr hab. prof. uczelni	IG	30	-	-	-	-	-
24	Szumińska Danuta, dr hab. prof. uczelni	IG	75	-	75	-	165	-
25	Śnieszko Zbigniew, dr hab. prof. uczelni	IG	26	-	30	-	30	-
26	Więclaw Mirosław, dr	IG	15	30	120	15	150	-
27	Winiarska Małgorzata, mgr	IG-zlec	-	-	-	30	-	30
28	Antoszak Paweł, dr	WAiNS	15	-	30	-	30	-
29	Augustyńska Beata, dr hab. prof. uczelni	IKF	-	15	-	-	-	15
30	Bieniek-Majka Maryla, dr	WAiNS	-	-	15	-	15	-
31	Chruściel Miłosz, mgr	WAiNS	-	-	-	-	15	-
32	Cichosz Mariusz, dr hab. prof. uczelni	WPed	15	-	-	-	-	-
33	Dąbrowska Aleksandra, mgr	WPsy	-	-	15	-	-	-
34	Deja Monika, dr	WPsy	15	-	-	-	-	-
35	Dworakowska Danuta, mgr	IKF	-	-	60	15	-	-
36	Grajewski Jan, prof. dr hab.	WNB	15	-	15	-	2	-
37	Kostencka Alicja, dr	IKF	-	15	-	-	-	-
38	Kuska Michalina, dr	IKF	-	195	-	-	-	-
39	Lipińska Patrycja, dr	IKF	-	-	-	15	-	15

40	Litwic-Kaminska Kamila, dr	WPsy	-	-	15	-	15	-
41	Łoboda Dorota, dr	IKF	-	-	-	-	15	-
42	Łubiech Katarzyna, mgr	WNB	-	-	-	-	13	-
43	Mandrzejewska-Smół Iwona, dr	WPed	-	-	-	-	15	-
44	Michalak Maciej, dr	WPsy	-	-	-	15	-	15
45	Molesztak Aldona, dr	WPed	-	-	15	-	-	-
46	Napierała Marek, dr hab. prof. uczelni	IKF	30	90	-	-	-	-
47	Sokołowska Ewa, dr	IKF	15	-	15	-	-	-
48	Sokołowski Adam, dr	IKF	-	-	-	-	-	15
49	Stankiewicz Bartłomiej, dr	IKF	-	-	-	-	45	15
50	Szark-Eckhardt Mirosława, dr hab. prof. uczelni	IKF	-	15	-	-	-	-
51	Wójcik Anna, mgr	WPed	75	-	15	15	-	-
52	Zasada Mariusz, dr hab. prof. uczelni	IKF	-	30	-	-	-	-

*Objaśnienia jednostek UKW: IG – Instytut Geografii, WAIiNS – Wydział Administracji i Nauk Społecznych, WNB – Wydział Nauk Biologicznych, WPed – Wydział Pedagogiki, WPsy – Wydział Psychologii, IKF – Instytut Kultury Fizycznej; zestawienie nie obejmuje języków obcych (lektoratów) i wychowania fizycznego.

Jednostka prowadząca kierunek jest stosunkowo młoda. Jednakże w chwili obecnej spełnia założenia minimalnej liczby pracowników zaliczonych do „N” we wiodącej dla kierunku dyscyplinie naukowej – nauki o Ziemi i środowisku. Również, posiada bogate doświadczenie wynikające z pracy w przeszłości w innych uniwersytetach w Polsce, m.in. w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, IGiPZ Polskiej Akademii Nauk, Uniwersytecie Śląskim, Uniwersytecie Łódzkim, jak i zagranicą: Freie Universität w Berlinie (Niemcy), Uniwersytecie Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy (Słowacja), Bułgarskiej Akademii Nauk (Bułgaria), Narodowym Uniwersytecie im. Tarasa Szewczenki w Kijowie (Ukraina), Uniwersytecie w Pawii (Włochy), oraz doświadczenia zawodowego zdobytego poza Uczelnią.

Doświadczenie zawodowe kadry prowadzącej zajęcia na kierunku turystyka i rekreacja, przedstawione szczegółowo w załączniku nr 2, pkt. 4 niniejszego raportu, obejmuje m.in.:

- udział w certyfikowanych szkoleniach podnoszących kompetencje dydaktyczne;
- kierowanie bądź wykonawstwo projektów naukowych i wdrożeniowych z zakresu turystyki i rekreacji;
- udział w programie wymiany pracowników Erasmus (programy STT and STA);
- specjalistyczne szkolenia z zakresu TiR, m.in. instruktor turystyki kwalifikowanej, procesu i techniki obsługi klienta, pilot wycieczek;
- w ramach pracy zawodowej, m.in. rezydent/pilot, organizator imprez turystycznych, prowadzenie biura turystycznego;
- funkcje w podmiotach zewnętrznych, m.in. w Radzie Promocji Gospodarki Wodnej przy MGMIŻŚ, Radzie Gospodarki Wodnej przy MI, Zespole ds. Żeglugi Śródlądowej i Turystyki Wodnej przy RZGW w Bydgoszczy, Polskim Towarzystwie Geograficznym (Komisji Edukacji Geograficznej, Komisji Geografii Krajobrazu).

Rozwój i doskonalenie kadry

Do kryteriów obsady zajęć na kierunku turystyka i rekreacja należy zgodność kompetencji naukowych (reprezentowanej dyscypliny naukowej) i dydaktycznych oraz doświadczenia z efektami uczenia się przypisanymi do zajęć. Spełniony jest warunek dla studiów o profilu praktycznym, iż co

najmniej 50% zajęć prowadzonych jest przez nauczycieli akademickich zatrudnionych na UKW jako podstawowym miejscu pracy. Wszystkim pracownikom przydziela się zajęcia do realizacji w wymiarze nie przekraczającym zapisów art. 127 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 18 lipca 2019 r. Rozwój i doskonalenie kadry można rozpatrywać w kilku aspektach: a) indywidualnego rozwoju naukowego, b) szkoleń umożliwiających rozwój kompetencji oraz c) włączenia kadry w skład organizacji społeczno-gospodarczych oraz osiągniętych nagród i wyróżnień.

W okresie od roku akademickiego 2017/2018 wśród kadry dydaktycznej kierunku turystyka i rekreacja miały miejsce awanse naukowe, m.in. dr hab. Danuta Szumińska uzyskała tytuł dr hab. w zakresie dyscypliny nauki i Ziemi i środowisku (2019), dr Mirosława Szark-Eckhardt uzyskała tytuł dr hab. w zakresie nauk o kulturze fizycznej (2020), co świadczy o systematycznym rozwoju naukowym pracowników, przyczyniającym się do wzrostu jakości kształcenia na kierunku.

Liczna grupa kadry dydaktycznej kierunku turystyka i rekreacja uczestniczyła w szkoleniach podnoszących kompetencje dydaktyczne. Należały do nich:

1. „[Innowacyjny Dydaktyk UKW](#)” (finansowanie POWER 2014-2020; Działanie 3.4. Zarządzanie w instytucjach szkolnictwa wyższego; Oś III Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju. Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego) – realizacja: 2018-2019: (i) Design Thinking; (ii) Tutoring akademicki; (iii) Coaching w edukacji; (iv) Zwinne zarządzanie zespołem projektowym (metoda Agile); (v) Analiza danych ilościowych z wykorzystaniem pakietu Statistica – wykorzystanie w dydaktyce; (vi) Metodyka kształcenia zdalnego; (vii) Szkolenie z zakresu wykorzystania arkusza kalkulacyjnego Excel w dydaktyce – poziom zaawansowany; (viii) Wykorzystanie cyfrowych źródeł informacji w procesie dydaktycznym.
2. „[Nowoczesny Uniwersytet](#)” (w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020) – realizacja: 2018-2022: (i) szkolenie z zakresu metodyki kształcenia zdalnego, którego efektem było przygotowanie metodycznie kompletnych kursów na platformę e-learningową; (ii) szkolenie z zakresu technik informatycznych i komunikacyjnych w edukacji.
3. „[Uniwersytet Równych Szans](#)” (POWR.03.05.00-IP.08-00-DOS/19 „Uczelnia Dostępna”) – realizacja 2020-2023: szkolenia mające na celu podniesienie świadomości i kompetencji kadry UKW z zakresu niepełnosprawności.

Kształcenie na odległość w Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego odbywa się za pośrednictwem [platformy Moodle](#). Pracownik Instytut Geografii, realizujący zajęcia na kierunku turystyka i rekreacja (dr I. Józefowicz) od 2019 r. aktywnie uczestniczy w pracach na rzecz wdrożenia systemu kształcenia na odległość w Uniwersytecie: (a) członek Zadaniowego Zespołu ds. organizacji zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem metodyki e-learningu, (b) członek Zespołu ds. opracowania specyfikacji wdrożeniowej systemu kształcenia na odległość w ramach projektu "Nowoczesny Uniwersytet", (c) ekspert ds. przygotowania/opracowania i implementacji kursów e-learning w projekcie „Nowoczesny Uniwersytet” realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza-Edukacja-Rozwój.

Na kierunku turystyka i rekreacja, na platformie kształcenia zdalnego Moodle były zaplanowane do realizacji niżej wymienione moduły zajęć:

- Ekonomia turystyki i rekreacji – TiR I st. – VI sem. (moduł zajęć podstawowych)
- Żywność człowieka i dietetyka - TiR I st. – VI sem. (moduł zajęć podstawowych)
- Aktywność ruchowa i promocja zdrowia – TiR II st. – I sem. (moduł zajęć podstawowych)
- Transport i logistyka w turystyce – TiR II st. – III sem. (moduł zajęć do wyboru blok I)
- Turystyka zdrowotna - TiR II st. – IV sem. (moduł zajęć do wyboru blok II)

Realizacja zajęć dydaktycznych, z wykorzystaniem metod e-learningowych, została wskutek pandemii przyspieszona, o czym szczegółowo zostało przedstawione w opisie kryterium 10 niniejszego raportu.

Od początku 2021 r. w Uczelni prowadzone są działania związane z wymianą doświadczeń i szkoleniami w zakresie doskonalenia kompetencji dydaktycznych kadry akademickiej (powstało Centrum Dydaktyki Akademickiej).

Indywidualne doświadczenie naukowe oraz zawodowe kadry Instytutu Geografii implementowane jest w proces dydaktyczny na kierunku turystyka i rekreacja. Obecność wśród dydaktyków praktyków umożliwia zdobycie wiedzy z zakresu funkcjonowania branży turystyki i rekreacji. Kompetencje zawodowe, zdobyte w przeszłości w wyniku pracy zawodowej, m.in. na stanowiskach rezydenta / pilota wycieczek czy wychowawcy kolonijnego, itp. umożliwiają przekazanie specjalistycznej wiedzy niezbędnej do podjęcia pracy zawodowej przez przyszłych absolwentów kierunku. Ponadto obecność w procesie kształcenia praktyków – świadczących usługi edukacyjne w zakresie umów zlecenie, umożliwia przekazanie niezbędnych umiejętności – nawiązujących do narzędzi wykorzystywanych w turystyce i rekreacji. Równie ważnym elementem jest doświadczenie kadry wynikające z realizacji badań naukowych, rozwojowych czy projektów edukacyjnych.

Bogate doświadczenie skutkuje dwustronnymi kontaktami z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Pracownicy badawczo-dydaktyczni i dydaktyczni są także bardzo zaangażowani w działalność różnego rodzaju organizacji społecznych, gospodarczych, turystycznych, m.in. takich jak: International Social Tourism Organisation (ISTO) (dr H. Michniewicz-Ankiersztajn), Rada Krajeńskiego Parku Krajobrazowego (dr M. Kozłowska-Adamczak, dr M. Rurek), Komitet Nauk Geograficznych PAN (dr hab. Z. Podgórski, prof. uczelni), International CHRIE (dr hab. A. Dłużewska, prof. uczelni), Rada Promocji Żeglugi Śródlądowej przy MGMIŻŚ (prof. dr hab. Zygmunt Babiński), Rada Żeglugi Śródlądowej (dr Dawid Szatten), Zespół ds. Żeglugi Śródlądowej i Turystyki Wodnej przy RZGW w Bydgoszczy (dr Dawid Szatten).

Również Instytut Geografii pełni rolę partnera merytorycznego w szeregu przedsięwzięć z zakresu propagowania wiedzy z zakresu turystyki i rekreacji, stanowiąc wsparcie m.in. w ramach imprez turystycznych (Kayakmania 2018), w ramach imprez popularnonaukowych (Bydgoski Festiwal Nauki – cyklicznie), imprezy o charakterze edukacyjnym i rekreacyjnym organizowane przez Krajeński Park Krajobrazowy. Instytut Geografii organizuje Olimpiadę Wiedzy o Żegludze i Drogach Wodnych, która również propaguje wiedzę o turystycznym wykorzystaniu transportu śródlądowego. Ponadto, dr hab. Z. Podgórski kieruje pracami Olimpiady Geograficznej (afiliowanej przez Polskie Towarzystwo Geograficzne oraz MEiN), co pozwala na podnoszenie kompetencji w zakresie pracy z uczniami zdolnymi, potencjalnymi kandydatami do podjęcia studiów.

Wysokie kompetencje i zaangażowanie zobrazowane jest nagrodami i wyróżnieniami, do najważniejszych w omawianym okresie można zaliczyć: wyróżnienia nadawane przez Prezydenta RP: Złoty Krzyż Zasługi, nadany dr hab. Z. Podgórskiemu, Brązowy Krzyż Zasługi, nadany dr M. Rurkowi (2021), dr D. Szatten (2019). Ważnym wyróżnieniem jest Medal Komisji Edukacji Narodowej przyznany za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania: dr hab. Z. Podgórskiemu (2015) oraz dr H. Rabantowi (2021). Kadra dydaktyczna kierunku turystyka i rekreacja otrzymała również nagrody Rektora UKW za działalność dydaktyczną lub organizacyjną, m.in. dr I. Józefowicz (2019, 2020), dr M. Kozłowska-Adamczak (2019).

Polityka kadrowa Uniwersytetu, zgodna z powszechnie stosowanymi zapisami prawa pracy oraz przepisami wewnątrzuczelnianymi, gwarantuje transparentne zasady współpracy w ramach umów cywilno-prawnych. Na kierunku turystyka i rekreacja o profilu praktycznym, zakres współpracy obejmuje przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego, i ma na celu jak najlepsze przygotowanie absolwentów do wymagającego rynku pracy. W procedurze naboru uwzględniane jest odpowiednie wykształcenie oraz kompetencje merytoryczne do prowadzenia zajęć dydaktycznych,

a opiniowanie kandydatury odbywa się na poziomach jednostki prowadzącej kierunek – Instytut Geografii, Kolegium III oraz Uniwersyteckiej Rady ds. Kształcenia. Polityka uwzględnia też systematyczną ocenę kadry prowadzącej kształcenie, przeprowadzaną z udziałem studentów (ankietyzacja zajęć) oraz przełożonych funkcjonalnych.

Okresowa ocena pracownika dokonywana jest nie rzadziej niż raz na cztery lata lub na wniosek Rektora, zgodnie z art. 128 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce ([Dz. U. 2018, poz. 1668 z późn. zm.](#)). Tryb dokonywania oceny reguluje [zarządzenie Rektora UKW Nr 18/2019/2020 z dnia 29 października 2019 r.](#) w sprawie trybu i podmiotu dokonującego oceny okresowej nauczyciela akademickiego. Procedura obejmuje wypełnienie przez pracownika arkusza oceny, zawierającego trzy podstawowe składowe charakteryzujące działalność: naukową, organizacyjną i dydaktyczną. W aspekcie działalności dydaktycznej brane są pod uwagę m.in.: wymiar pensum, opracowywanie nowych treści programowych zajęć dydaktycznych, prowadzenie prac dyplomowych, opracowywanie materiałów dydaktycznych, opinie studentów wyrażanych w ankietach ewaluacyjnych oraz wynik hospitacji zajęć. Bezpośredni przełożony pracownika dokonuje oceny częściowej, która wraz z opinią Zastępcy ds. Kształcenia przedstawiana jest Komisji oceniającej powoływanej przez Dyrektora Instytutu Geografii. Zgodnie z procedurą oceniany pracownik ma prawo odwołać się od otrzymanej oceny do Odwoławczej Rektorskiej Komisji do spraw oceny kadry dla nauczycieli akademickich na dany rok akademicki.

Obsadę zajęć kierunku turystyka i rekreacja w roku akademickim 2021/2022 oraz dorobek naukowy nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia ze studentami na ocenianym kierunku, ich kompetencje i osiągnięcia dydaktyczne zawiera załącznik 2.4.

Zasady rozwiązywania konfliktów

W Instytucie Geografii UKW praktykowane są dobre praktyki rozwiązywania konfliktów wśród społeczności akademickiej, wypracowane na przestrzeni lat. W aspekcie nieporozumień na linii student – Uniwersytet (na poziomach wszystkich szczebli), ważne jest zachowanie drogi służbowej w wyjaśnieniu sytuacji problemowej. Jeżeli stroną jest student, opiekun rocznika jest pierwszą osobą, która bierze udział w negocjacjach nad zaistniałym nieporozumieniem. Dyrekcja Instytutu zawsze wykazuje gotowość rozmowy ze studentami, w czasie konsultacji czy z wykorzystaniem komunikatora pracy zdalnej. Sprawy są rozwiązywane na bieżąco, a każdy wniosek jest rozpatrywany. Instytut jest w stałym kontakcie z [Pełnomocnikiem ds. Pomocy Psychologicznej UKW](#). W przypadku niemożności rozwiązania problemu na poziomie Instytutu, wsparcie w tym procesie zarówno dla studenta jak i władz jednostki, stanowi Dyrektor Kolegium III oraz Prorektor ds. Studenckich i Jakości Kształcenia. Ostatnim poziomem rozwiązywania sytuacji problemowej są organy uczelni, m.in. [Pełnomocnik ds. Praw Studentów](#), czy [Rzecznicy dyscyplinarni](#) (dla nauczycieli akademickich, dla studentów) i [Komisje dyscyplinarne](#) (dla nauczycieli akademickich, dla studentów).

Procedury reagowania na zagrożenie bezpieczeństwa, szczególnie ważne w aspekcie zagrożenia sytuacją pandemiczną, regulowane są aktami prawnymi Uniwersytetu. W przypadku procedur odnośnie zapobiegania rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2 wśród społeczności akademickiej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy najbardziej aktualnym [Zarządzeniem Rektora UKW jest Nr 100/2020/2021 z dnia 27 września 2021 roku](#). Należy zauważyć, iż wszystkie wcześniejsze akty prawne Uniwersytetu odnośnie rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2 od dnia 11 marca 2020 r. ([Zarządzenie Rektora UKW Nr 48/2019/2020](#)) regulowały kwestie bezpieczeństwa, a szczegółowo zostało to opisane w kryterium 10 niniejszego raportu.

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Od września 2017 r., Instytut Geografii UKW funkcjonuje w zabytkowym budynku położonym przy Placu Kościeleckich 8. Część zajęć dydaktycznych (ze względu na ich specyfikę, m.in. zajęcia WF) odbywa się w [Centrum Edukacji Kultury Fizycznej i Sportu](#) przy ul. Sportowej 2 oraz na Wydziale Nauk Biologicznych przy ul. Ossolińskich 12. Pomieszczenia dydaktyczne, w których prowadzone są zajęcia (w sumie 10 sal) są wyposażone w rzutniki multimedialne, telewizory i monitory interaktywne. Spośród wspomnianych pomieszczeń – jedno (sala 31) pełni funkcję pracowni komputerowej, wyposażonej w 10 stanowisk z dostępem do Internetu i oprogramowaniem niezbędnym do prowadzenia zajęć. Pomieszczenia dydaktyczne zlokalizowane są na parterze, pierwszym i drugim piętrze, spełniając standardy właściwe dla wsparcia osób z niepełnosprawnościami.

W budynku Instytutu Geografii znajdują się również sekretariaty: ogólny i dydaktyczny oraz gabinety wykładowców prowadzących zajęcia na kierunku turystyka i rekreacja. Obok budynku zlokalizowany jest parking dla pracowników, z możliwością parkowania dla osób z niepełnosprawnościami (zgodnie z zapisami [zarządzenia Kanclerza UKW Nr 3/2020/2021 z dnia 17 września 2021 r.](#)). Korzystna lokalizacja parkingu umożliwi zainteresowanym bezpośredni dostęp do windy (z poziomu parkingu) oraz z pochylni włączonej w publiczny ciąg komunikacyjny dla pieszych. Pozostali studenci mogą korzystać z miejsc parkingowych znajdujących się w sąsiedztwie budynku Kolegium III (Biura Obsługi Studenta) przy ul. Ogińskiego 1.

Budynek Instytutu znajduje się na obrzeżach Starego Miasta, w bezpośrednim sąsiedztwie głównych węzłów komunikacyjnych Bydgoszczy. Taka lokalizacja pozwala na prowadzenie zajęć terenowych ze studentami w ramach specjalistycznych przedmiotów kierunkowych (m.in. pilotaż i przewodnictwo, krajoznawstwo, turystyka i krajoznawstwo w szkole, architektura i sztuka w turystyce), w przestrzeni staromiejskiej, jak i dzięki dobremu skomunikowaniu, w bardziej odległych częściach miasta.

Dostęp do technologii informacyjno-komunikacyjnej

UKW posiada zintegrowaną lokalną sieć teleinformatyczną obejmującą wszystkie wydziały Uczelni. W obu segmentach sieci: administracyjnym i studenckim – pracuje sześć serwerów fizycznych oraz kilkanaście serwerów wirtualnych. Sieć w warstwie serwerowej i klienckiej pracuje w oparciu o technologie firmy Microsoft (Windows Server 2008, 2012, Windows 7/8/10). Uczelnia dysponuje również serwerem terminali, który umożliwia studentom pracę zdalną z domu lub innego dowolnego miejsca. Sieć LAN podłączona jest do Internetu szybkim nielimitowanym łączem symetrycznym o prędkości maksymalnej i gwarantowanej 32 Mb/s. Uczelnia posiada własny serwer www oraz serwer pracy grupowej, w tym poczty elektronicznej. Sieć lokalna działa z prędkościami 100 Mb/s lub 1 Gb/s. Ponadto Uczelnia wykorzystuje także inne informatyczne systemy wspomagania decyzji, w tym system elektronicznego zarządzania i wymiany dokumentacji MS Sharepoint.

Dział Informatyzacji UKW udostępnia pracownikom i studentom oprogramowanie:

- a) STATISTICA (licencjonowane), które jest wykorzystywane zarówno do zajęć dydaktycznych jak i procesu przygotowywania prac dyplomowych na kierunku turystyka i rekreacja;
- b) CISCO VPN Client, pozwalające na korzystanie z zasobów elektronicznych (m.in. bazy danych EBSCO, Springer, Web of Science).

Obsługę procesu dydaktycznego w Instytucie Geografii realizuje się poprzez system USOS (m.in. planowanie zajęć dydaktycznych przy racjonalnym wykorzystaniu dostępnych sal, kontakt pomiędzy pracownikami i studentami, dokumentacja obciążeń dydaktycznych pracowników, obsługa prac

dyplomowych w systemie APD, itp.). Od stycznia 2021 r. system USOS jest również dostępny jako aplikacja na urządzenia mobilne, co ułatwia dostęp do kluczowych danych w aspekcie kształcenia zdalnego.

Od 2019 r. w Instytucie Geografii wprowadzono możliwość kształcenia na odległość (Tabela) za pośrednictwem [platformy Moodle](#).

Tabela 4. Liczba przedmiotów prowadzonych metodą kształcenia na odległość z wykorzystaniem platformy Moodle

Rok akademicki	Liczba przedmiotów prowadzonych na platformie Moodle	
	studia I stopnia	studia II stopnia
2019/2020	2	1
2020/2021	5	2
2021/2022	2	0

MS-Teams

Stan pandemii, z którym Uczelnia mierzy się nieprzerwanie od marca 2020 r., spowodował nagłe i całościowe zaimplementowanie narzędzi pracy zdalnej do procesu dydaktycznego. Narzędziem, którym od 1 maja 2020 r. dysponuje każdy pracownik i student Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszcy jest platforma Microsoft Office 365, w tym MS-Teams – aplikacja umożliwiająca prowadzenie zajęć dydaktycznych w formie kontaktu synchronicznego.

Dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami

Wszystkie budynki, z których korzystają studenci UKW są w pełni dostosowane do potrzeb osób o niepełnosprawności ruchowej. Uniwersytet prowadzi całościowe, skoordynowane działania na rzecz wszystkich [studentów z niepełnosprawnościami](#).

W budynku Instytutu Geografii znajduje się winda umożliwiająca korzystanie z niej osobom z niepełnosprawnościami. Z racji różnicy poziomów na terenie przylegającym do budynku do windy prowadzi podjazd dla wózków. Na parterze budynku znajduje się łazienka w pełni dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Obecnie na kierunku turystyka i rekreacja (stan na dzień 31 października 2021 r.) studiuje pięciu zadeklarowanych studentów z niepełnosprawnościami (jeden ze stopniem znacznym, dwóch ze stopniem umiarkowanym, dwóch ze stopniem lekkim). Ze względu na rodzaj niepełnosprawności: jedna osoba – narząd ruchu, dwie osoby – choroby układu oddechowego i krążenia, dwie – osoby całościowe zaburzenia rozwojowe, dwie osoby – inne, w tym dwóch studentów posiada niepełnosprawność sprzężoną. Wszystkie osoby otoczone są opieką ze strony [Działu ds. Osób z Niepełnosprawnościami UKW](#). Dział ds. Osób z Niepełnosprawnościami służy pomocą nie tylko studentom ale również wykładowcom. Do podstawowych działań należy zaliczyć tutaj: transport dedykowany osobom z niepełnosprawnością ruchową, przygotowywaniem specjalistycznych pomocy dydaktycznych oraz wsparcie psychologiczne.

Należy podkreślić zwłaszcza usprawnienia w budynku [Biblioteki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego](#). Została ona uhonorowana dyplomem „Przyjazny 2013”, przyznawanym przez Bydgoski

oddział Stowarzyszenia Architektów Rzeczypospolitej Polskiej, za troskę o jakość przestrzeni dla wszystkich użytkowników w kategorii budynków użyteczności publicznej, a także otrzymała pierwszą nagrodę w kategorii „Przyjazna przestrzeń” w konkursie Lodołamacze 2018, za zapewnienie użytkownikom z różnym rodzajem niepełnosprawności całkowitego dostępu do korzystania z zasobów bibliotecznych.

Informacje na temat zapewnienia możliwości korzystania z zasobów bibliotecznych oraz z elektronicznych zasobów wiedzy

[Biblioteka Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy](#) jest największą biblioteką naukową w mieście, która wspomaga działalność naukowo-dydaktyczną Instytutu Geografii. Jest pełni przygotowana dla osób z różnymi niepełnosprawnościami – budynek otrzymał nagrodę [Lodołamacz 2018](#). Powierzchnia całkowita budynku przy ul. Szymanowskiego 3 wynosi 18 000 m². W budynku oprócz magazynów bibliotecznych znajdują się sale dydaktyczne, pracownie i czytelnie, jak również obszar tzw. wolnego dostępu do zasobów bibliotecznych, przestrzenie społeczne, pomieszczenia do pracy indywidualnej i grupowej, pracownie internetowe i multimedialne, a także przestrzenie wystawowe i dobrze wyposażona sala konferencyjna na 200 osób. Zasoby Biblioteki UKW na koniec 2020 obejmują łącznie 807 502 jednostek bibliotecznych, które są systematycznie powiększane poprzez zakup, darowizny i wymianę. Ponad 80% zbiorów zostało włączone do systemu bibliotecznego Horizon, co umożliwia czytelnikom ich zamawianie na terenie biblioteki, jak również droga elektroniczną (przez Internet). W strefie Wolnego Dostępu użytkownicy mają dostęp do najnowszych i najbardziej poczytnych książek. Zgromadzono tu prawie 140 tys. woluminów. Biblioteka czynna jest dla użytkowników przez sześć dni tygodnia.

Zasoby Biblioteki dotyczące zagadnień turystyki, rekreacji, hotelarstwa, zdrowia, żywienia, geografii liczą około 18 800 woluminów, z czego 3 416 wol. z ww. zakresu tematycznego znajduje się w strefie Wolnego Dostępu. Z czasopism w wersji drukowanej, zarówno polskich jak i zagranicznych, można korzystać w Czytelni Oddziału Czasopism. Z zagadnień geografii, turystyki, zdrowia Biblioteka posiada w swoich zbiorach 106 tytułów czasopism i serii wydawniczych, w tym 14 tytułów czasopism zagranicznych. Do zbiorów wydawnictw ciągłych obejmujących zagadnienia turystyki należą m.in.: Bibliografia Turystyki Polskiej, Ekonomiczne Problemy Turystyki, [Geography and Tourism](#) – czasopismo redagowane w Instytucie Geografii UKW, Geoturystyka, Poznaj Świat, Wiadomości Turystyczne, i in.

Źródła elektroniczne

Dzięki Wirtualnej Bibliotece Nauki użytkownicy mają możliwość korzystania ze źródeł elektronicznych. W 2021 r. UKW posiada dostęp do pełnotekstowych i bibliograficznych baz danych: Ebsco, Science Direct, Springer, Wiley Online Library, PsycARTICLES, Web of Science, Scopus, Legalis, w ramach których użytkownicy mogą korzystać z 51566 e-książek oraz 17365 tytułów czasopism.

Dla turystyki i rekreacji (hasła: turystyka, hotelarstwo, rekreacja, geografia) dostępnych elektronicznie jest łącznie 547 tytułów czasopism tematycznych oraz 1334 tytułów książek, w tym:

- Ebsco: czasopisma – 385;
- Wiley Online Library: czasopisma – 91;
- Science Direct: czasopisma – 50, książki – 29;
- Springer: czasopisma – 21, książki – 1305.

Niemniej ważnym zasobem są zbiory biblioteczne (depozyt Biblioteki UKW) dostępne w przestrzeni Instytutu Geografii, przy Placu Kościeleckich 8 (pokój nr 13), dla studentów i pracowników jednostki. Zbiór ten stanowią specjalistyczne materiały (czasopisma, mapy i plany miast, atlasy, roczniki statystyczne, przewodniki), które niezbędne są w realizacji procesu kształcenia – pracy z materiałami źródłowymi, w czasie praktycznych form ćwiczeniowych. Obecność tego zasobu w siedzibie jednostki prowadzącej kierunek, nie tylko skraca czas dostępu do niezbędnych danych, ale jest udogodnieniem organizacyjnym w procesie kształcenia.

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

Zakres i formy współpracy z instytucjami otoczenia społeczno-gospodarczego

Ważnym aspektem funkcjonowania Instytutu Geografii a w jego ramach kierunku turystyka i rekreacja, jest współpraca ze środowiskiem społeczno-gospodarczym. Niezmiernie ważne w tym zakresie jest znaczenie interesariuszy kierunku, stanowiących łącznik pomiędzy środowiskiem akademickim, a otoczeniem społeczno-gospodarczym. Formalna współpraca możliwa jest dzięki realizacji umów, m.in. z gminą Mrocza, Zespołem Szkół Żeglugi Śródlądowej im. kmdr. Bolesława Romanowskiego w Nakle n. Notecią, czy Biurem Turystyczno-Pielgrzymkowym „Frater” w Bydgoszczy (w trakcie podpisywania). Regularna współpraca dotyczy wzajemnie uzupełniających się płaszczyzn – pierwszej, która ma wpływ na kształtowanie programu studiów, oraz drugiej, pomocnej w nawiązywaniu i rozwijaniu kontaktów z podmiotami zewnętrznymi. Warto zauważyć, iż w siedzibie Instytutu Geografii UKW przy placu Kościeleckich 8 zlokalizowany jest [Klub Miłośników Australii i Oceanii w Bydgoszczy](#), z którym jednostka współpracuje.

Interesariusze zapraszani są do prac w ramach Rady kierunku, których zaangażowanie zapewnić ma spójność kompetencji zdobytych w ramach studiów z wymaganiami rynku pracy i otoczenia społecznego w branży turystyki i rekreacji. W roku akademickim 2021/2022 interesariuszami zewnętrznymi wchodzącymi w skład Rady na kierunku turystyka i rekreacja są: Dyrektor Krajeńskiego Parku Krajobrazowego oraz właściciel Biura Turystyczno-Pielgrzymkowego „Frater” w Bydgoszczy. Obecność w radzie kierunku pierwszego z podmiotów, reprezentowanym przez osobę Dyrektora Krajeńskiego PK, wynika z wieloletniej współpracy na polu naukowym, organizacyjnym i badawczym. Wraz z Krajeńskim PK, Instytut Geografii organizował wspólne wydarzenia popularnonaukowe, m.in. [Dzień Geografa](#) czy [Dzień Krajobrazu](#). Również pracownicy Instytutu realizowali zadania badawcze na terenie Parku, m.in. wieloletnie badania potencjału turystycznego Krajny, zakończone wydawnictwami zwartymi (m.in. [Zrównoważony rozwój Pojezierza Krajeńskiego: wybrane aspekty, Kozłowska-Adamczak, Rurek \(red.\), 2017, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego](#)) oraz artykułami naukowymi (m.in. [Kozłowska-Adamczak, 2019, Proces kształtowania zagospodarowania turystycznego obszarów peryferyjnych dla potrzeb turystyki wypoczynkowej](#)). Drugi interesariusz rady kierunku, reprezentuje podmiot środowiska gospodarczego. Obecność właściciela [biura podróży](#), specjalisty – praktyka działającego w branży nieprzerwanie od 1993 r., umożliwia lepsze dopasowanie programu studiów do istniejących wymagań rynku pracy oraz uzupełniania kompetencji i umiejętności studentów nabywane w trakcie studiów poprzez praktyki zawodowe.

Ważnym elementem współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym jest obecność w procesie kształcenia podmiotów, w których studenci kierunku turystyka i rekreacja mogą odbywać praktykę zawodową – zgodnie z zakresem w programie studiów. Szczególnie istotna jest tu rola opiekuna

w miejscu odbywania praktyki, którego opiece podlega student w czasie jej realizacji. Wybór miejsca odbycia praktyki zależy od samego studenta, jednakże Instytut prowadzi wieloletnią współpracę z niektórymi podmiotami z branży turystyki i rekreacji, m.in. [Bydgoskie Centrum Informacji](#), [Muzeum Mydła i Historii Brudu w Bydgoszczy](#), [Muzeum Dyplomacji i Uchodźstwa Polskiego](#), [Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy](#), [Leśny Park Kultury i Wypoczynku w Bydgoszczy](#), a także biura podróży: [Itaka Bydgoszcz](#), [Krystad Bydgoszcz](#), oraz bydgoskie hotele: Holliday Inn, Campanille, Mercure czy City Hotel. Stały kontakt opiekuna praktyki zawodowej z ramienia Instytutu z tymi podmiotami, umożliwia bieżące konsultowanie zarówno planu i programu praktyki zawodowej, pod kątem zakresu umiejętności zdobytych w ramach praktyk, jak i dostarczeniu ogólnych spostrzeżeń odnośnie planu studiów, pod kątem wymagań stawianych przez rynek pracy. Podmioty te stanowią równocześnie najczęściej wybierane miejsca do realizacji praktyki zawodowej przez studentów kierunku turystyka i rekreacja, przez co kontakt z nimi jest systematyczny i trwały.

Należy podkreślić, że praktyczny profil programu kształcenia na kierunku wymaga ciągłej współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym na wszystkich płaszczyznach. Ma to na celu powiązanie procesu i efektów uczenia się na kierunku turystyka i rekreacja z potrzebami rozwojowymi i kadrowymi interesariuszy z miasta oraz regionu. W tym celu organizowane są w ramach zajęć dydaktycznych różnego rodzaju: wizyty studyjne, warsztaty, spotkania eksperckie, a w czasie obostrzeń wynikających ze stanu pandemii – wideokonferencje czy webinaria, w czasie których następuje wymiana myśli i doświadczeń na linii student – społeczność akademicka – praktyk (podmiot zewnętrzny). W procesie tym biorą udział liczne podmioty zewnętrzne, m.in.:

- Ośrodek Edukacji Przyrodniczej Krajeńskiego PK ([wyjazd studyjny](#) do Wioski Górniczej w Pile-Młyn, 2021);
- Biuro Kultury, Sportu i Promocji Miasta w Ciechocinku, Zakład Lecznictwa Uzdrowiskowego w Ciechocinku, Muzeum Warzelnicy Soli i Lecznictwa Uzdrowiskowego w Ciechocinku, przewodnik miejski po Ciechocinku – [wyjazd studyjny I](#) (2021);
- Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich (oddział Bydgoszcz) – webinarium pt. „Możliwości wykorzystania funduszy europejskich w regionie” – Turystyka i rekreacja w rozwoju regionalnym i lokalnym (2021);
- Biuro podróży „Sunny Travels” – wideokonferencja z praktykiem z biura dot. ubezpieczeń w turystyce – Elementy prawa i ubezpieczeń w turystyce i rekreacji (2020, 2019);
- Towarzystwo Turystów, Przyrodników i Krajoznawców z siedzibą w Warszawie – webinarium zewnętrzne pt. „Turystyka w prawie oświatowym” – [Elementy prawa i ubezpieczeń w turystyce i rekreacji](#) (2020);
- wideokonferencja z praktykiem (osobą mającą doświadczenie jako przewodnik i pilot turystyczny oraz rezydent po destynacji tureckiej) – Pilotaż i przewodnictwo (2020);
- spotkanie eksperckie z przedstawicielami Krajowej Administracji Skarbowej, Straży Granicznej oraz Służby Ochrony Lotniska, organizator: Port Lotniczy Bydgoszcz S.A. – [Elementy prawa i ubezpieczeń w turystyce i rekreacji](#) (2019);
- warsztat dotyczący komunikacji interpersonalnej przeprowadzony przez lokalnego przedsiębiorcę, trenera biznesu; Biuro Karier UKW (2019).
- ZSŻŚ w Nakle nad Notecią – rejs studyjny studentów – zapoznanie się z infrastrukturą turystyczną dróg wodnych na przykładzie Kanału Bydgoskiego i Brdy.

Istotnym elementem są interesariusze wewnętrzni – absolwenci i studenci kierunku turystyka i rekreacja, wchodzący w skład [Rady kierunku](#). Opinie tej grupy są szczególnie ważne, ze względu na

uczestnictwo w procesie dydaktycznym od strony studenta, który niejednokrotnie swoimi spostrzeżeniami przyczynia się do zmian w planach studiów.

Należy mieć świadomość, iż skład interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych ulega celowej zmianie, podążając za rozwojem rynku turystyki i rekreacji, otwierając równocześnie jednostkę Instytutu Geografii na współpracę z nowymi podmiotami na polach dydaktycznym, organizacyjnym i naukowym. Jednostką ogólnouczelnianą, do których zadań należy m.in. pomoc we współpracy z podmiotami zewnętrznymi oraz świadczenie na określonych zasadach usług na ich rzecz w zakresie wyszukiwania rozwiązań dla gospodarki jest [Centrum Transferu Technologii i Innowacji](#). Jednostka ta stanowi wsparcie procesu wykorzystania potencjału Uniwersytetu w gospodarce.

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

Doceniając rolę umiędzynarodowienia procesu kształcenia, władze Uniwersytetu utworzyły Biuro Współpracy Międzynarodowej, prowadzące obsługę studentów i kadry, zainteresowanych wyjazdami zagranicznymi (<http://www.bwm.ukw.edu.pl>). Uniwersytet, realizuje projekt „[Welcome Center UKW](#)”, którego celem jest umiędzynarodowienie polskich instytucji szkolnictwa wyższego i nauki, m.in. poprzez zwiększenie potencjału uczelni w zakresie obsługi zagranicznych studentów i pracowników naukowych.

Przygotowanie studentów do kształcenia się w językach obcych oraz weryfikację i ocenę osiągnięcia przez nich wymaganych kompetencji językowych prowadzi ogólnouczelniana jednostka UKW – [Studium Języków Obcych i Tłumaczeń](#). Studium zapewnia możliwość wyboru spośród języków: angielskiego, niemieckiego, rosyjskiego, francuskiego. Studium należy do grona Centrów Certyfikacji Językowej TOEIC (*Test of English for International Communication*) oraz TELC (*The European Language Certificates*). Na kierunku turystyka i rekreacja I stopnia zajęcia z języka obcego realizowane są w wymiarze łącznym 120 godzin w ramach I i II roku studiów, kończąc się egzaminem. Natomiast na studiach II stopnia – realizowane są w semestrze 2, w wymiarze łącznym 30 godzin. Zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji studenci powinni osiągnąć poziom biegłości językowej B2. Dodatkowo na studiach stacjonarnych II stopnia wprowadzono od roku akademickiego 2019/2020 zajęcia z języka obcego specjalistycznego w wymiarze odpowiednio 30 godzin w semestrze, mające na celu poszerzenie wiedzy i umiejętności studentów z zakresu posługiwania się językiem angielskim w branży turystycznej i rekreacji.

Wymiana międzynarodowa studentów i kadry

Pracownicy oraz kadra funkcyjna Instytutu Geografii zdają sobie z sprawę z wagi wymiany międzynarodowej, zachęcając studentów i pracowników do aktywności. W [Strategii Instytutu Geografii UKW](#) znajdują się zapisy odnośnie znaczenia wymiany międzynarodowej studentów i kadry badawczo-dydaktycznej. Rada kierunku na bieżąco monitoruje proces wymiany międzynarodowej studentów i kadry. Liczba umów partnerskich dzięki którym pracownicy i studenci Instytutu Geografii mogą korzystać z programu Erasmus+ w roku akademickim 2021/2022 wynosi 23, z czego 14 przypada na kierunek turystyka i rekreacja. Ogółem na UKW w obecnym roku akademickim funkcjonuje ponad 160 umów partnerskich. Jednostką ogólnouczelnianą koordynującą wymianę międzynarodową jest [Biuro Współpracy Międzynarodowej UKW](#).

Corocznie poszerzana jest oferta przedmiotów prowadzonych dla studentów objętych programem Erasmus+ w języku angielskim, powiązanych z kierunkiem turystyka i rekreacja. W okresie 2018-2021 w programie Erasmus + uczestniczyło 16 studentów IG UKW, którzy wyjechali zarówno na studia do uczelni partnerskich, jak i na praktyki w branży turystycznej (Tabela 6). W latach 2015-2021 w Instytucie Geografii gościło 33 studentów w ramach programu Erasmus+, powiązanych z modułami turystyki i rekreacji (Tabela 7). W tym samym okresie Instytut gościł 10 pracowników naukowo dydaktycznych z zagranicznych uczelni (Tabela 8). Pracownicy Instytutu Geografii w okresie 2015-2021, 26-krotnie odwiedzili uczelnie partnerskie, biorąc udział w programie Teaching Staff Mobility (Tabela 9).

Tabela 5. Oferta zajęć dydaktycznych w Instytucie Geografii w ramach programu wymiany międzynarodowej studentów

Rok akademicki	Oferta zajęć dydaktycznych prowadzona w j. angielskim	Ogólna liczba studentów zagranicznych uczestniczących w zajęciach
2019/2020	7	4
2020/2021	11	2
2021/2022	12	8

Tabela 6. Studenci Instytutu Geografii UKW wyjeżdżający w ramach programu Erasmus+ w latach 2018-2021

Rok akademicki	Imię i nazwisko studenta	Rodzaj programu	Okres pobytu	Uczelnia/kraj	Turystyka i rekreacja
2021/22	Piochacz Agata	SMS	22.02.21-9.07.21	Polytechnic Institute of Braganca (Portugalia)	1
	Torzewska Marianna	SMS	22.02.21-9.07.21	Polytechnic Institute of Braganca (Portugalia)	1
2019/2020	Gołębiowski Adrian	SMS	12.08.19-20.12.19	Inland Norway University of Applied Sciences (Norwegia)	1
	Marcinkian Dorota	SMS	12.08.19-20.12.19	Inland Norway University of Applied Sciences (Norwegia)	1
	Pastor Emilia	SMS	20.09.19-31.01.20	Constantine Philosopher University of Nitra (Słowacja)	1
	Szczepaniak Patrycja	SMS	20.09.19-31.01.20	Constantine Philosopher University of Nitra (Słowacja)	1
	Ostrowska Natalia	SMS	20.09.19-31.01.20	Constantine Philosopher University of Nitra (Słowacja)	1

	Michalak Alicja	SMS	20.09.19-31.01.20	Constantine Philosopher University of Nitra (Słowacja)	1
	Binek Oliwia	SMS	17.02.20-17.03.20	Polytecnic Institute of Braganca (Portugalia)	1 (mobilność przerwana ze względu na covid)
	Politańska Martyna	SMS	27.01.20-15.06.20	University Mugla (Turcja)	1
	Stakhiv Sofiia	SMP	13.07.20-30.09.20	Ristorante Da Zorro (Włochy)	1
	Czerniak Oliwia	SMS	24.09.18-19.01.19	Khmelnytskyi National University (Ukraina)	1
	Stellmacher Maciej	SMS	24.09.18-19.01.19	Khmelnytskyi National University (Ukraina)	1
2018/2019	Januszewska Kinga	SMS	4.02.19-31.05.19	European University Cyprus (Cypr)	1
2017/2018	Januszewska Kinga	SMS	29.01.18-18.05.18	Perth College (UK)	1
	Januszewska Kinga	SMP	1.07.18-30.09.18	Safestay Lisboa (Portugalia)	1
Ogółem liczba studentów					16

Źródło BWM UKW

SMS - wyjazdy studentów na studia

SMP - wyjazdy studentów na praktyki

Tabela 7. Studenci programu Erasmus+ kształcący się na kierunku turystyka i rekreacja w latach 2015-2021

Rok akademicki	Uczelnia/kraj	Kierunek studiów	Liczba studentów zagranicznych
2021/22	Universita degli studi Padova (Włochy)	TiR	2
	Polytechnic Institute of Braganca (Portugalia)	TiR	5
	University of Eastern Piedmont (Włochy)	TiR	1
<i>rekrutacja w toku na 2 semestr (letni)</i>			
2020/21	Universita degli studi di Roma La Sapienza (Włochy)	TiR	2
2019/20	Uniwersytet Konstantyna Filozofa w Nitrze (Słowacja)	TiR	2
	Mugla University (Turcja)	TiR	2
2018/19	Mugla Sitki Kocman University (Turcja)	TiR	2
2017/18	Uniwersytet Konstantyna Filozofa w Nitrze (Słowacja)	TiR	2
	Konstantin Preslavsky University (Bułgaria)	TiR	1
	Khmelnytskyi National University (Ukraina)	TiR	1
2016/17	University of Shumen (Bułgaria)	TiR	1
	Uniwersytet Konstantyna Filozofa w Nitrze (Słowacja)	TiR	1
	Mugla University (Turcja)	TiR	2
2015/16	University of Shumen (Bułgaria)	TiR	1
	Uniwersytet Konstantyna Filozofa w Nitrze (Słowacja)	TiR	2

	Mugla University (Turcja)	TiR	1
2014/15	Uniwersytet Konstantyna Filozofa w Nitrze (Słowacja)	TiR	2
	University of Shumen (Bułgaria)	TiR	2
	Mugla University (Turcja)	TiR	1
Ogólna liczba studentów			33

Tabela 8. Pracownicy naukowo-dydaktyczni przyjeżdżający do IG UKW w ramach programu Erasmus+

Rok akademicki	Uczelnia/kraj	Data pobytu	Pracownicy naukowo-dydaktyczni przyjeżdżających w ramach programu Erasmus+			
			imię i nazwisko	rodzaj programu	turystyka i rekreacja	geografia
2021/22	-	-	-	-	-	-
2020/21	-	-	-	-	-	-
2019/20	-	-	-	-	-	-
2018/19	Khmelnytskyi National University (Ukraina)	10-14.12.2018	Zhurba Igor	STA	1	-
	University of Eastern Finland (Finlandia)	6-10.05.2019	Anja Tuohino	STT	1	-
2017/18	Khmelnytskyi National University (Ukraina)	11-15.12.2017	Zhurba Igor	STA	1	-
	Uniwersytet Mateja Bela (Słowacja)	06-11.05.2018	Robert Rozem	STA	1	-
2016/17	Dev Sanskriti Vishwavidyalaya (Indie)	22-26.05.17	Singh Ipsit Pratap	STA	-	1
	University of Eastern Finland (Finlandia)	24-29.04.2017	Ritola-Pesonen Ulla	STT	-	1
2015/16	Uniwersytet Konstantyna Filozofa	19-23.06.16	Marian Zabensky	STT	1	-
	University of Eastern Finland	30.07-5.08.2016	Anja Tuohino	STT	1	-
	Bulgarian Academy of Science	6-10.09.2016	Gartsiyanova Kristina	STT	-	1
	Bulgarian Academy of Science	6-10.09.2016	Varbanov Marian	STT	-	1

Źródło BWM UKW

Tabela 9. Pracownicy Instytutu Geografii wyjeżdżający za granicę w ramach programu Erasmus+

Rok akadem.	Uczelnia/kraj	Czas pobytu	Pracownicy badawczo-dydaktyczni wyjeżdżający w ramach programu Erasmus+			
			imię i nazwisko	rodzaj programu	turystyka i rekreacja	geografia
2021/22	University of Pavia (Włochy)	9-13.05.2022	Brzezińska Marta, mgr inż.	STT		1
	University of Pavia (Włochy)	9-13.05.2022	Szatten Dawid, dr	STT		1
	Freie Universitat (Niemcy)	15-20.05.2022	Podgórski Zbigniew, dr hab. prof. uczelni	STA		1
	Konstantin Preslavsky University of Shumen (Bułgaria)	27.06-1.07.2022	Szumińska Danuta, dr hab., prof. uczelni	STT		1
	Konstantin Preslavsky University of Shumen (Bułgaria)	27.06-1.07.2022	Jezińska-Thole Aleksandra, dr hab., prof. uczelni	STT		1

2020/21	University of Pavia (Włochy)	20-24.09.2021	Brzezińska Marta, mgr inż.	STT		1
	University of Pavia (Włochy)	20-24.09.2021	Szatten Dawid, dr	STT		1
	Icelandic Tourism Research Centre	20-24.09.2021	Dłużewska Anna, dr hab., prof. uczelni	STT	1	
	University of Pavia (Włochy)	do zrealizowania	Habel Michał, dr, prof. uczelni	STA		1
2019/20	-	-	-	-	-	-
2018/19	Khmelnyskiy National University (Ukraina)	6.05.19- 10.05.19	Podgórski Zbigniew, dr hab., prof. uczelni	STT		1
	Pavia University (Włochy)	20-25.05.2019	Szatten Dawid, dr	STA		1
	Uniwersytet Mateja Bela (Słowacja)	25.02- 1.03.2019	Gotowski Rafał, dr	STA	1	
	University of Aegean	31.08- 7.09.2019	Dłużewska Anna, dr hab., prof. uczelni	STT	1	
	University of Aegean	31.08- 7.09.2019	Gonia Alicja, dr	STT	1	
	University of Aegean	31.08- 7.09.2019	Kozłowska-Adamczak Monika, dr	STT	1	
2017/18	Uniwersytet Mateja Bela (Słowacja)	25.02- 1.03.2019	Gotowski Rafał, dr	STA	1	
	Uniwersytet Konstantyna Presławskiego (Bułgaria)	20-24.08.2018	Gonia Alicja, dr	STT	1	
2016/17	Uniwersytet Mateja Bela (Słowacja)	24-28.04.2017	Gotowski Rafał, dr	STA	1	
	Universita degli Studi di Pavia (Włochy)	15-19.05.2017	Szatten Dawid, dr	STA		1
	Uniwersytet Konstantyna Filozofa w Nitrze (Słowacja)	1-5.05.2017	Lubowiecki-Vikuk Adrian, dr	STA	1	
	Uniwersytet Konstantyna Filozofa w Nitrze (Słowacja)	1-5.05.2017	Gonia Alicja, dr	STA	1	
	University of Aegan (Grecja)	16-22.06.2017	Dłużewska Anna, dr hab., prof. uczelni	STT	1	
	Bułgarska Akademia Nauk (Bułgaria)	25-29.09.2017	Twaróg Paweł, mgr	STT		1
2015/16	Uniwersytet Mateja Bela (Słowacja)	18-22.04.2016	Gotowski Rafał, dr	STA	1	
	Eberhard Karls Universitat Tubingen (Niemcy)	22-27.09.2016	Habel Michał, dr, prof. uczelni	STA		1
	L'Universite d;Orleans (Francja)	28.09- 2.10.2015	Michniewicz- Ankiersztajn Hanna, dr	STA	1	
	Nouriivit GmbH Austria)	12-16.09.2015	Barwińska Sylwia, mgr	STT		1
	Uniwersytet Mateja Bela (Słowacja)	18-22.04.2016	Barwińska- Szcutekowska Gabriela, mgr	STT		1
	Uniwersytet Konstantyna Presławskiego (Bułgaria)	28.09- 2.10.2015	Lubowiecki-Vikuk Adrian, dr.	STT	1	

Źródło BWM UKW

STA - wyjazdy/przyjazdy pracowników w celu prowadzenia zajęć

STT - wyjazdy/przyjazdy pracowników w celu szkoleniowym

Mierzalnymi korzyściami wymiany międzynarodowej dla studentów, poza poszerzeniem umiejętności językowych, jest możliwość zdobycia dodatkowych kompetencji, które mogą być wpisane do suplementu dyplomu ukończenia studiów, dając przewagę absolwentowi na rynku pracy. Korzyściami niemierzalnymi, obserwowanymi przez kadre dydaktyczną, jest wzmocnienie osobowości i zdobycie dodatkowych kompetencji społecznych po realizacji programu wymiany.

Natomiast w aspekcie wymiany kadry naukowej wymiernymi korzyściami jest poszerzenie kompetencji dydaktycznych (w przypadku realizacji programu STA) i/lub organizacyjnych (program STT), co skutkuje m.in. włączeniem nowych metod w proces dydaktyczny, korzystanie z dobrych praktyk poznanych w jednostce goszczącej, nawiązanie kontaktów naukowo-dydaktycznych, itd.

O sile kontaktów międzynarodowych Instytutu Geografii świadczyć może obecność w składzie jednostki na umowach etatowych bądź tzw. *visiting professor*, specjalistów z dyscypliny nauki o Ziemi i środowisku czy dyscypliny geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna. Byli to specjaliści m.in. z: Bułgarii, Ukrainy, Słowacji, Włoch, Federacji Rosyjskiej, Słowacji, Indii, Finlandii. Część z nich wspierała w przeszłości tzw. minimum kadrowe, prowadząc zajęcia dydaktyczne w dyscyplinie, którą reprezentowali. Należy zauważyć, iż wszystkie kontakty – te trwające i te zakończone, umożliwiły czerpanie dobrych praktyk na polu naukowym ale i dydaktycznym, przyczyniając się do wzmocnienia krajowej i międzynarodowej roli młodej jednostki jaką jest Instytut Geografii UKW.

Instytut Geografii podjął również współpracę prowadzącą do umożliwienia studentom Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy i Narodowego Uniwersytetu Chmielnickiego (Ukraina) do kontynuowania studiów na zasadach wzajemności w drugim z Uniwersytetów, w celu uzyskania przez absolwentów obu Uniwersytetów podwójnego dyplomu ich ukończenia. Zakres uzgodnień obejmował studentów I stopnia studiów kierunku turystyka i rekreacja (UKW) oraz studentów kierunku turystyka (Ukraina). W chwili obecnej prace zespołów roboczych, regulowane stosownymi umowami i porozumieniami, zostały zawieszono.

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

Studenci kierunku turystyka i rekreacja, od chwili immatrykulacji współtworzą wspólnotę akademicką, która jest wspierana na wszystkich płaszczyznach, zarówno w procesie kształcenia, ale także w rozwoju społecznym, naukowym i zawodowym, w celu jak najlepszego przygotowania kompetencyjnego absolwenta wchodzącego na rynek pracy.

Studenci z niepełnosprawnościami mogą liczyć na kompleksową pomoc ze strony [Działu ds. Osób z Niepełnosprawnościami UKW](#). Szczegółowo procedura pomocy regulowana jest zapisami [Zarządzenia Nr 102/2020/2021 Rektora UKW z dnia 27 września 2021 r.](#) w sprawie wprowadzenia Regulaminu korzystania ze wsparcia asystenta dydaktycznego osoby niepełnosprawnej na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

[Dział ds. Osób z Niepełnosprawnościami](#), we współpracy z innymi pracownikami oraz środowiskiem studentów z niepełnosprawnościami, na bieżąco zajmuje się rozpoznawaniem ich potrzeb i problemów. Podejmowane są działania mające na celu stwarzanie warunków do pełnego udziału studentów z niepełnosprawnościami w procesie kształcenia. W tym celu dział świadczy określone usługi oraz udziela wsparcia finansowego i organizacyjnego, a także podejmuje działania na rzecz

likwidacji przeszkód i barier, w tym także architektonicznych. Dział współpracuje z różnymi organizacjami pozarządowymi, innymi uczelniami czy ośrodkami szkolno-wychowawczymi.

Studentom z niepełnosprawnościami uczelnia oferuje:

- wsparcie psychologiczne,
- asystentów dla osób poruszających się na wózku inwalidzkim oraz dla osób niewidomych, zgodnie ze wskazaniem w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności,
- alternatywne zajęcia z wychowania fizycznego (goalball, szachy),
- digitalizację materiałów dydaktycznych dla osób niewidomych,
- indywidualne zajęcia dla osób niewidomych (np. orientacja przestrzenna, tyfloinformatyka),
- możliwość korzystania ze zbiorów Akademickiej Biblioteki Cyfrowej,
- wsparcie logopedyczne dla osób z wadą wymowy,
- język angielski dla osób słabosłyszących,
- sekcje sportowe (goalball, tenis stołowy).

Uczelnia udziela pomocy finansowej studentom z niepełnosprawnościami poprzez stypendia oraz pomoc organizacyjną przez opiniowanie wniosków o indywidualną organizację studiów, przyjmowanie wniosków o urlop zdrowotny, a także pomoc w wypełnianiu wniosków do programu PFRON „Aktywny samorząd” – Moduł II.

W celu ułatwienia nauki oraz korzystania z zasobów bibliotecznych UKW zapewnia lupy dla osób słabowidzących w bibliotece, urządzenie lektorskie dla osób niewidomych, dyktafony dla osób mających problemy ze sporządzeniem notatek. W Oddziale Wypożyczeń dostępna jest usługa tłumacza języka migowego online dla osób niesłyszących i słabosłyszących. Dodatkowo w aulach znajduje się pętla indukcyjna. W bibliotece studenci mają możliwość z korzystać z pomieszczeń komputerowych (które są dostosowane do osób niewidomych, słabowidzących oraz poruszających się na wózkach). Co więcej, do ich dyspozycji jest tablica interaktywna oraz program DisplayNote dostosowany dla osób z niepełnosprawnością ruchową oraz wzroku (z dodatkowym nagłośnieniem dla osób słabosłyszących).

Dużą rolę w społeczności akademickiej odgrywa [Zrzeszenie Studentów Niepełnosprawnych](#), które jest nie tylko głosem i reprezentacją samych osób zainteresowanych, ale także pomysłodawcą różnych inicjatyw i imprez.

Międzynarodową mobilność studentów wspiera [Biuro Współpracy Międzynarodowej](#), oferujące studentom wyjazdy zagraniczne. Niezbędne informacje o mobilności dla studentów zawarte są na stronie internetowej biura. Dodatkowo na poziomie jednostki prowadzącej kierunek turystyka i rekreacja, wyznaczono [koordynatora](#) (dr H. Michniewicz-Ankiersztajn) wspomagającego studentów w przygotowaniu niezbędnych dokumentów i wyboru uczelni partnerskiej.

Formy wsparcia aktywności sportowej, artystycznej i społecznej

Rozwój studentów w zakresie działalności artystycznej jest realizowany przede wszystkim przez [Chór Akademicki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego](#), do którego permanentnie jest prowadzony nabór studentów mających odpowiednie predyspozycje.

Poza zajęciami z wychowania fizycznego, wpisanymi do planu studiów, studenci mogą rozwijać swoje pasje sportowe w [Klubie Uczelnianym AZS UKW](#). Klub oferuje szereg sekcji sportowych, w tym sekcje piłki ręcznej kobiet i mężczyzn, sekcje lekkiej atletyki kobiet i mężczyzn, sekcje pływania, koszykówki, judo, sportów siłowych, futsal kobiet, piłki nożnej i inne. Nadmienić należy, że studenci korzystają również z oferty sportowej klubów miasta, trenując tam w wybranych sekcjach. Student

turystyki i rekreacji, był w składzie mistrzowskiej drużyny w ramach V Integracyjnych Mistrzostw Polski AZS w Goalball (Bydgoszcz, 13-15 listopada 2020 r.).

Studenci zainteresowani pracą w radiu znajdą szeroką ofertę w [Radiu Uniwersyteckim](#). Jest to radio internetowe, które nieprzerwanie nadaje od 2007 r. Szeroką ofertę dla studentów ma działające od 2001 r. [Akademickie Centrum Wolontariatu](#) czy [Legia Akademicka](#).

Formami wsparcia studentów służących motywowaniu do osiągnięcia lepszych wyników w nauce, są także stypendia, indywidualna organizacja studiów (IOS) oraz koła naukowe.

Tabela 10. Wsparcie z funduszu socjalnego studentów kierunku turystyka i rekreacja (I stopień / II stopień)

Rodzaj stypendium/zapomoga	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Specjalne dla osób niepełnosprawnych	3/0	5/1	3/1	1/2
Socjalne	19/17	14/12	14/5	5/2
Rektora dla najlepszych studentów	13/7	7/3	7/4	15/3
Zapomoga	1/0	6/7	8/1	0/0

Zgodnie z [Regulaminem studiów](#) (§ 24) student może odbywać studia w trybie indywidualnej organizacji studiów (IOS). Zgodnie dokumentem ustanowionym w dniu 5.11.2019 r. przez Radę Kolegium III (określającym [szczegółowe warunki stosowania indywidualnej organizacji studiów – IOS](#)), zainteresowani mogą studiować w ramach IOS spełniając jeden z warunków wymienionych w pkt. 3 tego dokumentu. Przede wszystkim jest to forma przeznaczona dla studentów, którym sytuacja osobista czy zawodowa uniemożliwia realizowanie toku studiów na ogólnych zasadach. Mają oni wówczas możliwość do zindywidualizowanego planu studiów lub trybu i terminu zaliczania przedmiotów, jednakże z zastrzeżeniem iż IOS nie może prowadzić do wydłużenia czasu studiów.

System motywowania studentów do osiągnięcia lepszych wyników w nauce obejmuje system nagród i wyróżnień (a) na poziomie uniwersyteckim (regulowany [Zarządzeniem Nr 1/2020/2021 Rektora UKW z dnia 1 października 2020 r.](#) w sprawie nagród i wyróżnień dla studentów i absolwentów UKW), m.in. dla najlepszego studenta i absolwenta kierunku na Kolegium III, konkurs na najlepszą pracę dyplomową na kierunku na poziomie Kolegium III, oraz (b) na poziomie zewnętrznym możliwość, m.in. skierowania wniosku o przyznanie Nagrody Naukowej Prezydenta Miasta Bydgoszczy lub Stypendiów Prezydenta dla wyróżniających się studentów, skierowania wniosku o przyznanie stypendium Ministra Edukacji i Nauki.

Niezwykle istotną formą wsparcia rozwoju naukowego studentów kierunku turystyka i rekreacja jest funkcjonujące w Instytucie Geografii – [Studenckie Koło Naukowe „Geosfera”](#). Jest ono kontynuatorem działających w przeszłości w Instytucie Geografii kół naukowych, tj. Koła Naukowo-Turystycznego "EXTREMUS" oraz Koła Naukowego Studentów Geografii GEOSFERA24.

Głównymi celami działalności SKN „Geosfera” jest realizacja i rozwijanie zainteresowań naukowych studentów poprzez: popularyzację wiedzy; organizowanie obozów, ekspedycji, wyjazdów naukowych oraz spotkań o charakterze naukowym; uczestnictwo w imprezach organizowanych przez inne ośrodki naukowe; organizację konferencji naukowych, seminariów; publikacje naukowe studentów; aktywność w studenckich programach badawczych; czynny udział w targach edukacyjnych oraz działalność

kulturalną i środowiskową. Siedziba SKN „Geosfera” znajduje się w budynku Instytutu Geografii przy Placu Kościeleckich 8.

Od semestru letniego roku akademickiego 2020/2021 (11 marca 2020 r.) działalność SKN „Geosfera” została ograniczona wskutek pandemii.

W poprzednich latach inicjatywy podejmowane przez członków koła naukowego, ale i nie tylko zrzeszonych pod jego szyldem, polegała na wsparciu cyklicznych imprez popularnonaukowych organizowanych w Instytucie Geografii UKW. Do najważniejszych imprez z ostatniego okresu należały:

- Dzień Krajobrazu (2020) w ramach którego zorganizowano konkurs na najlepszy film krajobrazowy, uwzględniając hasło przewodnie Dnia Krajobrazu – „Drzewo w krajobrazie” – [link do konkursu](#);
- Dzień Turystyki (impreza cykliczna, ostatnia edycja rok 2019) – motywem przewodnim była różnorodność Australii i Nowej Zelandii – [link do wydarzenia](#), w którego obchody aktywnie włączyli się studenci IG;
- Dzień Bułgarski (impreza cykliczna, ostatnia edycja rok 2019) – [link do relacji](#);
- Dzień Geografa (impreza cykliczna, ostatnia edycja rok 2019) – którego motywem przewodnim była geograficzna różnorodność świata – [link do relacji](#).

Warto zaznaczyć, iż Instytut Geografii jest organizatorem Ogólnopolskiej Olimpiady Wiedzy o Żegludze i Drogach Wodnych – [link do strony wydarzenia](#), w której historii odbyło się już V edycji (ostatnia w 2021 r.), a jednym z jej celów jest propagowanie wiedzy o turystycznym wykorzystaniu śródlądowych dróg wodnych.

Równie ważnym aspektem jest organizowanie i uczestnictwo w wyjazdach terenowych (warsztatów, wycieczek, wizyt studyjnych, itd.) w czasie których studenci mogą zapoznać się z ekspertami zewnętrznymi bądź uczestniczyć w badaniach naukowych. Do najważniejszych z nich, zrealizowanych w ostatnich latach z udziałem studentów kierunku turystyka i rekreacja, były:

- wyjazd studyjny do Niemiec w ramach stypendium DAAD (organizator dr hab. Aleksandra Jezierska-Thole, prof. uczelni) – Berlin, Poczdam – [link do relacji](#);
- wyjazd do Karlskrone (Szwecja) 01/2020 – [link do relacji](#);
- wizyta Porcie lotniczym w Bydgoszczy – [link do relacji](#);
- warsztaty terenowe CRONE (2019) w czasie której prowadzone były badania infrastruktury turystycznej okolic Koronowa – [link do relacji](#);

Instytut Geografii jest unikalną jednostką dydaktyczno-naukową, która pod swoim adresem posiada skrzynkę geocachingową, pod nazwą „xWG Hotel - Instytut Geografii UKW”, włączając się tym samym aktywnie w inicjatywę gry terenowej mającej na celu popularyzowanie poznawania świata – [link do geoskrzynki](#).

Od roku akademickiego 2021/2022 na wniosek Samorządu Studenckiego, w oparciu o zapisy [zarządzenia Rektora UKW Nr 96/2020/2021 z dnia 21 września 2021 r.](#) wprowadza się dla pierwszych roczników studiów I i II stopnia realizację zajęć wprowadzających. Zajęcia te trwające łącznie 15 godzin obejmują sześć modułów:

- organizacja uczelni i etykieta akademicka – 2 godziny (opiekun rocznika),
- BHP – 4 godziny,
- Szkolenie biblioteczne – 1 godzina (pracownik Biblioteki UKW),
- Szkolenie z praw i obowiązków studenta – 2 godziny (Samorząd Studencki),
- Szkolenie antydyskryminacyjne - 1 godzina (Pełnomocnik ds. pomocy psychologicznej),
- Planowanie kariery zawodowej – 5 godzin (Biuro Karier UKW).

Zgodnie z coroczną dobrą praktyką uczelnianą, w pierwszym dniu studiów dla studentów kierunku turystyka i rekreacja odbywa się spotkanie organizacyjne z opiekunem roku. W czasie jego trwania, po złożeniu przez studentów ślubowania, przekazywane są wszystkie istotne informacje w zakresie wsparcia w nauce, pomocy materialnej, pomocy osobom z niepełnosprawnościami, mobilności studentów. Katalog przekazanych informacji obejmuje również omówienie strony internetowej Uniwersytetu, Instytutu wraz ze wskazaniem wszystkich niezbędnych informacji. Opiekun roku jest stale dostępny dla studentów i udziela im stosownych informacji.

W roku akademickim 2021/2022 w semestrze zimowym studenci I roku turystyki i rekreacji mieli możliwość uczestniczenia w zajęciach wyrównawczych (finansowanych w ramach zwiększenia przez MEiN subwencji dla uczelni). Zajęcia miały charakter bloków uzupełniających zarówno wiadomości z przedmiotów niezbędnych na tym kierunku (np. geografii – nawiązując do podstawy programowej dla szkół ponadpodstawowych), jak i dawały szanse kompensacji w zakresie umiejętności komunikowania się, pracy zespołowej i innych kompetencji społecznych, których poważne deficyty diagnozowano u absolwentów szkół średnich w wyniku długotrwałego kształcenia zdalnego.

Władze jednostki organizacyjnej prowadzącej kierunek turystyka i rekreacja korzystają z dorobku wieloletniej dobrej praktyki akademickiej przy rozstrzyganiu wszelkich sporów i skarg napływających ze strony studentów. Pierwszy krok stanowi rozpoznanie problemu przez opiekuna roku, który w zależności od powagi sprawy angażuje w jej rozwiązanie: organy Dyrekcji Instytutu, Samorząd Studencki, bądź pełnomocników Rektora UKW według odpowiednich kompetencji. Większość spraw zgłaszana opiekunom została rozwiązana wskutek rozmów z wykładowcami.

Na Uniwersytecie funkcjonują pełnomocnicy Rektora: [ds. Praw Studentów](#) oraz [ds. Pomocy Psychologicznej](#), do których zadań należy wsparcie społeczności akademickiej w rozwiązywaniu sytuacji problemowych odpowiednio w zakresie kompetencji.

W roku akademickim 2020/2021 na kierunku turystyka i rekreacja miały miejsce dwa incydenty związane z podejrzeniami: o dyskryminację (sprawa 1) oraz o cyberprzemoc (sprawa 2). W przypadku obu spraw zostały podjęte wszelkie kroki administracyjne ze strony władz Instytutu, w celu ich wyjaśnienia, i ewentualnie w przypadku potwierdzenia zarzutów wyciągnięcia odpowiednich konsekwencji.

Obsługą studentów w zakresie pomocy materialnej zajmuje się Dział Rekrutacji i Spraw Studenckich. Zakres jego działania obejmuje: koordynację całokształtu spraw związanych z przyznawaniem i wypłatę świadczeń pomocy materialnej dla studentów, w tym również obcokrajowców, asystentów-stażystów i innych; całokształt spraw związanych z przydziałem miejsc w domach studenckich; sprawy i dokumentację związaną z ubezpieczeniem zdrowotnym studentów i doktorantów oraz ubezpieczeniem studentów od następstw nieszczęśliwych wypadków (w ramach zawartej umowy); współpracę z samorządem studenckim i innymi organizacjami studenckimi. Studenci studiów stacjonarnych mogą ubiegać się o [pomoc materialną w formie stypendium](#): socjalnego, specjalnego dla osób z niepełnosprawnościami, rektora dla najlepszych studentów, ministra za osiągnięcia w nauce, ministra za wybitne osiągnięcia sportowe oraz zapomogi.

Administracyjną obsługą studentów zajmuje się [Biuro Obsługi Studentów](#) (BOS) Kolegium III, znajdujące się przy ul. Ogińskiego 16. W skład Biura wchodzi: kierownik oraz trzech pracowników administracyjnych zajmujących się bezpośrednią obsługą studentów. BOS jest dostępny dla studentów codziennie, z wyjątkiem poniedziałków oraz w czasie zjazdów studentów niestacjonarnych. Na [stronie internetowej BOS](#) obok podstawowych informacji związanych z kontaktem do Biura, przedstawione są również wszelkie procedury związane z tokiem studiów wraz z wzorami dokumentów do pobrania. Pomoc w bieżącej obsłudze studentów ma miejsce również w samej jednostce prowadzącej kierunek

turystyka i rekreacja, tj., w sekretariacie dydaktycznym Instytutu Geografii, gdzie na etacie zatrudniony jest jeden pracownik administracyjny.

[Samorząd studencki](#) pełni bardzo ważną rolę w ramach społeczności akademickiej, umożliwiając skuteczną współpracę na linii student – UKW. Samorząd studencki wspiera decyzje Dyrektora Kolegium (jako członek Rady Kolegium), którego zgodnie z Ustawą wybór jest opiniowany przez Samorząd. Samorząd studencki działa w Instytucie Geografii na poziomie Samorządu Studenckiego Kolegium III – pod kierunkiem Przewodniczącej na kadencję 2021/2023 – p. Justyny Kwaśniewskiej. W czasie poprzedniej kadencji Samorządu studenckiego w prezydium jako Wiceprzewodniczący Samorządu studenckiego zasiadał student kierunku turystyka i rekreacja – p. Adrian Kaczorowski. Do najważniejszych funkcji samorządu studenckiego należą reprezentowanie studentów przed organami władz uczelni wszystkich szczebli oraz obrona praw i interesów studentów. W ramach kompetencji dydaktycznych samorząd studencki wyraża pisemną opinię na temat programów studiów (w tym planów studiów i programów kształcenia) i odnośnie nowych kierunków studiów, deleguje przedstawicieli studenckich do Rady Kolegium i Rady kierunku, opiniuje harmonogram egzaminów w sesji egzaminacyjnej.

Studentów wchodzących na rynek pracy wspiera [Biuro Karier Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy](#). Jednostka ta świadczy nieodpłatnie usługi dla studentów i absolwentów polegające na: konsultacjach z doradcą zawodowym, pomocy w zakresie wskazania miejsc nieodpłatnych praktyk studenckich wynikających z programu studiów, wsparciu w aspektach teleinformatycznych (m.in. pomoc w założeniu skrzynki pocztowej, stworzeniu profesjonalnego CV, itd.), wyszukiwaniu staży, warsztatów, szkoleń czy targów pracy. Równocześnie stanowi punkt dostępowy dla zainteresowanych podmiotów ze strony pracodawców, pod kątem pozyskania absolwentów studiów.

Biuro Karier UKW prowadzi również monitoring karier zawodowych absolwentów UKW, zgodnie z zapisami ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668), w terminie 1 roku oraz po 3 latach od ukończenia studiów, mając na celu weryfikację jakości i efektywności kształcenia.

Od roku akademickiego 2021/2022, na wniosek Samorządu Studenckiego UKW, zgodnie zapisami [zarządzenia Nr 96/2020/2021 Rektora UKW z dnia 20 września 2021 r.](#) wprowadzono obowiązkowe zajęcia wprowadzające dla studentów pierwszych roczników studiów I i II stopnia w wymiarze łącznym 15 godzin, obejmujące: zajęcia dotyczące organizacji uczelni i etykiety akademickiej (2 godz.); szkoleń: BHP (4 godz.), bibliotecznego (1 godz.), z praw i obowiązków studenta (2 godz.), antydyskryminacyjnego (1 godz.) oraz z zakresu planowania kariery zawodowej (5 godz.).

Proces ankietyzacji, poza opisaną wyżej oceną prowadzących zajęcia dydaktyczne na kierunku, obejmuje również ocenę środowiska kształcenia. Podstawę prawną stanowi [Zarządzenie 46/2019/2020 Rektora UKW z dnia 2 marca 2020 r.](#) w sprawie ustalenia ogólnouczelnianej procedury ankietyzacji jakości kształcenia w Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego. Studenci oceniają je po zakończeniu każdego z semestrów, według następujących wskaźników: tygodniowy plan zajęć, liczebność grup konwersatoryjnych, warunki odbywania zajęć (dostosowanie sal dydaktycznych do liczebności grup), wyposażenie sal w sprzęt i pomoce dydaktyczne, zabezpieczenie procesu kształcenia w zakresie dostępności zbiorów bibliecznych oraz obsługa studentów przez dziekanat. Wyniki ewaluacji mają umożliwić podnoszenie poziomu jakości oraz skuteczności procesu kształcenia. Wyniki ogólne dla Kolegium III znajdują się na [stronie internetowej jednostki](#).

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

Polityka informacyjna jednostki prowadzącej kierunek turystyka i rekreacja jest zgodna z ogólnym kierunkiem wyznaczonym w Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Otwarty dostęp do informacji publicznej ma na celu skrócenie czasu pozyskania informacji przez różne grupy interesariuszy, i jest jednym z wyznaczników skuteczności obiegu informacji w społeczeństwie.

Publiczny dostęp do informacji jest zapewniony za pośrednictwem witryny internetowej Uczelni - adres: www.ukw.edu.pl oraz biuletynu informacji publicznej – adres: <https://bip.ukw.edu.pl/jednostka/biuletyn-informacji-publicznej>.

Szczegółowe informacje dotyczące procedur związanych z tokiem studiów (m.in. aktualności dydaktyczne, dyżury dla studentów, kontakt do opiekunów roczników, realizacja praktyk zawodowych, zasady dyplomowania, międzynarodowej wymiany studenckiej Erasmus+, zerowej sesji egzaminacyjnej, indywidualnej organizacji studiów, wyników ewaluacyjnych, planu studiów) znajdują się na stronach internetowych Kolegium III i Instytutu Geografii. jednostki prowadzącej kierunek znajdują się:

poziom Kolegium III – adres: https://www.ukw.edu.pl/jednostka/kolegium_iii

poziom Instytutu Geografii – adres: https://geografia.ukw.edu.pl/jednostka/instytut_geografii

Dostęp do informacji możliwy jest również z wykorzystaniem narzędzi systemu USOSweb (<https://www.usosweb.ukw.edu.pl>), systemu Archiwum Prac Dyplomowych (APD) (<https://www.apd.ukw.edu.pl>), serwisu Ankieter (<https://www.ankieter.ukw.edu.pl>), systemu rejestracji na zajęcia, portalu rekrutacyjnego (<https://irka.ukw.edu.pl/pl/>), katalogu pracowników (<https://www.ukw.edu.pl/pracownicy/lista/>), Bazy Dorobku Naukowego Pracowników UKW (<http://bibliografia.ukw.edu.pl/>), itp.).

Uczelnia zapewnia publiczny dostęp do informacji dla potencjalnych przyszłych studentów. Portal rekrutacyjny zawiera wszystkie niezbędne informacje na temat wymogów oczekiwanych od kandydata na studenta turystyki i rekreacji I lub II stopnia, procedur rekrutacyjnych oraz przedmiotów realizowanych na kierunku. Dostęp do ww. informacji możliwy jest poprzez strony internetowe: <http://rekrutacja.ukw.edu.pl/>, <https://irka.ukw.edu.pl/pl/>.

Informacje na temat bieżącej działalności Instytutu znajdują się na stronie internetowej jednostki w zakładkach aktualności i aktualności dydaktyczne:

- https://geografia.ukw.edu.pl/jednostka/instytut_geografii/aktualnosc_instytut_geo),
- https://geografia.ukw.edu.pl/jednostka/instytut_geografii/aktualnosc_dydaktyczne_ig

Znajdują się tam na bieżąco aktualizowane informacje ważne z punktu widzenia procesu dydaktycznego i organizacyjnego Instytutu, w szczególności dotyczące działalności całej wspólnoty akademickiej Instytutu, konferencjach, działalności studenckiego koła naukowego, konkursach, dodatkowych wykładach.

Równie ważnymi kanałami informacyjnymi, zważywszy na XXI wiek, są media społecznościowe Instytutu Geografii, które umożliwiają w obecnych czasach najszybsze przekazywanie informacji społeczności akademickiej:

- Facebook: <https://www.facebook.com/InstGeo>
- Instagram: <https://www.instagram.com/instgeoukw/>

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

Na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy funkcjonuje System Zapewnienia Jakości Kształcenia, zgodnie z [zapisami zarządzenia Rektora UKW Nr 41/2020/2021 z dnia 10 stycznia 2021 r.](#), który wynika ze zmian wprowadzonych ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm.). Konstrukcja i narzędzia systemu ewoluowały na przestrzeni lat, obejmując aktywnym udziałem wszystkich członków społeczności akademickiej oraz interesariuszy zewnętrznych. Obecnie kluczowymi ogniwami w zakresie zapewnienia jakości kształcenia są: Rektor Uniwersytetu, Prorektor ds. Studenckich i Jakości Kształcenia, Pełnomocnik rektora ds. jakości kształcenia, Uniwersytecka Rada ds. Kształcenia, Rady Kolegium, Rady Kierunków. Monitorowanie i ewaluacja jakości kształcenia, pod kątem ocenianego kierunku studiów, obejmuje w szczególności:

- bieżące monitorowanie realizacji programów kształcenia realizowane przez Rady kierunków oraz Rady Kolegiów;
- weryfikację efektów uczenia się w ramach poszczególnych programów studiów;
- ocenę skuteczności doboru narzędzi i metody dydaktycznych służących osiągnięciu zamierzonych efektów uczenia się;
- badania ankietowe studentów dotyczące oceny zajęć dydaktycznych oraz oceny środowiska kształcenia;
- monitorowanie losów absolwentów;
- modyfikację programów studiów w oparciu o wyniki analiz zgodności zakładanych efektów uczenia się z potrzebami rynku pracy oraz oczekiwania interesariuszy zewnętrznych;
- dokumentowanie przebiegu studiów z wykorzystaniem narzędzi dostępnych w Uniwersyteckim Systemie Obsługi Studiów.

System Zapewniania Jakości Kształcenia na kierunku turystyka i rekreacja obejmuje podejmowanie działań mających na celu doskonalenie jakości kształcenia na wszystkich formach i poziomach kształcenia: w trakcie bieżącej realizacji procesu dydaktycznego (Dyrektor Kolegium III wraz z administracją Kolegium III, system USOSweb). W szczególności normuje: hospitację zajęć (Zastępca Dyrektora IG ds. Kształcenia), odbywanie i dokumentowanie praktyk zawodowych (opiekun kierunkowy praktyk z ramienia IG oraz opiekun praktyk w miejscu ich odbywania), proces dyplomowania (promotor, recenzent, Rada kierunku, Zastępca Dyrektora IG ds. Kształcenia), procedurę antyplagiatową (JSA, wsparcie administracja Kolegium III), pomoc materialną (Dział Rekrutacji i Spraw Studenckich), a także weryfikację efektów uczenia się (rada kierunku).

Za należyłą realizację efektów przypisanych do poszczególnych przedmiotów w ramach planu studiów oraz ich dokumentowanie odpowiedzialni są wyznaczeni koordynatorzy przedmiotów (wraz z pozostałymi prowadzącymi dany przedmiot / formę przedmiotu – jeżeli moduł prowadzony jest przez kilka osób). W przypadku stwierdzenia trudności lub niemożliwości osiągnięcia efektów kształcenia koordynatorzy mają obowiązek przekazania pisemnej informacji odpowiedniej Radzie kierunku, niezwłocznie po zakończeniu zajęć dydaktycznych z przedmiotu w danym semestrze. Pozostałe kwestie pracowników dotyczące modyfikowania treści programowych, efektów, czy planu studiów są indywidualnie analizowane w ramach spotkań Rady kierunku i przechowywane w dokumentacji.

Ponadto Rada kierunku systematycznie monitoruje sylabusy przedmiotów, pod kątem skuteczności osiągania i oceny wyznaczonych efektów uczenia się. Na poziomie uniwersyteckim wprowadzono [zarządzenie Rektora UKW Nr 57/2017/2018 z dnia 3 lipca 2018 r.](#) w sprawie wprowadzania opisu

modułu/przedmiotu do systemu USOS i USOSweb, ujednolicające treść sylabusu na całym Uniwersytecie.

Dla kierunku turystyka i rekreacja, jak i w odniesieniu do całego Instytutu Geografii, Zastępca Dyrektora ds. Kształcenia ogłasza obsadę zajęć dydaktycznych, w oparciu o kompetencje wynikające z zapisów Regulaminu studiów, zgodnie z ustawowymi regulacjami i kompetencjami kadry pracowników badawczo-dydaktycznych, dydaktycznych, zgodnie z profilem praktycznym. W etap ten zaangażowane są odpowiednie Rady kierunku, wskazujące propozycje do obsady zajęć na dany rok akademicki. Cały proces, zgodnie z kompetencjami, nadzoruje Dyrektor Kolegium III.

Jednym z elementów służącym podnoszeniu jakości kształcenia jest ocena okresowa nauczyciela akademickiego. Podstawę prawną przeprowadzenia oceny okresowej reguluje [Zarządzenie Nr 18/2019/2020 Rektora UKW z dnia 29 października 2019 r.](#) w sprawie trybu i podmiotu dokonującego oceny okresowej nauczyciela akademickiego na podstawie art. 128 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r., poz. 1668 z późn. zm.). Ocena dokonywana jest przez Komisję Oceniającą Instytutu Geografii, z uwzględnieniem opinii bezpośredniego przełożonego funkcjonalnego i Zastępcy Dyrektora IG ds. Kształcenia. Składowymi oceny pracownika jest działalność naukowa, dydaktyczna i organizacyjna.

Na kierunku turystyka i rekreacja prowadzone są hospitacje zajęć dydaktycznych, w oparciu o wytyczne zawarte z [Zarządzeniem Nr 33/2020/2021 Rektora UKW z dnia 17 grudnia 2020 r.](#) w sprawie wytycznych Uniwersyteckiej Rady ds. Kształcenia dotyczących hospitacji zajęć dydaktycznych realizowanych w UKW w Bydgoszczy oraz dokumentu uszczegóławiającego – [Regulaminu hospitacji w IG](#) od roku akademickiego 2020/2021 zatwierdzonego dnia 4 lutego 2021 r. przez Radę Kolegium III. Hospitacją podlegają wszyscy pracownicy realizujący zajęcia dydaktyczne, wyznaczeni przez Zastępcę Dyrektora IG ds. Kształcenia według ogłoszonego corocznie do 30 listopada harmonogramu, planowo przed oceną okresową lub dodatkowo w przypadku zaistnienia niepokojącej sytuacji związanej z procesem kształcenia.

Studenci kierunku turystyka i rekreacja mają realny wpływ na doskonalenie programu kształcenia na kierunku. Jest to możliwe dzięki wypełnianiu anonimowych ankiet w systemie USOSweb, za pomocą których studenci oceniają w skali od 1 (źle) do 5 (bardzo dobrze) realizację przedmiotów w cyklu. Ocena uwzględnia następujące kryteria: zapoznanie studentów z programem przedmiotu, dostępność wykładowcy na konsultacjach, punktualność odbywania zajęć, przygotowanie do zajęć, przystępność przekazywanych treści, tempo prowadzenia zajęć, życzliwość wobec studentów, inspirowanie do samodzielnego myślenia, zdobywanie nowej wiedzy/umiejętności oraz ocenianie zgodne z kryteriami. Prowadzący zajęcia dydaktyczne zapoznają się z wynikami ankiet ewaluacyjnych w systemie USOSweb, po czym Zastępca Dyrektora IG ds. Kształcenia składa sprawozdanie na ręce Dyrektora Kolegium III z wnioskami z procesu ankietyzacji. Rada Kolegium analizuje na podstawie sprawozdania Dyrektora Kolegium wyniki ankiet studenckich na poziomie Kolegium.

Interesariusze zewnątrzni wpływają na doskonalenie programu studiów poprzez uwagi do przekazywanego im do zaopiniowania programu kształcenia. Interesariusze zewnątrzni opiniują program kształcenia, uwzględniając odniesienia do potrzeb rynku pracy w momencie zmian w planach studiów. Niezbędną dokumentację w tym zakresie gromadzi Rada kierunku. Interesariusze wewnętrzni, do których zalicza się Samorząd Studencki, studenci, pracowników, Radę Kolegium oraz Uniwersytecką Radę ds. Kształcenia, również uczestniczą w opiniowaniu zmian programie kształcenia.

Dodatkowe informacje, które uczelnia uznaje za ważne dla oceny kryterium 10:

Wpływ pandemii na proces dydaktyczny (rok akademicki 2019/2020)

Dynamiczny rozwój sytuacji pandemicznej w roku akademickim 2019/2020 spowodował, iż dnia 11 marca 2020 r. wskutek publikacji [Zarządzenia Rektora UKW Nr 48/2019/2020](#) w sprawie zapobiegania rozprzestrzenianiu się wirusa SARS-CoV-2 wśród społeczności akademickiej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy w terminie od 11 marca do dnia 27 marca 2020 r. odwołano wszystkie formy zajęć dla studentów na Uniwersytecie.

Dyrekcja Instytutu Geografii od pierwszego dnia tej bezprecedensowej sytuacji pozostawała w stałym kontakcie, zarówno z pracownikami jak i studentami (bezpośrednio jak i z wykorzystaniem opiekunów roczników i starostów), poprzez kontakt mailowy, telefoniczny, [informacji zamieszczanych na stronie internetowej](#) jak i w mediach społecznościowych, opracowując plan działań mających na celu jak najszybsze wznowienie procesu dydaktycznego – z wykorzystaniem narzędzi pracy zdalnej, bądź w przypadku zaistnienia takiej możliwości – w kontakcie bezpośrednim z prowadzącym.

Na poziomie Uczelni równie sprawnie następowały decyzje i działania systemowe. Już w dniu 13 marca 2020 r. do wszystkich pracowników Uniwersytetu zostało przesłane pismo od Pełnomocnika Rektora UKW ds. Organizacji procesu Kształcenia, dotyczące możliwości wykorzystania w procesie kształcenia platformy Moodle UKW (dla przeszkolonych wcześniej pracowników). Pozostali pracownicy zobowiązani zostali do przemyślenia sposobu weryfikacji efektów uczenia się w przypadku przedłużenia się okresu zawieszenia zajęć dydaktycznych oraz jeżeli to możliwe kontynuowanie zawieszonych zajęć w trybie zdalnym. Z dniem 16 marca 2020 r. w Instytucie Geografii został ustanowiony system realizacji zajęć dydaktycznych w oparciu o narzędzia pracy zdalnej, a pracownicy raportowali Zastępcy Dyrektora ds. Kształcenia realizację zajęć z ich wykorzystaniem, bądź przeniesienie na okres kiedy będzie możliwa ich realizacja w kontakcie bezpośrednim z prowadzącym, wynikająca ze specyfiki treści przedmiotu i efektów uczenia się.

Wsparcie społeczności akademickiej miało miejsce we wszystkich sferach, m.in. poprzez działania wsparcia pomocy psychologicznej dla kadry i studentów. W dniu 19 marca 2020 r., czyli w 8 dni po zamknięciu Uczelni wywołaną sytuacją epidemiologiczną, do studentów i pracowników Uniwersytetu została przekazana informacja o możliwości bezpośredniego kontaktu z Pełnomocnikiem Rektora ds. Pomocy Psychologicznej.

W dniu 24 marca 2020 r. na mocy [Zarządzenia Nr 52/2019/2020 Rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego](#) w sprawie zapobiegania rozprzestrzenianiu się wirusa SARS-CoV-2 wśród społeczności akademickiej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, przedłużono zawieszenie wszelkich kontaktowych form zajęć do dnia 10 kwietnia 2020 r. Natomiast w dniu 25 marca 2020 r. Prorektor ds. Studenckich i Jakości Kształcenia w liście otwartym do społeczności akademickiej, wskazał duży zasób narzędzi do pracy zdalnej.

W Instytucie Geografii proces dydaktyczny z wykorzystaniem narzędzi pracy zdalnej w przypadku większości przedmiotów trwał. Było on raportowany przez prowadzących do Zastępcy Dyrektora ds. Kształcenia w okresach:

- od 11 marca 2020 r. do 23 marca 2020 r.,
- od 24 marca 2020 r. do 10 kwietnia 2020 r.,
- od 14 kwietnia 2020 r. do 17 maja 2020 r.

Sprawozdania zbiorcze zostały przekazywane do Dyrektora Kolegium III. Wynikało z nich, że dwa rodzaje modułów nie są na bieżąco realizowane: Ze względu na specyfikę - ćwiczenia terenowe oraz praktyki zawodowe – ze względu na brak możliwości przyjęcia studenta w podmiocie (lockdown kraju).

W dniu 8 kwietnia 2020 r. opublikowano [Zarządzenie Nr 55/2019/2020 Rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy](#) w sprawie zapobiegania rozprzestrzenianiu się wirusa SARS-CoV-2 wśród społeczności akademickiej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, ponownie przedłużając zawieszenie wszelkich form kontaktowych zajęć dydaktycznych do dnia 17 maja 2020 r.

Od 1 maja 2020 r. każdy pracownik i student Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy dysponuje dostępem do platformy Microsoft Office 365, w tym MS-Teams – aplikacja umożliwiająca prowadzenie zajęć dydaktycznych w formie kontaktu synchronicznego.

W dniu 7 maja 2020 r. opublikowano [Zarządzenie Nr 58/2019/2020 Rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy](#) w sprawie wytycznych dotyczących organizacji procesu kształcenia oraz trybu przeprowadzania i organizacji egzaminów dyplomowych w formie zdalnej, a także dostosowania organizacji roku akademickiego 2019/2020 w okresie zagrożenia wirusem SARS-CoV-2, regulujące prowadzenie zajęć dydaktycznych w formie zdalnej do dnia 16 czerwca 2020 r.

Również samorząd studencki aktywnie włączył się w proces informowania o przebiegu procesu kształcenia, organizując systematyczne spotkania z Prorektorem ds. Studenckich i Jakości Kształcenia w formie wideokonferencji (m.in. w dniu 12 maja 2020 r.).

Większość zajęć dydaktycznych w Instytucie Geografii odbywało się zgodnie z planem zajęć w trybie synchronicznego kontaktu. Zastępca Dyrektora ds. Kształcenia oraz Przewodniczący Rady kierunku, zgodnie z przyjętą procedurą zostali dopisani do wszystkich grup w aplikacji MS-Teams, mając nadzór nad realizacją zajęć i przypisanymi im efektami uczenia się. Powyższe zarządzenie dopuszczało realizację części zajęć w reżimie sanitarnym w bezpośrednim kontakcie – zostało to wykorzystane przez pracowników realizujących zajęcia terenowe, które odbyły się w okresie letnim (zmniejszonej zachorowalności), bądź wykorzystano możliwość systemowego bezpłatnego wpisu warunkowego na przyszły semestr – przenosząc część zajęć dydaktycznych na kolejny rok akademicki. [Zarządzenie Nr 58/2019/2020](#) regulowało także formę zaliczeń i egzaminów w letniej sesji egzaminacyjnej w formie stacjonarnej lub zdalnej. Większość przedmiotów podlegało zaliczeniu z wykorzystaniem narzędzi komunikacji zdalnej, tj. egzaminów, testów, prac zaliczeniowych przesyłanych za pomocą systemu bądź poczty Zimbra UKW. Realizacja zajęć dydaktycznych w trybie kontaktu synchronicznego umożliwiała bieżące śledzenie realizacji założonych efektów uczenia się, w oparciu o aktywność studentów, realizację zadań cząstkowych, projektów, testów sprawdzających wiedzę studenta.

[Zarządzenie Nr 58/2019/2020 Rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy](#) w sprawie wytycznych dotyczących organizacji procesu kształcenia oraz trybu przeprowadzania i organizacji egzaminów dyplomowych w formie zdalnej, a także dostosowania organizacji roku akademickiego 2019/2020 w okresie zagrożenia wirusem SARS-CoV-2, regulowało możliwość przeprowadzenia egzaminów dyplomowych w roku akademickim 2019/2020 w trybie zdalnym lub kontaktu bezpośredniego. Większość egzaminów dyplomowych w Instytucie Geografii odbyła się w sposób tradycyjny, z zachowaniem odpowiedniego reżimu sanitarnego.

Realizacja praktyki zawodowej przez studentów w roku akademickim 2019/2020 była utrudniona ze względu na sytuację pandemiczną. Początkowe wstrzymanie realizacji wszelkich zajęć dydaktycznych ([Zarządzenie Rektora UKW Nr 48/2019/2020](#)) wręcz je uniemożliwiało. Jednakże w toku rozwoju sytuacji pandemicznej oraz ewolucji prawa Uczelnianego, była możliwość realizacji praktyki zawodowej. Już w dniu 8 maja 2020 r. do opiekunów praktyk zawodowych w Instytucie Geografii zostały rozesłane rekomendacje Ministerialne odnośnie możliwości realizacji praktyk zawodowych w sposób zdalny. Natomiast większość studentów zdecydowała o przesunięciu realizacji praktyki, zgodnie z możliwościami Regulaminu praktyki zawodowej, na okres wakacyjny.

ROK AKADEMICKI 2020/2021

Zgodnie z [zapisami Zarządzenia nr 85/2019/2020 Rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego z dnia 8 września 2020 r.](#) w sprawie wytycznych dotyczących organizacji procesu kształcenia oraz trybu przeprowadzania i organizacji egzaminów dyplomowych w formie zdalnej, a także dostosowania organizacji semestru zimowego roku akademickiego 2020/2021 i ogólnych zasad bezpieczeństwa sanitarnego obowiązującego w Domach Studenta w okresie zagrożenia wirusem SARS-CoV-2, zajęcia dydaktyczne na studiach stacjonarnych w semestrze zimowym roku akademickiego 2020/2021 prowadzone były w formie hybrydowej/mieszanej. Zajęcia dydaktyczne (z wyłączeniem zajęć wykładowych) dla I i ostatniego semestru studiów I i II stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich realizowane były w formie stacjonarnej z zachowaniem aktualnie obowiązujących wymogów bezpieczeństwa i reżimu sanitarnego. Wykłady natomiast realizowane były w formie zdalnej.

Zajęcia dydaktyczne, które zostały przesunięte z roku akademickiego 2019/2020 na mocy zapisów [Zarządzenia Rektora UKW Nr 58/2019/2020](#) zostały odrobione. W roku akademickim 2020/2021 zachowane zostały wypracowane narzędzia nadzoru Zastępcy Dyrektora IG ds. Kształcenia i odpowiednich Przewodniczących Rad kierunku nad realizacją procesu dydaktycznego w platformie MS-Teams.

ROK AKADEMICKI 2021/2022

Obecna trwająca sytuacja pandemiczna utrwalona została w [Zarządzeniu Nr 91/2020/2021 Rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego z dnia 9 września 2021 r.](#) w sprawie organizacji kształcenia w semestrze zimowym roku akademickiego 2021/2022. Do dnia 22 lutego 2022 r. na UKW zajęcia dydaktyczne prowadzone są w formie hybrydowej, tj. wykłady i lektoraty z wykorzystaniem formy zdalnej, pozostałe w trybie stacjonarnej. Egzaminy i zaliczenia również odbywają się w formie stacjonarnej.

Na mocy [Zarządzenia Nr 8/2021/2022 Rektora UKW z dnia 4 listopada 2021 r.](#) w sprawie organizacji kształcenia w semestrze zimowym roku akademickiego 2021/2022 w dniach od 8 do 21 listopada 2021 r., nastąpił chwilowy powrót Uczelni do prowadzenia wszystkich zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem technik kształcenia na odległość, z wyłączeniem praktyk. Doświadczenie wypracowane w poprzednim okresie, umożliwiło natychmiastowe i bezproblemowe przejście z formami poza wykładowymi zajęć na platformę MS-Teams i Moodle.

Weryfikacja efektów uczenia się odbywała się w sposób ciągły z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych poprzez: nadzór i hospitację zajęć prowadzonych zdalnie, sprawozdania pracowników dotyczące wykonywanych zajęć dydaktycznych, kontrolę sylabusów w zakresie treści odnoszących się do metod kształcenia „na odległość”, analizę wyników ankiet ewaluacyjnych ze szczególnym uwzględnieniem opinii studentów dotyczących zajęć na platformie Moodle i MS-Teams.

Ze względu na zauważalne podniesienie efektywności pracy studentów dzięki zastosowaniu dostępnych narzędzi cyfrowych (m.in. potwierdziły to wyniki ankiet ewaluacyjnych), w roku akademickim 2021/2022 Rektor UKW wyraził zgodę na prowadzenie w trybie zdalnym zajęć z języka obcego specjalistycznego na 5 semestrze studiów I stopnia TIR, które do tej pory były prowadzone stacjonarnie.

Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów

Analiza SWOT programu studiów na ocenianym kierunku i jego realizacji, z uwzględnieniem szczegółowych kryteriów oceny programowej

	POZYTYWNE	NEGATYWNE
Czynniki wewnętrzne	<p>Mocne strony</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Praktyczny program kształcenia podążający za trendami gospodarczo-społecznymi w turystyce i rekreacji. 2. Kadra dydaktyczna złożona ze specjalistów – praktyków. 3. Możliwość uzyskania pełnych kwalifikacji 6 i 7 poziom PRK. 4. Duża aktywność studentów w zakresie mobilności międzynarodowej 5. Dobra komunikacja na linii student – Instytut, z wykorzystaniem wielu nowoczesnych form komunikacji – potwierdzona w czasie pandemii. 	<p>Słabe strony</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Niepełna informatyzacja sal wykorzystywanych w procesie dydaktycznym. 2. Długi czas awansu naukowego pracowników oraz niewielkie aplikowanie o granty zewnętrzne. 3. Niewielki udział osobowy kadry reprezentującej dyscyplinę geografia społ.-ekon. i gospodarka przestrzenna, uniemożliwiający ocenę parametryczną („N”<12). 4. Niewielkie oddziaływanie jako interesariusza wewnętrznego koła naukowego na funkcjonowanie jednostki.
Czynniki zewnętrzne	<p>Szanse</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Otwarcie miasta Bydgoszczy i regionu na turystykę i rekreację – impuls do zatrudniania absolwentów. 2. Kontakty międzynarodowe umożliwiające implikację dobrych praktyk z innych ośrodków i organizacji. 3. Zwiększenie współpracy z branżą gospodarczą, organizacjami społecznymi i administracją na poziomie naukowym i dydaktycznym. 4. Dostosowywanie programu studiów do założeń zrównoważonego rozwoju, na płaszczyznach środowiskowej, społecznej i gospodarczej. 5. Szeroka promocja kierunku w mediach społecznościowych. 	<p>Zagrożenia</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Spadek liczby studentów pogłębiany niżem demograficznym. 2. Obserwowany trend odpływu na studia najlepszych absolwentów bydgoskich szkół ponadpodstawowych, w tym kierunków związanych z turystyką i rekreacją. 3. Wpływ czynników zewnętrznych (m.in. niezależnych od człowieka, np. pandemia COVID-19, katastrofy, kryzys ekonomiczny) na ograniczanie popytu turystycznego i rekreacyjnego. 4. Zmieniające się regulacje prawne i finansowe dotyczące funkcjonowania instytucji szkolnictwa wyższego.

(Pieczęć uczelni)

.....

(podpis Dziekana/Kierownika jednostki)

.....

(podpis Rektora)

....., dnia .....

(miejsowość)

Część III. Załączniki

Załącznik nr 1. Zestawienia dotyczące ocenianego kierunku studiów

Tabela 1. Liczba studentów ocenianego kierunku³

Poziom studiów	Rok studiów	Studia stacjonarne		Studia niestacjonarne	
		Dane sprzed 3 lat	Bieżący rok akademicki	Dane sprzed 3 lat	Bieżący rok akademicki
I stopnia	I	49	48	-	-
	II	23	23	-	-
	III	37	50	-	-
	IV	-	-	-	-
II stopnia	I	34	16	-	-
	II	20	13	-	-
jednolite studia magisterskie	I	-	-	-	-
	II	-	-	-	-
	III	-	-	-	-
	IV	-	-	-	-
	V	-	-	-	-
	VI	-	-	-	-
Razem:		163	150	-	-

Tabela 2. Liczba absolwentów ocenianego kierunku w ostatnich trzech latach poprzedzających rok przeprowadzenia oceny

Poziom studiów	Rok ukończenia	Studia stacjonarne		Studia niestacjonarne	
		Liczba studentów, którzy rozpoczęli cykl kształcenia kończący się w danym roku	Liczba absolwentów w danym roku	Liczba studentów, którzy rozpoczęli cykl kształcenia kończący się w danym roku	Liczba absolwentów w danym roku
I stopnia	2019	54	32	-	-
	2020	31	15	-	-
	2021	49	25	-	-
II stopnia	2019	28	16	-	-
	2020	32	13	-	-

³ Należy podać liczbę studentów ocenianego kierunku, z podziałem na poziomy, lata i formy studiów (z uwzględnieniem tylko tych poziomów i form studiów, które są prowadzone na ocenianym kierunku).

	2021	35	17	-	-
jednolite studia magisterskie	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-
Razem:		229	118	-	-

Tabela 3. Wskaźniki dotyczące programu studiów na ocenianym kierunku studiów, poziomie i profilu określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów ((Dz. U. poz. 1861 z późn. zm.).⁴

Kierunek: Turystyka i rekreacja

Profil studiów: praktyczny

Poziom kształcenia: studia pierwszego stopnia

Forma studiów: stacjonarne

Program studiów: SP-TiR-19/20; SP-TiR-21/22

Nazwa wskaźnika	Liczba punktów ECTS/Liczba godzin
Liczba semestrów i punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na ocenianym kierunku na danym poziomie	6 semestrów 180 ECTS
łątzna liczba godzin zajęć	1860
łątzna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia	90*
łątzna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom kształtującym umiejętności praktyczne	165 (BLOK 1) 163 (BLOK 2)
łątzna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych – w przypadku kierunków studiów przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedzin innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne	5
łątzna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom do wyboru	54
łątzna liczba punktów ECTS przyporządkowana praktykom zawodowym	24
Wymiar praktyk zawodowych	300**
W przypadku stacjonarnych studiów pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich liczba godzin zajęć z wychowania fizycznego.	60
W przypadku prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość:	
łątzna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach stacjonarnych/ łątzna liczba godzin zajęć na studiach stacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.	1860/45

⁴ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie.

* W programach studiów dla cyklu 2019/2020 i 2021/2022 zamieszczonych na BIP wskaźnik ten jest błędnie wyliczony. Poprawka zostanie naniesiona w bieżącym roku akademickim;

** rozpoczęto procedurę zmiany programu studiów z uwzględnieniem zwiększenia liczby godzin praktyk zawodowych.

Kierunek: Turystyka i rekreacja

Profil studiów: praktyczny

Poziom kształcenia: studia drugiego stopnia

Forma studiów: stacjonarne

Program studiów: SD-TiR-19/20

Nazwa wskaźnika	Liczba punktów ECTS/Liczba godzin
Liczba semestrów i punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na ocenianym kierunku na danym poziomie	4 semestry 120 ECTS
Łączna liczba godzin zajęć	975
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia	60*
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom kształtującym umiejętności praktyczne	109
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych – w przypadku kierunków studiów przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedzin innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne	5
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom do wyboru	51 (BLOK 1 / BLOK 2)
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana praktykom zawodowym	24
Wymiar praktyk zawodowych	300**
W przypadku stacjonarnych studiów pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich liczba godzin zajęć z wychowania fizycznego.	-
W przypadku prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość:	
Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach stacjonarnych/ łączna liczba godzin zajęć na studiach stacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.	975/ 30 (BLOK 1) 45 (BLOK 2)

* w programie studiów dla cyklu 2019/2020 zamieszczonym na BIP wskaźnik ten jest błędnie wyliczony. Poprawka zostanie naniesiona w bieżącym roku akademickim;

** rozpoczęto procedurę zmiany programu studiów z uwzględnieniem zwiększenia liczby godzin praktyk zawodowych.

Tabela 4. Zajęcia lub grupy zajęć kształtujących umiejętności praktyczne⁵

⁵Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie.

Kierunek: Turystyka i rekreacja

Profil studiów: praktyczny

Poziom kształcenia: studia pierwszego stopnia

Program studiów: SP-TiR-19/20

Nazwa zajęć/grupy zajęć	Forma/formy zajęć	Łączna liczba godzin zajęć stacjonarne	Liczba punktów ECTS
MODUŁY ZAJĘĆ PODSTAWOWYCH			
Fizjologia człowieka	Wykład	15	2
Psychologia w turystyce i rekreacji	Wykład	15	2
Podstawy pedagogiki	Wykład	15	2
Podstawy turystyki	Wykład Laboratorium	30 15	3
Podstawy rekreacji	Wykład	30	3
Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania rozwoju turystyki i rekreacji	Wykład	15	3
Geografia regionalna Polski	Wykład	30	3
Geografia regionalna świata	Wykład	15	2
Podstawy pierwszej pomocy przedmedycznej	Ćwiczenia	15	2
Komunikacja interpersonalna	Laboratorium	15	3
Geoinformacja	Wykład Laboratorium	15 15	3
Geografia turystyczna Polski	Wykład Laboratorium	30 30	4
Geografia turystyczna świata	Wykład Laboratorium	30 30	4
Obóz turystyczno-rekreacyjny	Ćwiczenia	30	5
Kartografia turystyczna	Laboratorium	30	3
Klimatyczne uwarunkowania	Wykład	15	2

rozwoju turystyki i rekreacji			
Turystyczne i rekreacyjne walory biosfery	Wykład	15	2
Zasoby wodne w turystyce i rekreacji	Wykład	15	2
Geoturystyka	Wykład	15	2
Elementy prawa i ubezpieczeń w turystyce i rekreacji	Wykład	15	2
Krajoznawstwo	Wykład Laboratorium	30 15	4
Architektura i sztuka w turystyce	Wykład Laboratorium	15 15	3
Obsługa ruchu turystycznego	Wykład Laboratorium	15 15	4
Podstawy ekonomii	Wykład	15	2
Walory turystyczne regionów Polski	Laboratorium	30	2
Podstawy hotelarstwa	Wykład Laboratorium	30 15	3
Podstawy marketingu w turystyce i rekreacji	Wykład Ćwiczenia	15 15	4
English in tourism and recreation	Laboratorium	30	2
Potencjał turystyczny województwa kujawsko-pomorskiego	Laboratorium	15	2
Turystyka i rekreacja w rozwoju regionalnym i lokalnym	Wykład	15	2
Organizacja i zarządzanie	Wykład	15	2
Ekonomika turystyki i rekreacji	Wykład	15	2
Żywność człowieka i dietetyka	Wykład	30	3
Razem:		840	89

MODUŁY ZAJĘĆ DO WYBORU – BLOK I			
Turystyka zrównoważona	Wykład	15	2
Funkcjonowanie uzdrowisk	Wykład	15	3
	Ćwiczenia	15	
Metody badań rynku turystycznego	Wykład	15	3
	Ćwiczenia	15	
Pilotaż i przewodnictwo	Wykład	15	4
	Ćwiczenia	30	
Podstawy turystyki aktywnej	Wykład	15	5
	Ćwiczenia	30	
Turystyka kulturowa	Wykład	15	3
	Ćwiczenia	15	
Turystyka krajoznawstwo i szkole	Wykład	15	3
	Ćwiczenia	15	
Kreatywne przedsiębiorstwo turystyczne	Ćwiczenia	15	2
Planowanie i zagospodarowanie turystyczne	Wykład	15	4
	Ćwiczenia	15	
Seminarium dyplomowe	Seminarium	60	8
Informacja i promocja turystyczna	Wykład	15	3
	Ćwiczenia	15	
Zarządzanie produktem turystycznym	Wykład	15	2
	Ćwiczenia	15	
English in hospitality business	Ćwiczenia	15	2
Agroturystyka	Wykład	15	2
	Ćwiczenia	15	
Turystyka miejska	Wykład	15	3
	Ćwiczenia	15	
Turystyka i rekreacja osób starszych i niepełnosprawnych	Wykład	15	3
	Ćwiczenia	15	
Razem:		495	52
MODUŁY ZAJĘĆ DO WYBORU – BLOK II			

Metodyka prowadzenia zajęć ruchowych	Wykład Ćwiczenia	30 15	5
Gry i zabawy rekreacyjne	Ćwiczenia	15	3
Pilotaż wycieczek	Wykład Ćwiczenia	15 30	4
Plenerowe formy rekreacji ruchowej w lecie	Ćwiczenia	15	3
Metody badań w turystyce i rekreacji	Wykład Ćwiczenia	15 15	3
Plenerowe formy rekreacji ruchowej w zimie	Ćwiczenia	15	2
Pływanie z elementami ratownictwa wodnego	Wykład Ćwiczenia	15 15	2
English in sport and recreation	Ćwiczenia	30	3
Seminarium dyplomowe	Seminarium	60	8
Funkcjonowanie OSiR i przedsiębiorstw turystycznych	Wykład Ćwiczenia	15 15	2
Edukacja zdrowotna	Wykład	15	3
Zarządzanie produktem turystycznym	Wykład Ćwiczenia	15 15	2
Terapeutyczne funkcje rekreacji	Wykład Ćwiczenia	30 30	4
Planowanie i zagospodarowanie w turystyce i rekreacji	Wykład Ćwiczenia	15 30	4
Funkcjonowanie uzdrowisk i centrów odnowy biologicznej	Laboratorium	15	2
Razem:		480	50
Praktyka I	Laboratorium	150	12
Praktyka II	Laboratorium	150	12
Razem:		300	24

Kierunek: Turystyka i rekreacja

Profil studiów: praktyczny

Poziom kształcenia: studia pierwszego stopnia

Program studiów: SP-TiR-21/22

Nazwa zajęć/grupy zajęć	Forma/formy zajęć	Łączna liczba godzin zajęć stacjonarne/niestacjonarne	Liczba punktów ECTS
MODUŁY ZAJĘĆ PODSTAWOWYCH			
Fizjologia człowieka	Wykład	15	2
Psychologia w turystyce i rekreacji	Wykład	15	2
Podstawy pedagogiki	Wykład	15	2
Podstawy turystyki	Wykład Laboratorium	30 15	3
Podstawy rekreacji	Wykład Laboratorium	30 15	3
Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania rozwoju turystyki i rekreacji	Wykład	15	3
Geografia regionalna Polski	Wykład	30	3
Geografia regionalna świata	Wykład	15	2
Podstawy pierwszej pomocy przedmedycznej	Ćwiczenia	15	2
Komunikacja interpersonalna	Laboratorium	15	3
Geoinformacja	Wykład Laboratorium	15 15	3
Geografia turystyczna Polski	Wykład Laboratorium	30 30	4
Geografia turystyczna świata	Wykład Laboratorium	30 30	4
Obóz turystyczno-rekreacyjny	Laboratorium	30	5
Kartografia turystyczna	Laboratorium	30	3
Klimatyczne uwarunkowania	Wykład	15	2

rozwoju turystyki i rekreacji			
Turystyczne i rekreacyjne walory biosfery	Wykład	15	2
Zasoby wodne w turystyce i rekreacji	Wykład	15	2
Geoturystyka	Wykład	15	2
Elementy prawa i ubezpieczeń w turystyce i rekreacji	Wykład	15	2
Krajoznawstwo	Wykład Laboratorium	30 15	4
Architektura i sztuka w turystyce	Wykład	30	3
Obsługa ruchu turystycznego	Wykład Laboratorium	15 15	4
Podstawy ekonomii	Wykład	15	2
Walory turystyczne regionów Polski	Laboratorium	30	2
Podstawy hotelarstwa	Wykład Laboratorium	30 15	3
Podstawy marketingu w turystyce i rekreacji	Wykład Ćwiczenia	15 15	4
English in tourism and recreation	Laboratorium	30	2
Potencjał turystyczny województwa kujawsko-pomorskiego	Laboratorium	15	2
Turystyka i rekreacja w rozwoju regionalnym i lokalnym	Wykład	15	2
Organizacja i zarządzanie	Wykład	15	2
Ekonomika turystyki i rekreacji	Wykład	15	2
Żywność człowieka i dietetyka	Wykład	15	3
	Razem:	840	89
MODUŁY ZAJĘĆ DO WYBORU – BLOK 1			

Turystyka zrównoważona	Wykład	15	2
Funkcjonowanie uzdrowisk	Wykład Ćwiczenia	15 15	3
Metody badań rynku turystycznego	Ćwiczenia	30	3
Pilotaż i przewodnictwo	Wykład Ćwiczenia	15 30	4
Podstawy turystyki aktywnej	Wykład Ćwiczenia	15 30	5
Turystyka kulturowa	Wykład Ćwiczenia	15 15	3
Turystyka krajoznawstwo i w szkole	Wykład Ćwiczenia	15 15	3
Kreatywne przedsiębiorstwo turystyczne	Ćwiczenia	15	2
Planowanie i zagospodarowanie turystyczne	Wykład Ćwiczenia	15 15	4
Seminarium dyplomowe	Seminarium	60	8
Informacja i promocja turystyczna	Wykład Ćwiczenia	15 15	3
Zarządzanie produktem turystycznym	Wykład Laboratorium	15 15	2
English in hospitality business	Ćwiczenia	15	2
Agroturystyka	Wykład Ćwiczenia	15 15	2
Turystyka miejska	Wykład Ćwiczenia	15 15	3
Turystyka i rekreacja osób starszych i osób z niepełnosprawnością	Wykład Ćwiczenia	15 15	3
Razem:		495	52
MODUŁY ZAJĘĆ DO WYBORU – BLOK II			
Metodyka prowadzenia zajęć ruchowych	Wykład Ćwiczenia	30 15	5

Gry i zabawy rekreacyjne	Ćwiczenia	15	3
Pilotaż wycieczek	Wykład Ćwiczenia	15 30	4
Plenerowe formy rekreacji ruchowej w lecie	Ćwiczenia	15	3
Metody badań w turystyce i rekreacji	Ćwiczenia	30	3
Plenerowe formy rekreacji ruchowej w zimie	Ćwiczenia	15	2
Pływanie z elementami ratownictwa wodnego	Wykład Ćwiczenia	15 15	2
English in sport and recreation	Ćwiczenia	30	3
Seminarium dyplomowe	Seminarium	60	8
Funkcjonowanie OSiR i przedsiębiorstw turystycznych	Wykład Ćwiczenia	15 15	2
Edukacja zdrowotna	Wykład	15	3
Zarządzanie produktem turystycznym	Wykład Laboratorium	15 15	2
Terapeutyczne funkcje rekreacji	Wykład Ćwiczenia	30 30	4
Planowanie i zagospodarowanie w turystyce i rekreacji	Wykład Ćwiczenia	15 30	4
Funkcjonowanie uzdrowisk i centrów odnowy biologicznej	Wykład	15	2
Razem:		480	50
Praktyka I	Laboratorium	150	12
Praktyka II	Laboratorium	150	12
Razem:		300	24

Kierunek: Turystyka i rekreacja

Profil studiów: praktyczny

Poziom kształcenia: studia drugiego stopnia

Program studiów: SD-TiR-19/20

Nazwa zajęć/grupy zajęć	Forma/formy zajęć	Łączna liczba godzin zajęć stacjonarne/niestacjonarne	Liczba punktów ECTS
MODUŁY ZAJĘĆ PODSTAWOWYCH			
Regiony i centra turystyczne	Wykład	30	3
Współczesne tendencje w turystyce i rekreacji	Wykład	15	4
Aktywność ruchowa i promocja zdrowia	Wykład	15	3
Trening zdrowotny	Wykład	15	3
Informatyka w branży turystycznej	Wykład Ćwiczenia	15 15	5
Metodologia badań naukowych w turystyce	Wykład	15	4
Infrastruktura turystyczna i rekreacyjna	Wykład	15	3
Funkcjonowanie obiektów hotelarskich	Wykład	15	3
Metody badań w turystyce i rekreacji	Ćwiczenia	15	1
Etykieta w biznesie	Wykład	15	2
Marketing usług turystycznych i rekreacyjnych	Wykład Ćwiczenia	15 15	3
Razem:		210	34
MODUŁY ZAJĘĆ DO WYBORU – BLOK I			
Wyjazd studyjny blok I	Ćwiczenia	30	2
Pilotaż wycieczek i rezydentura	Wykład Ćwiczenia	15 15	3
Międzynarodowy rynek usług turystycznych	Wykład	15	1
Funkcjonowanie biura turystycznego	Wykład Ćwiczenia	15 15	2
Organizacja imprez turystycznych	Wykład Ćwiczenia	15 15	3

Transport i logistyka w turystyce	Wykład	15	2
English in tourism and hospitality	Wykład	15	3
	Ćwiczenia	15	
Turystyka na obszarach chronionych	Wykład	15	3
Zarządzanie zasobami ludzkimi w turystyce	Wykład	15	4
Turystyka społeczna	Wykład	30	3
Turystyka na obszarach odmiennych kulturowo	Wykład	30	5
Seminarium magisterskie	Seminarium	90	20
Razem:		360	51
Wyjazd studyjny blok II	Ćwiczenia	30	2
Organizacja imprez turystycznych i rekreacyjnych	Wykład	15	4
	Ćwiczenia	15	
Formy rekreacji w mieście	Wykład	30	2
Turystyka i rekreacja różnych grup społecznych	Wykład	30	3
Turystyka zdrowotna	Wykład	30	2
Turystyka kulturoznawcza	Wykład	30	4
Ruch turystyczny na obszarach chronionych	Wykład	15	3
Turystyka specjalistyczna	Wykład	15	5
	Ćwiczenia	15	
Animacja czasu wolnego	Wykład	15	6
	Ćwiczenia	15	
Seminarium magisterskie	Seminarium	90	20
Razem:		345	51

Praktyka zawodowa – semestr II	Laboratorium	150	12
Praktyka zawodowa – semestr III	Laboratorium	150	12
Razem:		300	24

Tabela 5. Zajęcia lub grupy zajęć służące zdobywaniu przez studentów kompetencji inżynierskich / Zajęcia lub grupy zajęć przygotowujące studentów do wykonywania zawodu nauczyciela⁶

Nazwa zajęć/grupy zajęć	Forma/formy zajęć	Łączna liczba godzin zajęć stacjonarne/niestacjonarne	Liczba punktów ECTS
Razem:			

Tabela 6. Informacja o programach studiów/zajęciach lub grupach zajęć prowadzonych w językach obcych⁷

Kierunek: Turystyka i rekreacja

Profil studiów: praktyczny

Poziom kształcenia: studia pierwszego stopnia

Program studiów: SP-TiR-21/22

Nazwa programu/zajęć/grupy zajęć	Forma realizacji	Semestr	Forma studiów	Język wykładowy	Liczba studentów (w tym niebędących obywatelami polskimi)
English in tourism and recreation	Laboratorium	5	Stacjonarne	Angielski	46
English in hospitality business	Ćwiczenia	6	Stacjonarne	Angielski	29

⁶ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie, w przypadku, gdy absolwenci ocenianego kierunku uzyskują tytuł zawodowy inżyniera/magistra inżyniera lub w przypadku studiów uwzględniających przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela.

⁷ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie. Jeżeli wszystkie zajęcia prowadzone są w języku obcym należy w tabeli zamieścić jedynie taką informację.

English in sport and recreation	Ćwiczenia	5	Stacjonarne	Angielski	nie wybrany
---------------------------------	-----------	---	-------------	-----------	-------------

Kierunek: Turystyka i rekreacja

Profil studiów: praktyczny

Poziom kształcenia: studia drugiego stopnia

Program studiów: SD-TiR-19/20

Nazwa programu/zajęć/grupy zajęć	Forma realizacji	Semestr	Forma studiów	Język wykładowy	Liczba studentów (w tym niebędących obywatelami polskimi)
English in tourism and hospitality	Wykład Ćwiczenia	4	Stacjonarne	Angielski	22

Załącznik nr 2. Wykaz materiałów uzupełniających

Cz. I. Dokumenty, dołączone do raportu samooceny (wyłącznie w formie elektronicznej)

1. Program studiów dla kierunku studiów turystyka i rekreacja, profil praktyczny, opisany zgodnie z art. 67 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1668 z późn. zm.) oraz § 3-4 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861 z późn. zm.):
  - SP-TiR-2019/2020 (studia pierwszego stopnia, realizowany od roku akad. 2019/2020),
  - SP-TiR-2021/2022 (studia pierwszego stopnia, realizowany od roku akad. 2021/2022),
  - SD-TiR-2019/2020 (studia drugiego stopnia, realizowany od roku akad. 2019/2020).
2. Obsada zajęć na kierunku turystyka i rekreacja, profil praktyczny w roku akademickim 2021/2022.
3. Harmonogram zajęć na studiach stacjonarnych kierunku turystyka i rekreacja, obowiązujący w semestrze zimowym roku akademickiego 2021/2022, dla studiów I i II stopnia.
4. Charakterystykę nauczycieli akademickich oraz innych osób prowadzących zajęcia lub grupy zajęć wykazane w tabeli 4, oraz opiekunów prac dyplomowych, wg. wzoru.
5. ~~Charakterystyka działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności wskazanych w zaleceniach o charakterze naprawczym sformułowanych w uzasadnieniu uchwały Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę oraz przedstawienie i ocena skutków tych działań.~~
6. Charakterystyka wyposażenia sal wykładowych, pracowni, laboratoriów i innych obiektów, w których odbywają się zajęcia związane z kształceniem na kierunku turystyka i rekreacja, a także informacja o bibliotece i dostępnych zasobach bibliotecznych i informacyjnych.
7. Wykaz tematów prac dyplomowych realizowanych na kierunku turystyka i rekreacja uporządkowany według lat, z podziałem na poziomy studiów, według wzoru.

Cz. II. Materiały, które należy przygotować do wglądu podczas wizytacji, w tym dodatkowe wskazane przez zespół oceniający PKA, po zapoznaniu się zespołu z raportem samooceny

1. Wskazane przez zespół oceniający prace egzaminacyjne, pisemne prace etapowe, projekty zrealizowane przez studentów, prace artystyczne z zajęć kierunkowych (z ostatnich dwóch semestrów poprzedzających wizytację).
2. Struktura ocen z egzaminów/zaliczeń ze wskazanych przez zespół oceniający zajęć i sesji egzaminacyjnych (z ostatnich dwóch semestrów poprzedzających wizytację).
3. Dokumentacja dotycząca procesu dyplomowania absolwentów wskazanych przez zespół oceniający.
4. Dokumenty dotyczące organizacji, przebiegu i zaliczania praktyk zawodowych, jeśli praktyki zawodowe są uwzględnione w programie studiów na ocenianym kierunku.
5. Charakterystyka profilu działalności instytucji, z którymi jednostka współpracuje w realizacji programu studiów, a w szczególności tych, w których studenci odbywają praktyki zawodowe, jeśli praktyki zawodowe są uwzględnione w programie studiów na ocenianym kierunku (w formie elektronicznej).
6. Wykaz osiągnięć, których autorami/twórcami/realizatorami lub współautorami/współtwórcami/współrealizatorami są studenci ocenianego kierunku z ostatnich 5 lat poprzedzających rok, w którym prowadzona jest wizytacja (w formie elektronicznej).
7. Informacja o zasadach rozwiązywania konfliktów, a także reagowania na przypadki zagrożenia lub naruszenia bezpieczeństwa, jak również wszelkich form dyskryminacji i przemocy wobec członków kadry prowadzącej kształcenie i studentów oraz sposobach pomocy jej ofiarom,

8. Informacja o ocenach/akredytacjach kierunku dokonanych przez instytucje zagraniczne lub inne instytucje krajowe oraz opis działań naprawczych i doskonalących podjętych w odpowiedzi na zalecenia tych instytucji (w formie elektronicznej).

